P A R B R Ī V U U N N E A T K A R Ī G U L A T V I J U !

ATMODA

LTF NEDĒĻAS LAIKRAKSTS

Nr.33 (147)
20. 08.1991.

Iznāk kopš 1988.gada 16.decembra

Cena: abonentiem — 65 kap.,
mazumtirdzniecībā — 70 kap.

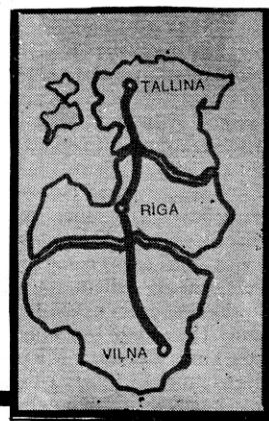

23.AUGUSTS — atcere, brīdinājums, tālākdošanās. Šoreiz — ugunskuri Baltijas ceļā. Stāsta, ka, raugoties ugunī, cilvēks izjūt sevi kopsakarībās ar pirmatnējību. Šoreiz paskatīsimies kopsakarībās ar neseno vēsturi — brīdinošo, biedinošo, to vēsturi, kas raugās mums acīs un taujā pēc mūsu godīguma.

INTA KALNIŅA foto

«LIESMOJOŠAIS BALTIJAS CEĻŠ» LATVIJĀ 23. AUGUSTĀ

«Liesmojošā Baltijas ceļa" ugunskurus 23. augustā dedzinās ne tikai Bauskas, Rīgas, Cēsu un Valmieras rajona iedzīvotāji, bet arī visu Latvijas novadu cilvēki, kas atbalsta Baltijas neatkarību. Lai veiksmīgi noritētu akcija un ugunskuri degtu visā Latvijas posmā, Latvijas Tautas fronte lūdz LTF nodaļas doties uz šādām vietām:

■ uz Bauskas rajonu — Ventspils, Liepājas rajona un "Uzvaras" nodaļu (posmā Lietuvas robeža — Bauska), Bauskas, Dobeles, Auces, Saldus, Kuldīgas, Iecavas nodaļu (posmā Bauska — Iecava), Liepājas pilsētas un Vecumnieku nodaļu (posmā Iecava — Bauskas rajona robeža);

■ uz Rīgas rajonu (Daugavas kreisais krasts) — Babītes, Olaines, Jūrmalas, Tukuma, Baldones, Salaspils, a/f "Ķekava", Ķekavas, Mārupes nodaļu (posmā Bauskas rajona robeža — Ķekava), būvn.uzņ. "Ķekava", Talsu, VSKB, Rīgas rajona centra nodaļu (posmā Ķekava — Rīga);

■ uz Rīgas rajonu (Daugavas labais krasts) — Ādažu, Vangažu, Allažu, Ezerciema, Krimuldas, Sējas, Inčukalna, "Gaujas", DzKR, "Siguldas", "Sigfarm", GNP, Gāzes kantora, "Daiļrades", Lauktehnikas, ZPS "Sigulda", Ciltslietu stacijas, internātskolas, "Būvmeistara", Rīgas rajona LNNK, Siguldas kultūras nama, a/s "Līga" nodaļu (posmā Rīga — Cēsu rajona robeža);

■ uz Cēsu rajonu — Krāslavas, Daugavpils, Preiļu, Ieriķu, Jēkabpils, Aizkraukles, Ogres, Cēsu nodaļu;

■ uz Valmieras rajonu — Madonas, Rēzeknes un Valmieras nodaļu (posmā Cēsu rajona robeža — Valmiera), Limbažu un Gulbenes nodaļu (posmā Valmiera — Rencēni), Valmieras, Ludzas, Balvu, Alūksnes, Mazsalacas un Rūjienas nodaļu (posmā Rencēni — Rūjiena), Rūjienas, Valkas, Smiltenes un Strenču nodaļu (posmā Rūjiena — Igaunijas robeža).

■ Rīgas pilsētā — Vidzemes priekšpilsētas nodaļu (posmā pilsētas robeža — Gaisa tilts), Latgales priekšpilsētas nodaļu (posmā Gaisa tilts — Matīsa iela), Ziemeļblāzmas nodaļu (posmā Matīsa iela — Elizabetes iela), Iekšrīgas nodaļu (posmā Elizabetes iela — Vecais tilts), Kurzemes rajona nodaļu (posmā Vecais tilts — Salu tilts), Arkādijas nodaļu (posmā Salu tilts — pilsētas robeža).

Latvijas Tautas fronte lūdz visus akcijas dalībniekus neizklīst tūlīt pēc Latvijas, Lietuvas un Igaunijas tautu kustību paziņojumiem, bet doties uz tikšanos ar folkloras kopām, koriem, LTF aktīvistiem šādās vietās:

Rūjienā, Rencēnos, Valmierā, Sapās, Lodē, Cēsīs, pie viadukta Melturos, Ieriķos, Līgatnē, Siguldā, pie restorāna "Sēnīte", Vangažos, Garkalnē, Berģos, Rīgas—Bauskas šosejas 10. km, Ķekavā, pie apvedceļa, pie Ķekavas tilta, pie Misas tilta, uz Bauskas—Rīgas rajona robežas, Iecavā, Bauskā.

Rīgā pasākumi notiks pie Berģu kultūras nama, veikala "Tallina", Brīvības ielas 266. nama, Dailes teātra, viesnīcas "Latvija", Brīvības pieminekļa, viesnīcas "Daugava", radiorūpnīcas kultūras nama.

Visi Latvijas iedzīvotāji — 23. augustā jūs gaida "Liesmojošais Baltijas ceļš".

Latvijas Tautas fronte

VALSTS APVĒRSUMS PADOMJU SAVIENĪBĀ

Naktī no 18. uz 19.augustu Maskavā nenoskaidrotos apstākļos noticis valsts apvērsums. Izmantojot Gorbačova atvaļinājumu un baidoties no jaunā PSRS līguma noslēgšanas, 19.augustā varu sagrābuši biedri no PSRS valsts ārkārtējā stāvokļa komitejas. Kā noprotams no paziņojuma pasaules valdībām un padomju tautai, Mihails Gorbačovs ir atstādināts no amata, bet viņa vietu pagaidām ieņēmis līdzšinējais viceprezidents Genādijs Janajevs.

Šobrīd mēs nezinām, cik lielā mērā gaidāmās pārmaiņas skars Latviju. Taču piektdien, iededzot ugunskurus Baltijas ceļā, būsim vienoti. Neatkarīgi no tā, kādas pārmaiņas mūs sagaida nākotnē, mēģināsim saglabāt mūsu galamērķi — brīvu un neatkarīgu Latviju.

Jūsu "ATMODA"

ŠOBRĪD!

„Es ar lepnumu vēroju notiekošo" — tā septiņas stundas pēc valsts apvērsuma Padomju Savienībā LKP CK ēkā rīkotajā preses konferencē paziņoja Latvijas kompartijas līderis Alfrēds Rubiks. Pēc viņa domām, kopš šībrīža tādām nelikumīgām struktūrām kā Latvijas Augstākā Padome un tās izveidotā Ministru Padome ir jānoliek savas pilnvaras, bet vara jāpārņem valsts ārkārtējā stāvokļa komitejai. Baltijas reģionā par komitejas vadītāju iecelts Baltijas kara apgabala virspavēlnieks Fjodors Kuzmins.

Visa komiteja tikšot izveidota līdz šodienas rītam, tajā būšot arī LKP pārstāvji. Jebkura varbūtēja pretestība tiks apspiesta atbilstoši ārkārtējā stāvokļa likumiem, ja nepieciešams, lietojot militāru spēku. Tiks izveidotas arī struktūras, kas kontrolēs masu informācijas līdzekļus.

Latvijas radio tikšot drīz vien apvienots ar raidstaciju „Sodružestvo".

Pēc Rubika rīcībā esošās informācijas, Mihails Gorbačovs vēl joprojām atrodoties savā atvaļinājumā Krimā.

Bet no Latvijas Republikas parlamenta mums ziņo, ka Anatoliju Gorbunovu tur apmeklējis gubernators Fjodors Kuzmins, kurš paziņojis Latvijas parlamenta vadītājam, ka nepakļaušanās gadījumā Gorbunovs tikšot arestēts. Kuzmins rīkošoties tikai stingrā saskaņā ar likumu. Ja tiks izrādīta vardarbīga pretestība Kuzmina režīmam, tiks lietoti visi viņa rīcībā esošie līdzekļi. Visas problēmas jāsaskaņo ar Kuzminu. Par Kauņas radio un televīzijas ieņemšanu Kuzmins paskaidrojis, ka tas izdarīts tādēļ, lai panāktu viņa uzstāšanos, kas esot bijusi liegta.

Līdzīgas sarunas Kuzminam bijušas arī ar Rītelu un Landsberģi.

Anatolijs Gorbunovs aicinājis Augstāko Padomi griezties pie PSRS AP ar prasību izskatīt valsts ārkārtējā stāvokļa komisijas likumību, kas neatbilst pat PSRS likumiem. Ko darīt mums, ja aizliegtas jebkuras demonstrācijas, partijas un kustības? Vara Maskavā ir konservatīvo rokās. Komunisti un viņus atbalstošie Žirinovska partijas monarhisti triumfē. Mums atliek nepakļauties jebkādam spiedienam. Tik viegli vairs nevarēs apturēt mūsu ceļu — Baltijas ceļu. Mums jāseko katrai jaunākai informācijai, mūsu Latvijas valsts likumīgās valdības un parlamenta aicinājumiem. Bet 23.augustā visi dosimies Baltijas ceļā — mūsu liktenis ir krustcelēs.

G.BARKOVSKIS,
A.VLADIMIROVS

LATVIJAS ĀRPOLITIKA: koordinācija jābūtības formā

Pēc valdības atskaites ārpolitikas nodaļas izvērtējuma AP ārlietu komisijas sēdē deputāts Jānis Freimanis spēlēja klavieres. Nav gan īstas pārliecības, vai cienījamam parlamentārietim prāts pēc atskaitē lasītā prasīja uzdziedāt, jo pirms īsa mirkļa deputāts ārpolitikas sadaļu bija nosaucis par skābu. Taču spēlētais "gabals" nebija ne simfonija, ne rekviēms, un tas vieš cerības, ka liriskā, skumjā melodija nebija asociatīvs Latvijas ārpolitikas attēlojums, drīzāk gan deputātam nepieciešamā relaksācija.

Samērojot ar visu pārējo valdības atskaitē rakstīto, komisijas locekļi ārpolitikas sadaļu vērtēja ļoti tēlaini: rožaina, bāka purvā (salīdzinājumā ar citām sadaļām), trūkst nākotnes utt. Īsumā — komisija sadaļai deva pirmajā brīdī šķietami paradoksālu vērtējumu: gan laba, gan slikta. Slikta tāpēc, ka ieturēta visai valdības atskaitei raksturīgajā jābūtības stilā, nesniedzot Latvijas diplomātijas perspektīvo modeli un konkrētus risinājumus ārpolitisko sakaru koordinācijas un kontroles jautājumos, kā arī reģionālās politikas veidošanā. Kā labu padarīto darbu var vērtēt tādēļ, ka ārpolitika Rietumu virzienā "ceļojošās" diplomātijas un konferenču diplomātijas formās ir guvusi nenoliedzamus panākumus: "Baltija ir iekļāvusies Eiropas procesu apritē, un Baltijas problēma blakus Tuvo Austrumu problēmai šogad ir kļuvusi par otru svarīgāko starptautisko problēmu" (M.Vulfsons). Atsevišķi jāskata Latvijas ārpolitiskās aktivitātes austrumu virzienā, jo attiecības ar kaimiņiem austrumos ir viens no Latvijas ārpolitikas pamatvirzieniem. Deputāts Budovskis kritizēja tieši šo valdības ārējās politikas programmas daļu, uzsverot, ka "Latvijai Austrumu koncepciju nepieciešams izstrādāt vairākos variantos, ņemot vērā iespējamās politiskā klimata izmaiņas PSRS". Primārais uzdevums, Latvijas Republikai kārtojot attiecības ar PSRS, kā rakstīts valdības atskaitē, joprojām ir radīt sarunu mehānismu par neatkarības atjaunošanu, un tas jāveic pašreizējo konsultāciju ietvaros, neveiksmes gadījumā meklējot citus ceļus. Līdzšinējās politikas (attiecībā pret PSRS) galvenais rezultāts: "Ir noskaidrota PSRS valdības taktika interešu konfliktā ar Baltiju, proti, turēt konfliktu atvērtu, "iesaldētā" veidā, tādējādi panākot *status quo* saglabāšanu, t.i., faktiskas atkarības saglabāšanu." AP ārlietu komisijas vadītājs M.Vulfsons raksturoja situāciju, kādā Ārlietu ministrija pašlaik īsteno LR ārpolitisko kursu uz LR neatkarības *de facto* atjaunošanu, minēdams trīs apstākļus:

1) esošā stāvokļa saglabāšanas tendences PSRS,

2) rietumvalstu politikā parādījušies korelācijas akcenti mēģinājumos saglabāt PSRS. Rietumus uztrauc iespējamā PSRS kodolintegritātes izjukšana, kā arī nestabilā iekšpolitiskā situācija, un tādēļ attiecībā pret decentralizācijas procesiem PSRS vērojama negatīva nostāja,

3) jūtami aktivizējušies neostaļiniskie spēki PSRS.

Šie trīs faktori, kā izteicās ārlietu komisijas vadītājs, ir trīs šķēršļi, ar kuriem sadūrusies Latvijas Ārlietu ministrija savā darbībā. Vēl viens, tikai pašu radīts šķērslis (to atzina gan ārlietu komisijas locekļi, gan Ārlietu ministrijas pārstāvji un ārlietu ministrs) ir ārpolitisko un ārējo ekonomisko sakaru koordinācijas trūkums: kāds brauc darīt to, ko cits jau paveicis, vai arī, viens par otru nekā nezinot, divi dara vienu un to pašu. Deputāts M.Budovskis šai sakarā kritizēja Ārlietu ministrijas un AP ārlietu komisijas vājo sadarbību, kurai nav "kopīgas stratēģijas". Diemžēl nekoordinētība ir raksturīga arī plašākā politiskā darbībā — vienotas Baltijas valstu politikas plānošanā un realizēšanā. Lai arī cik autoritatīvi skanētu nosaukums *Baltijas Padome*, tomēr pašlaik tās darba stils un pieņemtie lēmumi lielā mērā ir tikai vienotības demonstrēšana TV kameru priekšā, cieši paspiežot roku. Kā neapmierinošu valdība vērtē arī 1990. gada aprīlī izveidotās Baltijas Ekonomiskās sadarbības padomes grupu darbu, uzreiz gan apņemoties šo darbu jūtami uzlabot. Visai neērtā situācijā ieinteresēto ārvalstu politiķu un biznesmeņu priekšā var nokļūt LR informācijas biroji Zviedrijā, Dānijā, Beļģijā u.c., ja to rīcībā joprojām nebūs elementārās informācijas par Latvijas ekonomiku un politisko situāciju, kā arī nebūs laikrakstu, kuri vispusīgi var sniegt šo informāciju. "Viņiem nav arī mūsu likumdošanas aktu un pat *Valdības Vēstneša*," norādīja M.Budovskis. Tā vien šķiet, ka ārējo sakaru koordinācija ir ārpolitikas trūkums, ko līdz šim neviens nav gribējis ievērot kaut vai tāpēc, ka tas nozīmētu papildu laika tērēšanu vismaz tik ilgi, kamēr tiek griezta tālruņa ripa. Ārpolitikas sadaļa vēsta, ka tuvākajā laikā (cik tuvā? — E.G.) valdība veidos "attiecīgu institūciju pie valdības vadītāja", un tās funkcijās būs "stratēģiskās un taktiskās ārpolitiskās plānošanas akceptēšana un realizācijas kontrole". Šai sakarā būtu interesanti uzzināt, cik ilgā laikā un kādā apjomā tiks izdalīts šīs institūcijas algu fonds, ja pašreiz Ārlietu ministrija nevar pilnībā izmantot AP atvēlēto budžetu tikai tādēļ vien, paskaidroja Ārlietu ministrijas pārstāvis, ka valdības lietu ministrs K.Līcis joprojām nav parakstījis lēmumu par šīs summas piešķiršanu. Šādā situācijā ministrijas darbiniekos varot rasties aizdomas par ārpolitiskās darbības apzinātu bremzēšanu.

"Paplašinot Ārlietu ministrijas ārzemju dienesta darbību, nepieciešams precizēt un pilnveidot reģionālo politiku, jo Latvijai nekad nebūs biroju un sūtniecību visā pasaulē," komentējot atskaites ārpolitisko sadaļu, teica J.Dinēvičs. Viņš arī uzsvēra, ka sadaļā rakstītais ir nevis Ārlietu ministrijas, bet gan valdības ārpolitiskās darbības vērtējums. (Šo sadaļu izstrādājusi darba grupa, kuras vadītājs ir MP priekšsēdētāja vietnieks I.Bišers.) Tādēļ paredzams, ka tuvākajā laikā Ārlietu ministrija izstrādās konkrētāku darbības programmu un sistematizēs sadarbību ar AP ārlietu komisiju.

Atskaites izvērtēšanā galavārdu teica ārlietu ministrs J.Jurkāns, piezīmējot, ka Ārlietu ministrija šo plānu vēl detalizēs, un, lai arī valdības atskaite ir darba dokuments, tajā diplomātisko noslēpumu saglabāšanas nolūkā bijis "daudz lietu, kuras jāprot nepateikt". Kā šos vārdus sapratīs deputāti, analizējot valdības atskaiti plenārsēdē? "Bāka purvā" izstaro gaismu, un katrs to redz savādāk.

E.GRANDAVS

Tautfrontieša portreta skice

FRAKCIJAS LĪDERIS SPĒLĒ TENISU

JĀNIS DINĒVIČS — LTF frakcijas līderis Augstākajā Padomē, par LTF Valdes locekli ievēlēts tikai pēdējā domes sēdē. Viens no Tautas frontes dibinātājiem 1988.gadā, bijis pirmās LTF Valdes priekšsēdētāja vietnieks. Viens no sociāldemokrātu partijas līderiem, šīs partijas šķelšanās laikā — LSDP priekšsēdētājs, pēc LSDSP atkalapvienošanās — LSDSP CK loceklis.

— Valdē mani ievēlēja pēc Ražuka kunga priekšlikuma pēdējā domes sēdē. Domnieki uzskatīja, ka ir mērķtiecīgi frakcijas vadītājam būt Valdes sastāvā, lai realizētu saikni starp LTF frakciju un LTF Valdi. Nereti saka, ka Valdē esot pārāk daudz AP deputātu — četri, bet, manuprāt, šādi ir iespējams veiksmīgāk sadarboties starp frakciju un LTF, nerodas virkne sasteigtu Valdes lēmumu, kuri pēc tam ir pamatīgi un asi jāapstrīd arī domes vai frakcijas sēdēs.

— No pirmās LTF Valdes locekļiem pašreizējā LTF vadībā ir tikai divi — Dainis Īvāns un Jānis Dinēvičs. Kā sokas šajā Valdē, kur nav to populāro cilvēku, kas LTF sākumposmā?

— Grūti salīdzināt, jo kardināli mainījusies situācija. Tolaik bijām opozīcija, tagad LTF ir uzvarējusi vēlēšanās. Līdz ar to pavisam cita atbildība un citi darbības veidi. Manuprāt, šī Valde ir dilemmas priekšā — cik tālu tā LTF uzskata par pozīciju un cik tālu par konstruktīvu opozīciju. Tā kā šis jautājums īsti nav noskaidrots, tad nav arī tādas ģenerālās LTF stratēģijas virziena. Gluži cilvēciski salīdzinot "to" Valdi un "šo" Valdi, mani laikam ietekmē nostalģija pēc vecajiem, labajiem laikiem, kā parasti mēdz teikt. Pirmā Valde no šāda skatu punkta man patika labāk. Varbūt tāpēc, ka biju Valdē no paša sākuma — iekšā visā tajā putrā. Tagad, iespējams, vēl neesmu paspējis tā īsti iejusties.

— Pirmās Valdes pārstāvjus uz ielas laikam pazītu jebkurš Latvijas iedzīvotājs, tur visi bija pirmā lieluma zvaigznes — mākslinieki, zinātnieki, radošā inteliģence. Tagad Valdē tik liela mēroga figūras, šķiet, var saskaitīt uz pirkstiem. Kā, raugoties no globālpolitikas viedokļa, ir labāk?

— Tautas fronte ir kā skola, kas sagatavo cilvēkus darbībai lielajā politikā, arī ekonomikā. LTF ir jābūt mūsu kadru rezervei. Tagad LTF Valde arī veido nosacītu "kadru banku" — meklē cilvēkus, kas varētu reāli veidot jauno Latviju. Es domāju, ka šie cilvēki, kas tagad darbojas Tautas frontes vadībā, ar laiku būs ne mazāk populāri kā tie, kas bija pirms viņiem.

— Savulaik jūs aktīvi darbojāties sociāldemokrātu partijā, esat ievēlēts partijas centrālkomitejā, tagad nākuši klāt arī LTF Valdes locekļa pienākumi. Kā šie amati ietekmē darbu AP?

— Primārais ir Tautas fronte un LTF frakcija. Man kā LTF frakcijas vadītājam savā darbā gan frakcijā, gan vienkārši kā deputātam ir jāvadās pēc tā, kas tiek spriests LTF Valdē un domē, tāpat arī no LTF programmatiskām nostādnēm. Protams, ir vēlētāji, kas mani ievēlējuši, jo apgalvot, ka par mani balsoja tikai tautfrontieši, nebūtu pareizi. Tādēļ ļoti svarīgas ir vēlētāju domas. Tātad man ir jāatbild gan LTF, gan vēlētāju priekšā. Mana piederība LSDSP norāda, ka lielu lomu deputāta darbā spēlē sociālie jautājumi. Mūsu partija nodarbojas ar sabiedrības sociālo problēmu risināšanu, ar sabiedrības sociālo labumu pārdalīšanu visu sabiedrības locekļu interesēs. Tiesa, lai varētu kaut ko dalīt, ir jābūt arī, ko dalīt.

— Ja būtu jāsalīdzina Dinēvičs—tautfrontietis un Dinēvičs—oficiāla persona. Vai būtu atšķirība starp to, kādam preses un sabiedrības acīs jāizskatās pirmajam un kādam otrajam?

— Savā dvēselē tā īsti birokratizējies oficiālajā amatā, šķiet, neesmu. Tāpat kā pirms diviem gadiem, arī tagad mani uz ielas aptur cilvēki, stāsta par savām problēmām. Atšķirībā no frontes posma tagad mani ierobežo laiks. Mana darbadiena kā deputātam parasti beidzas deviņos, no desmitiem līdz pusnaktij uz māju zvana tie, kas nav paspējuši mani satikt vai sazvanīt dienā, bet pēc divpadsmitiem vēl vajag izskatīt presi.

— Cik daudz no tā, ko varēja teikt LTF pārstāvis, var teikt arī deputāts un frakcijas vadītājs? Vai tagad ir kāda robeža savu uzskatu izklāstīšanai?

— Jā, tāda robeža ir. Es nevaru izteikt tādas savas domas, kas varētu nopietni kaitēt frakcijas interesēm, pat ja es ar frakcijas viedokli kādā jautājumā personiski nebūtu apmierināts. Mūsu frakcijā ir pietiekami raibs politiskais spektrs, taču frakcijas vienība tagad ir nepieciešama, tādēļ nedrīkstu ar saviem izteikumiem kaitēt frakcijas vienībai. Ja frakcijas vadītājs necīnās par frakcijas vienību, tad viņš nevar būt šajā amatā. Otrs jautājums ir valdības kritika. Ja frakcija ir izveidojusi valdību, tad valdības kritikai jābūt no pozīcijas viedokļa. Mēs varam kritizēt valdību, un mēs to darīsim, bet ne ar mērķi iznīcināt.

— Vai jums atliek arī kaut kas ārpus Augstākās Padomes, LTF, sociāldemokrātiem?

— Lai galīgi nesabruktu fiziski, iespēju robežās mēģinu uzspēlēt tenisu.

Intervēja A. VLADIMIROVS

LTF valdē

* 17.augusta Valdes sēdes sākumā tika izvērtēts aizvadītās nedēļas divu starptautisko konferenču lietderības koeficients. Tā kā par tautfrontiešu piedalīšanos nekāda iepriekšēja informācija netika sagatavota, par šo jautājumu sniegšu nedaudz plašāku pārskatu.

Organizācija *Free Congress Foundation* savu plašo semināru organizēja galvenokārt divos jautājumos: pašvaldības, to vieta valsts struktūrās; vēlēšanu problēmas, vēlēšanu cīņas, pirmskampaņas propaganda. Jānis Ruško atzīmēja, ka viņš gan gaidījis profesionālāku pirmā jautājuma izklāstu, acīmredzot starp lektoriem nebija pašvaldību speciālistu. Savukārt, apspriežot otro jautājumu, patīkami bija apzināties, ka Augstākās Padomes vēlēšanas 1990.gada pavasarī esam noorganizējuši tuvu optimālajam starptautiskajam standartam. Kopumā LTF Valdes loceklis šo pasākumu vērtēja kā ļoti viduvēju, no kura neko īpašu nevarot gaidīt. Šim uzskatam nedaudz oponēja LTF ārlietu nodaļas darbiniece Sarma Pūtele (ASV), aicinot uztvert visdažādākos viedokļus, gan par kļūdu atzīstot to, ka lektori pirms ierašanās Latvijā nebija saskaņojuši savus viedokļus politiskajā jomā, kas ir izraisījis nelielu neizpratni klausītāju vidū. Galvenais, akcentēja Sarma Pūtele, mums visiem ir jāmācās labāk "atdot" savas domas, t.i., prast pārliecināt sarunu biedru par sava viedokļa objektivitāti.

Par otra semināra norisi informēja Ivars Redisons; tā organizatori — Fr.Eberta fonda kolēģi no Vācijas. Viena no šī fonda mērķprogrammām ir saistīta ar pašvaldībām, un tieši tām bija veltīts šis divu dienu seminārs, uz kuru tika uzaicināti arī Lietuvas un Igaunijas pašvaldību darbinieki. Kā atzīmēja I.Redisons, šis seminārs, salīdzinot ar daudziem citiem līdzīga rakstura semināriem, ir bijis visnoderīgākais. Balstoties uz Austrumvācijas piemēru, pārliecinoši pierādīts, ka ar dzīvokļu un uzņēmumu privatizāciju nedrīkst pārsteigties. Pat ja uzņēmums ir nerentabls, to nedrīkst privatizēt, uz ielas izmetot darbiniekus, kas palielinās padibeņu slāni. Ir jādod laiks cilvēkiem pārkvalificēties. Valdībai tas prasīs lielus līdzekļus, bet kopumā republikai tas nāktu tikai par labu.

Vārdu sakot, jāmācās mums visiem un visās iespējamās vietās, lai jau vēlāk prastu izvērtēt un atšķirt lietderīgo no nevajadzīgā.

* AP LTF frakcijas vadītājs Jānis Dinēvičs informēja par kārtību, kādā AP komisijās un ekspertu grupās notiks valdības pārskata izskatīšana. Ir izveidots stingrs kalendārais plāns, minot pat stundas, kur un kāds jautājums tiek analizēts. Pēc tam to skatīs LTF frakcija un darīs to vismaz triju sēžu garumā, lai būtu iespējams analizēt pietiekami konstruktīvi. Un tikai tad valdības pārskatu izskatīs AP plenārsēdē.

Šī darba procesā vislielākās iespējas ir piedalīties arī LTF Valdes locekļiem.

* Roberts Mīlbergs klātesošajiem darīja zināmu LTF aizsardzības jautājumu darba grupas secinājumus, izvērtējot AP likumprojekta par LR zemessardzi pirmo lasījumu. Kopumā tas esot pieņemams, vienīgais domstarpību jautājums var būt par zemessardzes pakļautību. LTF darba grupa uzskata, ka šo aizsardzības spēku nedrīkst pakļaut MP Sabiedriskās drošības departamentam, kura darbība šobrīd ir ļoti vāja un nav pietiekami izvērtēta. Mums nav politiska valdība, atzīmēja R.Mīlbergs, taču bruņotu zemessargu veidojumu nedrīkst pakļaut ierēdņiem, kuru lēmumus grūti prognozēt.

* Jānis Ruško izvirzīja šobrīd akūtāko un aktuālāko jautājumu — par kompensācijām zemes īpašniekiem. Pašreiz nav izstrādāts mehānisms manevrēšanas iespējām, visam procesam jābūt brīvprātīgam, ar dinamisku attīstību, bez krasas nobeigtības. Arī kompensāciju procesam nevajadzētu būt tikai vienreizējam aktam. Ir jāparedz iespēja arī atteikties no zemes gabala, tā radot iespēju kādu daļu piešķirt tam, kas to vēlas un spēj pilnvērtīgi apstrādāt. Šobrīd cilvēks nemaz nezina savas īpašumtiesības, tāpēc arī viņš nevar izvēlēties.

Informāciju apkopojusi
INGRĪDA ŠMITE

Nedēļa

VARAS VAKUUMS JŪRMALĀ

15.augustā uz kārtējo sesiju sanāca Jūrmalas TDP deputāti, lai vēlreiz mēģinātu ievēlēt pilsētas valdi. Sekojot vietējām tradīcijām, šis pasākums atkal veiksmīgi izgāzās. Vadoties pēc Augstākajā Padomē pieņemtajiem viedajiem likumiem un to skaidrojumiem, tautas deputātu padomes priekšsēdētājam, respektīvi — Jānim Liepiņam, automātiski jākļūst par vēl neizveidotās valdes priekšsēdētāju, bet tieši šādam risinājumam nepiekrīt Jūrmalas TDP tautfrontiskais vairākums, motivējot to ar Liepiņa kunga diktatoriskajām vadības metodēm un mājieniem par esošo korupciju. Deputāti jau vairākkārt ir lūguši Liepiņu demisionēt. Savukārt pēdējais, kurš tāpat kā AP deputāti, likumīgi nav atsaucams, šos lūgumus, maigi sakot, ignorē.

Situācijas divdomīgumu pastiprina tas, ka kopš 15.augusta visas izpildkomitejas ir ārpus likuma, jo darbu to vietā uzsāk pilsētas valdes. Sesijas jampadracis beidzās ar izpildkomitejas priekšsēdētāja Daiņa Urbanoviča iesniegumu par demisiju, kuru TDP noraidīja un lūdza viņu darbu turpināt vismaz vēl mēnesi, bet uz Republikas AP nosūtīja lūgumu pagarināt pašvaldības reorganizācijas termiņu Jūrmalā līdz 1991.gada 31.decembrim. To visu redzot, AP deputāts un viens no likuma "Par pilsētu pašvaldībām" autors Jānis Škapars izdvesa: "Mēs esam tintē." Lieki teikt, ka pretējai frakcijai par to

DALASA PIEDĀVĀ SADARBĪBAS PROJEKTUS

14.augustā LR Augstākajā Padomē LR AP priekšsēdētājs A.Gorbunovs tikās ar ASV Dalasas pilsētas delegāciju. Rīgas un Dalasas kultūras sakaru alianses prezidents F.Haiders ielūdza AP priekšsēdētāju apmeklēt Dalasu nākamā gada aprīlī, kad šajā ASV pilsētā notiks reprezentabla konference, kurā apspriedīs ASV un Baltijas sadarbības jautājumus. A.Gorbunovs pateicās delegācijas locekļiem par centieniem paplašināt sadarbību ar Baltiju. "Mums ļoti vajadzīga jūsu pieredze un jo sevišķi palīdzība izglītības jomā," sacīja AP priekšsēdētājs. "Mēs nopietni izstudēsim jūsu priekšlikumus un informēsim jūs par gatavošanos konferencei. Tajā noteikti piedalīsies pārstāvis no Republikas vadības." Dalasas mēra vietnieks D.Evanss izteica pārliecību, ka autoritatīvu Latvijas speciālistu un politisko darbinieku piedalīšanās konferencē piesaistīs ietekmīgāko ASV biznesa aprindu pārstāvjus un masu informācijas līdzekļus. "Es nešaubos, ka šī konference ieinteresēs ASV dažādu nozaru speciālistus, lai sadarbotos ar Latviju," sacīja D.Evanss.

AKREDITĒTS LIETUVAS PĀRSTĀVIS LATVIJĀ

16.augustā Rīgā, Latvijas Ārlietu ministrijā, tika akreditēts Lietuvas Republikas valdības pastāvīgais pārstāvis Latvijā Aļģirds Žvirens. Svinīgajā ceremonijā Latvijas un Lietuvas pušu pārstāvji apmainījās ar akreditācijas aktiem. Jaunais Lietuvas pārstāvis teica apsveikuma runu.

LATVIJAS HIMNA ZEM PSRS AVIĀCIJAS STANDARTA

Trīs karogi plīvoja mastā "Spilves" lidostā svētdien, 18.augustā, — Latvijas, Rīgas un PSRS aviācijas. Šādi savas profesijas svētkus atzīmēja Latvijas aviatori. Tāpat kā izgājušogad, arī šogad tika svinēta PSRS aviācijas darbinieku diena. Tiesa, būsim reālisti un piekritīsim "Spilves" priekšniekam lidotājam Vilnim Zaķim, ka Latvijai savas aviācijas vēl nav (un, šķiet, tik drīz nebūs).
Taču aviācijas sporta svētki izdevās. Dazādie demonstrējumi, priekšnesumi un aviatoriski pārsteigumi pasākuma dalībniekiem un skatītājiem neļāva garlaikoties. Patīkami, ka 20% no ienākumiem tiks pārskaitīti "Spilves" lidostai, kurā, kā solīja Vilnis Zaķis, jau nākamgad varētu pacelties gaisā pirmās pēckara Latvijā konstruētās un arī kopā liktās lidmašīnas. Tas būšot neatkarīgās Latvijas neatkarīgās aviācijas patiesais sākums. Vēlam veiksmi!

EBREJU PEDAGOGI SĀK STRĀDĀT

Pagājušās nedēļas nogalē Latvijā ieradās pedagogi un zinātnieki no Izraēlas, lai Latvijas ebreju bērniem mācītu dzimto valodu, Izraēlas vēsturi un ebreju literatūru. Divu nedēļu mācību nometnei savu atpūtas namu "Vaivari" atvēlējusi apvienība VEF. Jaunajiem censoņiem ir radīti piemēroti apstākļi gan mācībām, gan sadzīvei. Izraēlas pedagogi apgalvo, ka [illegible] nedēļu laikā bērni varēs apgūt ivrita pamatus un sarunāties šajā valodā.
"Mūsu nolūks nav sagatavot jaunus repatriantus uz Izraēlu," sacīja viena no ivrita pasniedzējām, "bet gan panākt, lai neizzustu ebreju kultūra visās kopienās. Mums ir prieks, ka Latvijas ebrejiem ir radīti visi apstākļi savas nacionālās savdabības attīstīšanai. Arī jūsu valdības nacionālā politika mums šķiet ļoti simpātiska."

LATVIJAS AINAVAS TUKUMA MUZEJĀ

Pagājušajā sestdienā Tukuma novadpētniecības un mākslas muzejā tika atklāta unikāla mākslas izstāde. Savu pirmo personālizstādi dzimtajā Tukuma novadā sarīkojis mākslinieks Herberts Siliņš. Izstādes moto — Latvijas ainavas skaistums. Kā zināms, mākslinieka gleznas ir iekļautas Londonas, Parīzes un Varšavas muzeju kolekcijās. Tās ir arī Tretjakova galerijā Maskavā, kā arī dažādās privātkolekcijās 14 pasaules valstīs.
Pats mākslinieks tagad dzīvo savās mājās Mērsragā, kur gatavojas sagaidīt 65.dzimšanas dienu.

PSRS PRET EIROPAS ASOCIĀCIJU

Padomju Savienība brīdinājusi EEA ministrus — ja Rietumi militāri iejaukšoties Dienvidslāvijas krīzē, tas novedīšot pie konflikta eskalācijas, kurā varot iekļauties visa Eiropa. (6.augusta PSRS valdības deklarācijā teikts, ka tikai mata tiesa šķirot draudzīgu palīdzību no nepieļaujamas iejaukšanās citu tautu iekšējās lietās: "Iesaistīties — vai nu nejauši, vai, egoistisku mērķu mudinātam, vienā konflikta pusē, nozīmē automātiski konfliktēt ar pārējām — Dienvidslāvijā un ārpus tās." Iespējams, ka tieši PSRS nostājas dēļ 8.augustā tik neveiksmīgi beidzās EDSA Prāgā.

KANĀDAS BALTIEŠU VADĪTĀJI TIEKAS AR ĀRLIETU MINISTRI

Kanādas baltiešu vadītāji Viesturs Zariņš, Lāss Leivats, Als Pacevičus, kā arī padomdevējs Rojs Ruhola tikušies ar nesen iecelto Kanādas ārlietu ministri Barbaru Makdūgalu (*Barbara McDougall*). Šī bija pirmā Kanādas baltiešu vizīte pie ārlietu ministres pēc viņas iecelšanas amatā šī gada pavasarī.

Pārrunas ar ārlietu ministri ilga 45 minūtes. No baltiešu puses sarunas vadīja Lāss Leivats. Baltiešu pārstāvji iepazīstināja jauno Kanādas ārlietu resora vadītāju ar situāciju Baltijā, ar baltiešu aktivitātēm Kanādā un Ziemeļamerikā. Tika pārrunāti arī jautājumi par Kanādas un Baltijas sadarbību, par baltiešu diplomātisko goda konsulu iekļaušanu Kanādas diplomātiskajā reģistrā.

Kā izteicās Kanādas ārlietu ministre, viņa iecerējusi pārskatīt Kanādas pozīciju Baltijas jautājumā, jo situācija Baltijā esot mainīga. Makdūgala uzsvērusi, ka Kanāda ir gatava palīdzēt Baltijas valstīm.

PRESES KONFERENCE AR TURPINĀJUMU

Pagājušajā otrdienā LR Augstākajā Padomē preses konferencē LTF frakcijas priekšsēdētājs Jānis Dinēvičs, kā arī viņa vietnieki Guntis Grūbe un Juris Dobelis pirmoreiz skaidroja un arī radīja daudz neizpratnes žurnālistiem par Augstākās Padomes pamatdarbu augustā — par valdības pārskata vērtēšanu, vērtējumu un tā iespējamām sekām.
J.Dinēvičs: "Jebkura valdība ir politiska valdība, tāpēc būs jāvērtē arī valdības politiskā darbība." Vispirms par atsevišķām sfērām kopā ar ekspertiem un ministriju, departamentu un citu valsts struktūru vadītājiem spriedīs AP komisijās, pēc tam LTF frakcijā tiks izvirzīts konceptuāls vērtējums un pretenzijas, tad — uz plenārsēdēm!
J.Dinēvičs paskaidroja, ka tā bijusi valdības pašiniciatīva — rakstīt šo pārskatu tik biezu — 183 lappuses. Iemesls — vispirms pārskatu solīja aprīlī, pēc tam maijā, tad vēl drusciņ vēlāk... Tomēr arī tik gara "iesildīšanās" valdību nav paglābusi, piemēram, no Gunta Grūbes niknuma: "Šajā valdības programmā es neredzu, ka mēs ietu uz tirgus ekonomiku!"
Vēlmi informēt Latvijas iedzīvotājus vismaz daļēji īstenos šīsnedēļas Latvijas TV "sparringi" starp deputātiem un valdības pārstāvjiem. Varbūt tieši tad konkretizēsies J.Dinēviča tēze par valdības "vidējo birokrātisko aparātu, kur daudzas lietas iestrēgst"? Skarbus vārdus frakcijas vadītājs teica arī par masu informācijas līdzekļu savdabīgu un reizēm neizprotamu valdības vērtējumu. J.Dinēviča piemērs — par "Lauku Avīzi": "Man šķiet, ka viņu devīze ir: ar Ulmaņa bildi pa priekšu, uz komunisma uzvaru!" Kāds būs pārskata vērtējumu rezultāts? G.Grūbe: "AP mērķis nav ministru nomaiņa, bet situācijas maiņa, taču šobrīd grūti pateikt, kur situācija ir laba... Ministrus mainīt ir bīstami, bet bīstami ir arī nemainīt." Ej nu saproti — atliek gaidīt.

TRAUCĒ LIKUMPROJEKTU IZSKATĪŠANU

"Ir spēki, kas ieinteresēti novilcināt šo likumu pieņemšanu, lai varētu brīvi rīkoties ar namīpašumiem, kurus paredzēts atdot likumīgajiem īpašniekiem," intervijā "Atmodai" pēc likumdošanas komisijas sēdes, kurā izskatīja likumprojektu "Par namīpašumu denacionalizāciju" un "Par namīpašumu atdošanu likumīgajiem īpašniekiem", sacīja likumprojektu izstrādes darba grupas vadītājs A.Grūtups. "Sēdē šos likumprojektus apspriedām vairāk nekā pusotru stundu, bet nevarējām pieņemt nevienu lēmumu, jo nebija kvoruma. Tagad, kad notiek stihiska privatizācija, virkne akciju sabiedrību ir nolēmušas šos īpašumus izpārdot, un tām bijušie īpašnieki un mantinieki ir kā kauls rīklē," sacīja A.Grūtups. Darba grupas vadītājs neizslēdz iespēju, ka likuma izskatīšanu varētu kavēt arī parlamentā, liekot procesuālus šķēršļus. "To ir elementāri izdarīt, kaut vai ierosinot izskatīt kādu priekšlikumu, kas būtībā ir nerealizējams. Šādu paņēmienu ir daudz," sacīja A.Grūtups. Tāpēc šobrīd ir neiespējami paredzēt laiku, kad likumu varētu pieņemt trešajā lasījumā. "Ja mēs sekmīgi atrisināsim jautājumu par īrnieku garantijām un arī tad sastapsim lielu pretestību likuma izstrādes gaitā, tad būs pilnīgi skaidrs, kādus spēkus pārstāv tie, kas aizkavē likuma pieņemšanu."

RĪT TALLINĀ...

sākas starptautiskā starpparlamentārā konference "Brīvā Baltija", kurā piedalās ievērojams skaits ārvalstu parlamentu deputātu, kas atbalsta Baltijas neatkarības centienus. Latvijas delegācija Igaunijas galvaspilsētā ierodas šodien. Tallinas sēdes tēma: ekonomika. Latvijas delegācijas referents — AP ekonomikas komisijas vadītājs O.Kehris. Parīt Jūrmalā, Zinātņu namā Lielupē, notiks konferences sēde par valsts un demokrātijas jautājumiem. Sēdi atklās LR AP priekšsēdētājs A.Gorbunovs, Latvijas delegācijas referents — AP cilvēktiesību un nacionālo jautājumu komisijas vadītājs A.Panteļējevs. Katras sēdes noslēgumā tiks pieņemts dokuments par attiecīgajiem jautājumiem, un to izstrādāšanā piedalīsies arī viesi. "Lai tiktu vaļā no sociālisma, mums nepieciešams demokrātisko valstu atbalsts, un to mums sniegs tikai tad, ja ievērosim vispārpieņemtās demokrātijas un cilvēktiesību normas. Tāpēc ir svarīgi salīdzināt mūsu viedokli par demokrātijas attīstību Baltijā ar Rietumu demokrātiju pārstāvju skatījumu," tā, komentējot konferences nozīmi, "Atmodai" sacīja konferences Latvijas organizācijas komitejas vadītājs I.Bērziņš. "Mēs mēģināsim tuvināt tos ārvalstu parlamentāriešus kuri savu valstu parlamentos atbalsta Baltijas neatkarību, lai vēlāk šie deputāti varētu kontaktēties ne tikai ar mūsu starpniecību vien." Konference beigsies 23.augustā Viļņā.

BASKETBOLA 100 GADU JUBILEJAI

veltītajā sieviešu basketbola turnīrā svētdien TTT uzvarēja Gruzijas Tehniskās universitātes studentes 80:35. Visrezultatīvākā spēlētāja šajā spēlē bija Diāna Skrastiņa, kura guva 20 punktus. Parīzes *Racing Club*, kurā spēlē arī mūsu Anete Muižniece, pārspēja Tallinas *Meelis* 64:44. TTT dublieres zaudēja Kišiņevas *Moldovai* 51:73, Kauņas *Banga* pieveica Erevānas *Atis* 68:61.

Vakar TTT sacentās ar *Racing Club*, *Meelis* ar GTU, TTT dublieres ar *Atis* un *Moldova* ar *Bangu*.

Politiskā mozaīka

Horvātijā turpinās sadursmes. Ir cilvēku upuri starp horvātu zemessargiem un serbu kaujiniekiem, kurus faktiski atbalsta federālā armija. Slavonijā horvāti esot apšaudījuši divas Dienvidslāvijas GKS lidmašīnas, kas pēc tam bombardēja horvātu pozīcijas. Federālais prezidents S.Mesičs draudējis atkāpties, ja netiks ievērots pamiers un ierobežotas armijas aktivitātes.

* * *

Kalnu Karabahā armēņu iedzīvotāji aizturējuši apmēram 40 Azerbaidžānas OMON karavīrus kā ķīlniekus, prasot pārvietot vairākus aizturētos armēņus no Azerbaidžānas cietumiem uz Krieviju un pret viņiem izvirzīto apsūdzību objektīvu izmeklēšanu. Armija draud uzsākt bruņotu akciju ķīlnieku atbrīvošanai. Vairāki Krievijas AP deputāti pēc Kalnu Karabahas apmeklējuma izteikušies, ka tur izvietotie Savienības bruņotie spēki veicina Azerbaidžānas OMON vardarbību. Krievijas un Kazahijas prezidenti B.Jeļcins un N.Nazarbajevs piedāvājuši savu starpniecību Armēnijas un Azerbaidžānas konflikta risināšanā.

* * *

PSRS IeM darbiniekiem nav izdevies (nav bijis vēlēšanās?) praktiski neko noskaidrot OMON bāzē Viļņā sakarā ar septiņu lietuviešu noslepkavošanu muitas postenī Medininkos. Pārbaudei un identificēšanai nav saņemtas ne OMON karavīru fotogrāfijas, ne ieroči. PSRS prezidents M.Gorbačovs bija solījis personiski kontrolēt izmeklēšanas gaitu...

* * *

Armēnijā aktivizējas impēriskie spēki, lai piespiestu republiku parakstīt savienības līgumu. 45 savienības uzņēmumu vadītāji prasa pievienoties šim līgumam. Armēnijas iedzīvotāji savu attieksmi pret savienības līgumu izteiks šā gada 21.septembrī paredzētajā referendumā. Nav izslēgts, ka Armēnija varētu piekrist asociētas valsts statusam.

* * *

Nedēļas nogalē Rīgā notika Baltijas republiku dažāda līmeņa likumdevēju, kas ir komunistiskās pozīcijās, apspriede. Izveidota deputātu grupa "Sadraudzība", kas iestājas par savienības saglabāšanu. Ar bažām jākonstatē, ka impērisko spēku koordinācija ir daudz labāka nekā starp Baltijas republiku valdībām, kas katra atsevišķi cenšas atraisīties no Kremļa skavām.

* * *

Romas pāvests Jānis Pāvils II vizītē Ungārijā izteicis atbalstu Slovēnijas un Horvātijas neatkarības centieniem un aicinājis izbeigt vardarbību.

* * *

Mongolijā pirmo reizi pēdējā pusgadsimta laikā brīvi tiek izplatīta Bībele.

* * *

Gruzijā no amata atkāpies premjers T.Sigua. Šo viņa soli saista ar republikas smago ekonomisko stāvokli. Atstādināts arī Gruzijas ārlietu ministrs A.Hoštarija.

* * *

No padomju kompartijas izstājies bijušais PSKP CK sekretārs ideoloģijas jautājumos, bijušais M.Gorbačova padomnieku grupas vadītājs A.Jakovļevs. Viņš brīdinājis no staļinistu ietekmes pieauguma PSKP un Krievijas kompartijā.

* * *

Itālija sūta atpakaļ arī dezertierus no Albānijas armijas, kuri cerēja saņemt tur politisku patvērumu. Itālija uzskata viņus par ekonomiskajiem migrantiem.

Materiālus sagatavojuši I.Liņavska, V.Bērziņš, A.Vladimirovs, E.Grandavs, J.Domburs

PATIESĪBAS NOZĪME UN DEZINFORMĀCIJAS SEKAS

JURIS BOJĀRS

Viens no filozofijas zinātnes lielākajiem ģēnijiem Georgs Vilhelms Frīdrihs Hēgelis savā slavenajā darbā "GARA FENOMENOLOĢIJA" izceļ ZINOŠA VESELĀ SAPRĀTA nozīmi un noteic ētisko ideālu: "IKVIENAM JĀRUNĀ PATIESĪBA!" — tūdaļ piemetinot: "JA VIŅŠ ZINA PATIESĪBU." (Гегель. Система наук. Ч. 1. Феноменология духа. М., 1959, с. 225.)

Slepeno akciju teorijā un praksē joprojām kompetentais šo rindu autors labi zina, ka viena no lielvalstu un it sevišķi totalitāru impēriju politikas akciju smalkākajām metodēm ir dezinformācija, ar kuras palīdzību sabiedrībai izgudrēm sajauc galvu: samaina vietām labā un ļaunā kritērijus, piespēlē viltus praviešus, mērķus, vērtības un kompromitē pretinieka līderus.

Es patiesi atzīstu, ka man nav ne mazākās vēlēšanās ne tērēt likumprojektiem un nopietnām zinātniskām publikācijām jau tā nepietiekamo laiku atbildēm ne uz "Atklāto vēstuļu", ne personīgo apvainojumu tipa traktātiem, ne iesaistīties publiskā riešanā. Taču šajā gadījumā mums atkal darīšana ar kārtējo pret LR Augstāko **Padomi un LTF vērsto klajo** sabiedrības dezinformāciju.

Tā mūsu pazīstamais politspecs A.Jirgens, viņa spējas slavējošo entomoloģisko līdzību dziļi un personīgi aizskarts, nesen radīja jaunu opusu un publicēja to augustā "Neatkarīgajā Cīņā". Šajā sakarā esmu spiests secināt, ka:

1. Jirgena kungs no dabas absolūti nav apveltīts ar humora izjūtu, līdz ar to dižmanīgi demonstrēt savējo tikai pret viņu vien nav humāni. Tādēļ taisnīguma labad zinātnes lauriem vainagotais J.B. šajā traktātā epitetus centīsies sadalīt pēc iespējas līdzīgi starp abām diskusijā iejauktajām pusēm.

2. Un tā mūsu līderis savā esejā sabiedrībai nav jaudājis izskaidrot šādas "BLUSA BIKSĒS" APRĀDĪTĀS dīvainās sakritības:

a) kādēļ gan viņš un *Co*, gan LKP, gan PSKP, gan mūsu parlamentārā opozīcija tik nikni un saskaņoti cīnās pret vieniem un tiem pašiem fenomeniem — LTF, tās LR pārejas perioda Augstāko Padomi, 4.maija Neatkarības deklarāciju, Neatkarības aptauju un pat Rīgas aizstāvību kritiskajās janvāra dienās?

b) kādēļ gan viņam, gan augšminēto "orgānu" rindai + Padomju armijas melnajam pulkvedim V.Alksnim, sirdij tik tīkams "OKUPĀCIJAS (vai tiešās prezidenta pārvaldes vai ārkārtējā stāvokļa, kas patiesībā ir viens un tas pats) STATUSS"?

c) kur un kāda ir reālā, praktiskā programma, kuru A.J. un *Co* ieteic LR DEOKUPĀCIJAI un patiesās neatkarības atgūšanai, un ko taustāmu viņi izdarījuši šo mērķu īstenošanai?

e) kāpēc mūsu ekskomjaunietis (par A.J. darbu komjaunatnē man liecināja viņa bijušie kolēģi "PJ") un *Co* iestājās par neseno visu trīs līmeņu vēlēšanu boikotu, kam paklausot LTF bloks, ar nelieliem izņēmumiem atsevišķās vietās, nebūtu pārņēmis Latvijā varu visu līmeņu konstitucionālajās varas struktūrās, nebūtu pieņēmis 4. maija Neatkarības deklarāciju, NEBŪTU ATJAUNOTA NEVIENA NEATKARĪGAS VALSTS INSTITŪCIJA, LĪDZ AR KO MĒS NEBŪTU NE SOLI SPĒRUŠI TUVĀK REĀLAJAI LATVIJAS NEATKARĪBAI un tā joprojām PILNĪBĀ BŪTU PSRS GUBERŅA AR RUBIKU KĀ ĢENERĀLGUBERNATORU?

f) kāpēc gan A.J. un *Co*, gan PSKP—LKP struktūras pēc vieniem un tiem pašiem parametriem šerpi apkaro jebkuru kustību, institūciju un cilvēku, kas iespēju robežās PRAKTISKI STRĀDĀ LATVIJAS DEOKUPĀCIJAS UN NEATKARĪBAS ATJAUNOŠANAS LABĀ?

g) kā tas sanāk, ka pagaidām NEVIENAM NAIDNIEKAM NAV IZDEVIES TĀ SAŠĶELT LATVIEŠU TAUTU KĀ mūsu saucējam — A.J. un *Co*?

i) kur, kad un ko mūsu miera nesējs un *Co* ir darījuši etniskās spriedzes mazināšanai Latvijā? Bet pietiks citēt mūsu galvenā deokupētāja neatbildētos jautājumus. Laiks sākt preparēt viņa "paskaidrojumus" augusta "NC". Tā mūsu doktrinieris, domādams beidzot cien. Dr.Jur. aiz vājas vietas noķēris, āķīgi jautā: kādēļ viņš vairs nemaz nerunā par savu LPSR pilsonības likumprojektu?

Tādēļ, ka pa to laiku, kamēr mūsu Donkihots joprojām deokupē LPSR, tā kā valsts forma vismaz daļēji jau paspējusi pazust. Tāpēc LR AP darba grupai mums pazīstamā LU SAI Dr. visnotaļ pacilājošajā vadībā nekas cits neatliek kā pēc LTF frakcijas lēmuma pabeigt darbu pie visas biezās <u>LR pilsonības institūta darbības atjaunošanai veltītās likumprojektu paketes, LR Pilsonības likuma projektu ieskaitot.</u>

Turpmāk pārmērīgi ideālistiskais J.B. būtu ļoti pateicīgs mūsu rakstmeistaram, ja viņš līdzības izdomātu pats, nevis patapinātu tās no citiem, vai arī vismaz izraktu jaunus kompromateriālus, nevis apnicīgi kā gailis kladzinātu vienu un to pašu: "КГБ, КГБ; КГБ, КГБ!" Pretējā gadījumā sabiedrība pilnīgi nepamatoti varētu tik apdāvinātu cilvēku sākt turēt aizdomās par plaģiātu vai gara nabadzību.

Jo to, ka nesaticīgais dubultdeputāts J.B. pirms 20 gadiem bez sevišķām uzvarām brīvprātīgi beidzis sešu gadu epopeju VDK pretizlūkošanā, plašāka sabiedrība jau vairāk nekā divus gadus atpakaļ uzzināja ne no mūsu visziņa, bet gan no paša PSRS TDK deputātu kandidāta publicētā pirmsvēlēšanu plakāta.

Tātad: kas pirms 20 gadiem bija ar visai nešķīsto raksturu apveltītais J.B., tas sen zināms un netiek slēpts. Bet, kas ir mūsu atmaskotājs, to varēsim verificēt tikai tad, kad un ja vienreiz tiksim pie SABIEDRISKĀS DOMAS PĒTNIECĪBAS INSTITŪTA arhīviem. Tad ta būs lērums pārsteigumu!

Sevišķi mūsu Hugo Grocijam* tīk padižoties ar savām starptautisko tiesību zināšanām, tādēļ viņš priecīgs pasludināt, ka tik tālu piespiedis nabaga J.B. pie sienas, ka viņš ne tikai beidzot atzinis Latviju par starptautisko tiesību subjektu, bet pat pieļāvis, "ka eksistē šīs valsts pilsoņi".

Te nu jāatzīst, ka tieksmi melot no A.J. nevar izdzīt kā poltergeistu no blokmājas, jo Dr. Jur. jebkurā savā agrākajā traktātā un publiskajā runā kā PSRS TDK un AP, tā visos citos AP u.c. forumos konsekventi proponēja, ka ne tikai LR, bet arī LPSR pilnā saskaņā ar tās un PSRS konstitūciju bija starptautisko tiesību subjekti. To pat centrālā vara nenoliedza, cita lieta — neļāva pilnībā īstenot dzīvē. Un LR pirmskara pilsonība bija pilnīgi skaidri, kā kategorija, izdalīta jau pašā pirmajā mūsu tiesību eksperta tik bargi rātajā "LPSR pilsonības likumprojektā".

Mūsu viszinis savā sacerējumā, kā dažkārt pasakā, melo: jo tālāk, jo trakāk — jau vairs ne kā zirgs, bet pat kā īsts vaislas ērzelis, teikdams šādus vārdus: "Par pēdējiem projektiem gan sabiedrība tikusi informēta mazāk. (Tas laikam nozīmē, ka viņš gan ir labi informēts — J.B.) Šie projekti paredzēja vai nu visu, vai ievērojamas daļas Latvijā dzīvojošo PSRS pilsoņu uzņemšanu Latvijas Republikas pilsonībā, uz ko Augstākajai Padomei kā okupācijas apstākļos vēlētai institūcijai nav ne mazāko tiesību."

PATIESĪBĀ, un to var apstiprināt visi AP darba grupas locekļi (tajā skaitā gan deputāti no LNNK, gan Pilsoņu komitejām), NEKO TAMLĪDZĪGU NEVIENS NO PROJEKTU VARIANTIEM NESATUREJA UN NESATUR, TAJĀ SKAITĀ ARĪ VISVECAIS "LPSR Pilsonības likumprojekts". Gluži tāpat kā pirmskara LR "Pavalstniecības likumā", visos mūsu likumprojekta variantos bija un ir pants par PASTĀVĪGĀS DZĪVES CENZU, kas nepieciešams, lai persona būtu tiesīga iesniegt lūgumu par naturalizāciju. LR cenzs bija 5 gadi, bet mūsu likumprojektā uz dažādu frakciju pārstāvju pieprasījuma bija deputātu izlemšanai likti priekšā trīs varianti — 0, ko pieprasa opozīcija, 5 gadi, kā bija pirms kara, un 10 gadi, kā mūsu apstākļos minimāli taisnīgākais variants. Kurš no šiem saņems balsu vairākumu, tas arī tiks pieņemts. Bet, ambiciozi tiecoties noteikt AP kompetences robežas, A.J. pāršāvis pār strīpu. KO KATRS PARLAMENTS IR TIESĪGS DARĪT UN — KO NAV, TO IZLEMJ VIŅŠ PATS.

To, ka "PASTĀVĪGĀ IEDZĪVOTĀJA statuss ir viens no nulles varianta paveidiem", mūsu fantazētājs varēja no pirksta izzīst tikai pēc sevišķi ilgas pūlēšanās. Jo "domicilēta vai rezidenta" — ārvalstnieka statuss ir vispārpieņemta iedzīvotāju kategorija starptautiskajās tiesībās.

Un, ja A.J. "nav arī skaidrs, kurā brīdī šie imigranti ir kļuvuši par pastāvīgajiem iedzīvotājiem un uz kādu tiesību normu pamata" pēc pusgadsimta nodzīvošanas un divu trīs paaudžu piedzimšanas tas būtu pieļaujams, tad atliek vienīgi ļaut, lai mūsu vellu dzinējs ņem un personīgi provē triekt no Latvijas visus krievus laukā. Tak diez vai no tā kas iznāks: sievastēvs — LKP CK loceklis — neatļaus. Vai arī mums par lielām sērām mūsu varonim kādā sērīgā, lietainā dienā kāds dzenamais var iztaisīt lieku, dabas neveidotu caurumu ādā. Nedo' dies!

Sakarā ar mūsu bēdubrāļa sūrošanos, ka AP gribot ļaut pastāvīgajiem iedzīvotājiem dienēt policijā un citur kroņa dienestā, no zinību klints graušanas vai zobus zaudējušais J.B. spiests atgādināt, ka tas laikam no latviešiem raksturīgās un galīgi nepamatotās lielmanības. Jo viņi kopš pēckara gadiem izvairījās dienēt milicijā, kā tik varēja. Laikam bija uzzinājuši, ka senajās Atēnās policijā dienēja tikai vergi, jo pilsoņi atzina zem sava goda ganīt dzērājus un ķert zagļus. Gruzīni un armēņi nebija tik augstprātīgi, tāpēc tagadiņ ir ar plintēm, bet mēs bez.

Ja jau mūsu prātvēders sakās zinām visu, kas notiek AP, tad viņam vajadzētu atzīt, ka daudziem sariebušais J.B. jau neskaitāmas reizes uzstājies par pilsonības principa ieviešanu likumprojektos par uzņēmējdarbību, privatizāciju, zemessardzi, valsts dienestu utt., bet ar samērā mazām sekmēm, jo Godmaņa kungs no paša sākuma AP iestājās pret to.

Praksē RHL — Potreki afēra (sk. 91.g. 3.VIII "Dienu") rāda: valdība visnotaļ lojāli izturas pret to, ka LKP CK sekretārs, neviena Latvijā nepilnvarots, pretēji LR AP lēmumiem un likumiem izpārdod Maskavā drukātas Latvijas uzņēmumu akcijas. Bet Godmaņa kungs viszēlīgi atļauj jau tā Centra kontrolētajiem uzņēmumiem tūliņ pārņemt sev 51% akcijas, neko nerunājot par to, cik bez tām vēl nopirks Austrumos. Sarežģītu prātulu rezultātā noskaidrojis, ka daudzcietušais J.B. bez *Co* ir "PSRS aizsāktā genocīda" turpinātājs — "viltuspatriots", mūsu īstenais patriots beidzot trekniem burtiem definē savu galveno varoņdarbu — "LATVIJAS REPUBLIKAS PILSOŅU APLIECĪBAS. Tas ir personu un valsts piederību apliecinošs dokuments, ko izsniedz nevis sabiedriska organizācija, bet gan Latvijas Republikas tiesiskā pārstāvība — Pilsoņu Kongress."

Lai pilsvadoņa vēlamais — monopoltiesības pārstāvēt Latviju — kļūtu par īstenību, vajadzīgs vienīgi pats mazumiņš: lai lielvalstis pazemīgi lūdz viņa ekselencei atļauju akreditēt pie Pilsoņu komitejas savus ārkārtējos un pilnvarotos vēstniekus.

Un mūsu apliecībotāja apgalvojums, ka: "Daudzos gadījumos apliecības varēs izmantot PSRS pases vietā," — būs pilnīgi pareizs, ja dokumentspecam izdosies pielauzt uz to Padomju Savienību. Nu, vai vismaz mūsu AP. Jeb kaut vai ASV imigrācijas dienestu galu galā! Pretējā gadījumā šis jaukais dokuments būs valīds vienīgi iestādē, kur Latvijā durtiņās iezāģē sirsniņu.

A.J. mežonīgās fantāzijas garīgi izpumpētais J.B. mūsu ekspromtista A.J. deklarēto "TAUTFRONTISKO PADOMJU VARU" atstāj Ražuka un Redisona internacionālajai pašaizsardzībai aiz patiesas pateicības, ka pēdējais savā filozofiskajā apcerējumā "Atmodā" vienkāršu ierindas dep. J.B. — personu, kam nekad nav bijuši nekādi valsts vai partijas amati, — pa draugam (kā nekā, kādreiz abi bijām vienas partijas rindās) ielicis kā vienīgo trešo kopā ar tādiem ievērojamiem visaugstākā ranga valsts un kompartijas darbiniekiem kā Rubiks un Gorbunovs.

Par mūsu socspeca apgalvojumiem, no kuriem izriet, ka no Zviedrijas zociķiem pēckara gados neesot nekādas jēgas un tie ejot uz galu, likuši pie varas nepareizu, respektīvi, SDS partiju, lai vikingu pēcteči ar A.J. izrēķinās paši.

J.B. nav noskaņots mocīties ar nacionālšķīstiem kompleksiem, kā sauksies BRĪVA, DEMOKRĀTISKA UN BAGĀTA LATVIJA — par otro vai trešo republiku. Ja A.J. tik ļoti nomoka otrās republikas FANTOMS, lai iet pie daktera. Bet, ja mūsu sirdsšķīstajam, kā viņš to nenogurst atgādināt, tā nepatīk LTF un LDDP, tad lai ir strikts līdz galam un nepublicējas abu organizāciju dibinātajās avīzēs — "Atmodā" un "Neatkarīgajā Cīņā". Pretējā gadījumā kāds vēl viņu var sākt turēt aizdomās par sakariem ar "rožainajiem komunistiem".

Un, tā kā ar savu iepriekšējo garadarbu pieredzējušajam pedagogam J.B. mūsu literātu pārliecināt LASĪT GRĀMATAS nav izdevies, tad izmisīgi aicinu viņu sekot bauslim: "TEV NEBŪS MELOT!"

1991.g. 6.VIII

* Hugo Grocijs (*Huig de Groot*, 1583-1645) — holandiešu jurists, starptautisko tiesību, kā zinātnes, pamatlicējs.

«KUNGI, PAR KAPITĀLISMA UZVARU — UZ PRIEKŠU!»

Uz *ATMODAS* korespondenta jautājumiem atbild sabiedrības politisko un sociālo jautājumu eksperts MĀRTIŅŠ BŪMANIS (Minstere).

INTA KALNIŅA foto

— Vispirms, ko īsti nozīmē vārds "osiji" (austrumvācieši)? Kādu saturu rietumvācieši ir ielikuši šajā vārdā: tas ir draudzīgs vai nievājošs apzīmējums?

— Bez šī vārda vācu sabiedrībā tagad ir ieviesies arī jēdziens "osiju joki". Turklāt daļa turku anekdošu tagad pielāgotā veidā pārtapušas par osiju anekdotēm. Vārda "osiji" saturā rietumnieki ieliek to īpašību kopumu, ko uzskata par osijiem piemītošu: neapķērība, lēnums, ne īpaši izteikts čaklums, neattapība, kas attiecas uz orientēšanos patēriņa pasaulē. Pamatideja šiem jokiem ir tāda pati kā turku jokiem: tie palīdz rietumniekiem stiprināt pašapziņu. Bezdarbs nedrošus ir padarījis arī cilvēkus Rietumos. Katrs dzīvo ar apziņu, ka var zaudēt darbu, un tas rada bailes. Bet tādi joki dod zināmu atslodzi. Protams, uz vājākā rēķina.

Austrumvācieši sākumā arī paši jokoja. Nu tas sāk pāriet, jo viņi ir pamanījuši, ka tā vairs nav draudzīga jokošanās un ka runa ir par noturīgu attieksmi. Rietumvāciešus osiji tagad uztver kā lielus gudriniekus un tāpēc, atbildot uz šo jokošanos, rietumvāciešiem piešķīra apzīmējumu "besservissi" — pārgudrinieki, visziņi.

— Un ko paši osiji? Jokus neņem vērā un brauc uz Rietumvāciju meklēt laimi?

— Jā. Pārceļotāju plūsma skaitļos nav nosakāma, jo netiek reģistrēta. Tomēr ir aplēses, ka katru mēnesi uz Rietumvāciju pārceļas tūkstošiem cilvēku. Lielākoties uzņēmīgākie un tie, kuri cer izsisties uz augšu arī lielā bezdarba apstākļos. Tas jau tā sliktās Austrumvācijas pozīcijas pasliktina vēl vairāk. Skaidri redzams, ka šīs problēmas varēs pārvarēt tikai ilgākā laika posmā. Austrumos paliek veci cilvēki un tie, kuriem ir lielas ģimenes un kas šādu pārceļošanu nevar atļauties. To cilvēku, kas ir darbaspējīgi un kam ir laba kvalifikācija, Austrumvācijā kļūst aizvien mazāk. Šī migrācija fantastiski kāpinājusi dzīvokļu īres maksu Rietumvācijā.

— Vai migrācija sākās uzreiz pēc Vācijas apvienošanās, vai arī osiji gaidīja izmaiņas īsā laika periodā? Atceros, ka "Vremja" pirms pāris mēnešiem rādīja sižetu no Austrumvācijas pilsētas, kurā bija ieradies Kols, un osiji viņu nomētāja ar puvušām olām...

— Nu jau pusgadu tā ir osijiem raksturīga attieksme. Kols Austrumvācijā ieradās apmēram pirms gada, īsi pirms vēlēšanām. Toreiz viņš solīja, ka nevienam vairs neies sliktāk, toties daudziem — labāk. Šodien šo teicienu var itin bieži dzirdēt, bet tagad tas tiek stāstīts kā joks. Šis gadījums raksturo noskaņojumu plašās iedzīvotāju masās. Austrumvācieši jūtas piekrāpti, jo redz, ka lielie gudrinieki viņiem solījuši to, kas nepiepildās. Šiem solījumiem rudenī, protams, bija "reālpolitisks" pamats — vēlēšanas. Uz šo solījumu rēķina Kolam izdevās uzvarēt, toties sociāldemokrāti dabūja pa kaklu. Manuprāt, sociāldemokrāti tad bija vienīgā partija, kas lietišķi izskaidroja, ko nozīmēs Vācijas apvienošanās.

Tagad Austrumvācijai jārēķinās vismaz ar gadiem 10—15, lai tuvotos Rietumvācijas līmenim. Turklāt šai laikā tas varētu notikt tikai tad, ja katru gadu uz Austrumvāciju "pārsūknēs" 115 miljardus marku. Tā ir summa, ko nevarēja savākt pat pirmajā apvienošanās gadā. Maz ticams, ka tas izdosies turpmāk. Nav izslēgts, ka Austrumvācija būs Vācijas "trešā pasaule", kas gan it kā pieslēgta kopējam tirgum, bet kurai nav reālas pilnasinīgas attīstības. Uz šāda fona var rasties ļoti nopietnas problēmas, piemēram, neonacisms. Šāda augsne tam ir visai auglīga, un jādomā, ka kļūs vēl auglīgāka. Deguna priekšā austrumvācu jauniešiem ir visi Rietumu labumi, taču viņi tiem netiek klāt. Visu laiku tiek stāstīts, ka čaklais un uzņēmīgais vienmēr tiek uz augšu. Bet, kad netiek un darbu nevar dabūt, sāk meklēt vainīgo. Tad ir divas iespējas: vai nu tu esi galīga nulle un neko nevari panākt, vai arī vainīgs ir kāds cits, piemēram, ārzemnieki. Uz šāda fona zeļ visvisādu sazvērestību teorijas. Pret šādām kustībām, kaut arī tās ir mazskaitlīgas, ir jāizturas nopietni. Salīdzinājumā ar Rietumvāciju Austrumvācijā neofašistiskām tendencēm ir plašāka bāze.

— Kā pret lēto austrumvācu darbaspēka un ražošanas līdzekļu tirgu izturas lielās Rietumvācijas firmas? Vai šis tirgus tām nav īsta zelta bedre?

— Ieguldījumi Austrumvācijā izdarīti daudz mazākā apjomā, nekā tika paredzēts. Ieguldītāji nesteidzas, jo apzinās problēmas, kas kavē ražošanu: Austrumvācijā ir vāji attīstīta infrastruktūra un komunikāciju sistēma. Uzlabojumi prasa miljardus. Turklāt liels skaits uzņēmēju prāto apmēram tā: "Kāda velna pēc mums tagad jāceļ jauni uzņēmumi Austrumvācijā, ja ar tām jaudām, kas jau ir Rietumvācijā, mēs varam "nosegt" visu Austrumvāciju un vēl daļu Austrumeiropas?"

Rietumos pašreiz ir laba patēriņa konjunktūra, un, rēķinoties ar to, ka tā nebūs mūžīga, labs uzņēmējs negrib riskēt, ceļot jaunus uzņēmumus. Savukārt zemās algas veicina migrāciju: Austrumvācijā strādājošais saņem apmēram 50% no tā, ko nopelna rietumvācietis, darīdams to pašu darbu. Paies laiks, kamēr austrumos ieviesīs jaunās tehnoloģijas.

— Kas pašlaik notiek ar tiem, kuri bija labi situēti vecā režīma laikā, piemēram, sportisti, zinātnieki, ierēdņi? Vai viņiem ir izdevies noturēties līmenī?

— Grūti vispārināt. Kas attiecas uz ekonomiku un politiku, tad tie, kuri vecā režīma laikā bija vadošās pozīcijās, lielā mērā šīs pozīcijas saglabājuši. Bijusī nomenklatūra daudz darījusi, lai politisko varu pārvērstu ekonomiskajā. Labi atceros interviju ar kādu Rietumvācu uzņēmēju, kurš teica tā: "Kādēļ lai es šo cilvēku atlaistu? Jā, viņš ir brutāls un iet pāri līķiem, bet man tāds ir vajadzīgs!" Te nav runa par godīgumu un negodīgumu, bet gan par to, kādas īpašības tiek prasītas. Un diemžēl arī kapitālistiskajā sabiedrībā tās ir pieprasītas. Protams, šeit ir citi akcenti, un nevar teikt, ka tas ir gluži tas pats, kas iepriekšējā režīmā. Bet, ja tu esi bijis tanks iepriekšējā sabiedrībā un tev nav lielu sirdsapziņas pārmetumu, tad tie ir labi priekšnoteikumi, lai izsistos arī kapitālistiskajā sabiedrībā. Viss pārējais diemžēl ir moralizēšana. Grēku nožēlošana iet pilnā sparā, un tie, kuri bija noteicēji vecajā režīmā, būs noteicēji arī jaunajā.

— Vai jūs saskatāt līdzību tajos procesos, kas notiek Austrumvācijā un tagad arī pie mums? Vai var prognozēt līdzīgas tendences?

— Jā, tas jau notiek. Tā jau nav nekāda sagadīšanās, ka tehniskā un ekonomiskā inteliģence, kas vēl ir partijā, savu praktisko darbību virza uz līdzekļu ieguldīšanu. Nav nekādu šaubu, ka viss notiks ļoti līdzīgi. Un nedomāju, ka to varēs aizkavēt ar politiskiem līdzekļiem. Lai izvairītos no Austrumvācijas kļūdām, Latvijai nepieciešamas precīzas ekonomiskās aplēses: cik un kādi uzņēmumi būs spējīgi izdzīvot, ieviešot tirgus ekonomiku. Cik man zināms, Latvijā nav šāda pārskata par Latvijas tautsaimniecības kopainu.

— Kādu tu prognozē Austrumvācijas nākotni? Kad varētu beigties migrācija un stabilizēties ekonomika?

— Droši vien paies 10 gadu. Austrumvācija salīdzinājumā ar Austrumeiropu ir labākā situācijā, jo Rietumvācija būs spiesta darīt visu, lai celtu Austrumvācijas dzīves līmeni. Rietumvācijā apzinās: ja tur nebūs vērā ņemamas tuvošanās Rietumu standartiem, tad osiji kļūs par sociālu dinamītu. Vācijai šādas attieksmes gan nav pret Austrumeiropu...

— Vai pārmaiņas Austrumos ir ietekmējušas rietumvāciešu uzskatus par savu dzīvesveidu un vērtību izpratni?

— Diemžēl ne. Drīzāk otrādi. Ja jau puse Eiropas pārņem Rietumu sistēmu, tad kāds pamats rietumniekiem šaubīties par to, vai kaut kas ģeniālāks par Rietumeiropu vispār iedomājams? Austrumu bloka sabrukšana ir padarījusi plašus Rietumu iedzīvotāju slāņus nekritiskākus attiecībā pret sevi, un es uzskatu, ka tas vēl atspēlēsies. Virkne problēmu, kuras kādreiz apzinājās, tagad vairs netiek ņemtas vērā, piemēram, ekoloģija, attieksme pret trešo pasauli. Nedrīkst aizmirst, ka bēgļu plūdi ir tikai sākums globālam procesam un ka Rietumi ir līdzatbildīgi par notikušo. Spēlējot sabiedrību konkurences spēli, cīņa tirgus saimniecības apstākļos būs nežēlīga.

Intervējis ERVĪNS GRANDAVS

ATMODAS pasts

NĒ, MĪĻIE, TĀ NAV!

Par velti mani apmēdījāt, es skaidri un gaiši uzrakstīju — Zaļums (nevis Vaļums vai Skaļums) un balsoju tikai par LTF izbīdītajiem kandidātiem (toreiz).

Kāpēc deputāti lemj aiz slēgtām durvīm, nemaz nepakonsultējoties ar saviem vēlētājiem? Es, piemēram, esmu pret tālāku cenu paaugstināšanu. Stop!

Augstcienībā — ZAĻUMS

P.S. Tagad balsotu par Ķezberi, Bojāru, Siliņu — kāpēc tos cilvēkus, kas kaut drusku cīnās par cilvēku sociālo aizsargātību, uzreiz nosaukāt par "rozā"? (To arī, lūdzu, ielieciet avīzē!)

UZ KREISO PUSI...

Tu, "Atmodiņ", sāc līdzināties tam nepatīkamajam "Pilsonim". Ja Jirgens un Zelmenis arī turpmāk atradīs vietu Tavās slejās, tad man būs jānožēlo... Tu vispār esi interesants laikraksts, bet iznīcinošā kritika Tevi padara nebaudāmu. Tas taču ir skaidrs, ka daži autori ir psihiski maniaķi. Neko pozitīvu uzrakstīt viņi nav spējīgi. Kā Tu, "Atmodiņ", neredzi — ja "pilsoņi" gūtu varu, visa mantrausība parādītos tieši tāpat kā agrāk. Mūsu ticība Pilsoņu komitejai ir sabrukusi. Vai tad tā jānotiek arī ar Tautas fronti, AP, valdību? Ko lai domā mūsu visu cienītais G.Meierovics aizbraukdams? Diezin vai viņš gribēs atgriezties, jo viņu sunīja gan "Cīņa", gan "Pilsonis".

Pie reizes par bijušajiem komunistiem. Ja cilvēks dara vērtīgu darbu mūsu tautas labā, tas atsver visu. Es priecājos par katru atgrieztu avi, tas taču liecina par mūsu teorijas spēku! Es priecātos pat, ja Rubiks sāktu darboties Tautas frontē.

Tev labu vēlošā Z.FREIBERGA

UZ LABO PUSI...

Esmu vienkārša Jūsu laikraksta lasītāja, mani nav sabojājuši 45 komunistu valdīšanas gadi, bet, lasot "Atmodā" nodrukātos rakstus, redzu, ka tie ir nonivelēti sarkani, un tie, kas jums tos piespēlē, arī ir sarkani. Lai izjauktu Latvijas pilsoņu kustību, Kongresā iefiltrējās sarkanie. Bravo, muļķie latvieši, jūs nekad nesapratīsiet, ka tāds laikraksts kā "Pilsonis" un tāda Pilsoņu komiteja jums pašiem vajadzīga. 1939.gadā, kad bija tāda pārpilnība, ka ar pankūkām pakaļu slaucīja, tad arī bija tādi, kas gavilēja, kad ienāca krievi, kuri visu ar kājām otrādi apgrieza. Priekšā tagad sarkanie, kas latviešu nāciju grib no zemes noslaucīt.

Ar cieņu —
ZIEMELE Liepājā

CIENĪJAMIE LTF LAIKRAKSTA VEIDOTĀJI!

Esmu Jūsu lasītājs kopš "Atmodas" pirmā laidiena un kustības ierindnieks, tāpēc atļaušos laikrakstu saukt par mūsu. Manuprāt, laikraksts bija, ir un, cerams, būs LTF spogulis. Un nevar vainot spoguli, ja man nepatīk paša vai manu līdzcilvēku krunkas. Tieši šīs mūsu prāta krociņas atšķir mūs kā individualitātes, pretstatot komunistu "kosmetologu" ar viltu un varu uzspiestajām maskām. Mēs tās esam vērojuši pat burtiski — TV ekrānos, kad rāda interu sanāksmes, kuros cilvēku sejas ir apbrīnojami līdzīgas. Taču paraudzīsimies atpakaļ! Vai ilgs laiks pagājis no brīža, kad arī mēs nēsājām šādas maskas? Vai tiešām "Atmodā" lasāmās viedokļu dažādības kritiķi noilgojušies pēc jaunām maskām? Tā teikt, tautfrontiski piegrimētām? Vai nav zīmīgi, ka nesen vēl priekšzīmīgi sarkani grimētie tagad tikpat cītīgi uzlikuši maskas ar auseklīšiem? Var saprast viņus — bez tām viņi vienkārši nespēj dzīvot. Bēdīgi ir tas, ka viņi to pašu grib piespiest darīt arī pārējos. Vai daudzo partijiņu rašanās daudzos gadījumos nav bijušās "lielās maskarādes" obligātās vienveidības sekas? Reāli mēs taču dzīvojam okupētā teritorijā, kur īstā vara pieder impēriskajai nomenklatūrai. Manuprāt, šīs nomenklatūras pārstāvji tiešām nemelo, teikdami, ka viņiem nav nekādas vajadzības gāzt pašreizējo valdību un Augstāko Padomi — viņiem taču ir izdevīga tādu "peramo zēnu" esība, jo kāds vienmēr būs vainīgs ekonomiskajā lejupslīdē. Turklāt pasaulei ir ērti demonstrēt, cik tā Latvija ir suverēna — daudzpartiju sistēma, pašu parlaments un valdība... Vienīgi nevaru saprast, kāpēc impēriskie "vanagi" tik naidīgi izturas pret faktiski tik neefektīvo Latvijas muitu, bet varbūt tā nemaz nav, jo muitas posteņi lieliski tiek izmantoti "melno berešu" treniņiem: ar lupatu manekeniem taču nav tik interesanti... Kam izdevīga šādu neatkarības butaforiju eksistence? Latvijas "suverenitātes" imitatoriem vai tiešām man, jums, mums visiem? Vai šādu ideju realizatoriem un autoriem sirdsapziņa nav aizsegta ar kārtējo masku — patriotiski krāsotu?

JĀNIS KLŪGA Rīgā

APTAUJA

"ĢIMENES BUDŽETS '91"

Laikraksts "Atmoda" līdz Latvijas jauno ģimeņu palīdzību. Aptaujas mērķis ir noskaidrot, kādi ir jaunās ģimenes izdevumi, nākot pasaulē pirmdzimtajam. Ja jūsu ģimenē 1991.gadā ir bijis ģimenes pieaugums, lūdzu, aizpildiet anketu un atsūtiet to uz laikraksta redakciju. Adrese: 226250 Rīgā, Basteja bulv. 16, "Atmoda", aptauja "Ģimenes budžets'91".

1. Jūsu dzīvesvieta:
   Rīga,
   rajona centrs,
   mazpilsēta,
   ciemats,
   laukos (vajadzīgo apvilkt).
2. Jūsu ģimenes mēneša ienākumi ..... rbļ.?
3. Mazuļa vecums mēnešos..... .
4. Kā jūs savienojat darbu un mazuļa pieskatīšanu? (Vajadzīgo apvilkt.)
   Vīrs strādā,
   sieva nestrādā,
   strādājat abi,
   bērnu pieskata kāds no vecvecākiem vai tuviem radiniekiem,
   izmantojat aukles pakalpojumus,
   cita atbilde.....
5. Ko bērnam nepieciešamu jūs labprāt nopirktu, ja vien būtu izdevība?.....
6. Kādas bija grūtības, saņemot valdības pabalstus un kompensācijas?.....
7. Kā jūs atrisinājāt finansu problēmas pēc bērna piedzimšanas?
   Visu paši,
   daļēji finansēja bērna vecvecāki,
   lielāko daļu finansēja bērna vecvecāki,
   cita atbilde.....
8. Kā jūs sagādājāt drēbītes bērnam?
   Visas pirkāt jaunas,
   nelielu daļu saņēmāt "mantojumā" no tuviem radiniekiem,
   lielākā daļa ir tuvāko radinieku bērnu drēbītes,
   cita atbilde.....
9. Kādi ir nedēļas izdevumi bērna ēdināšanai.....rbļ.?
10. Ko un cik daudz jūs iegādājāties un cik naudas izdevāt?

Nosaukums	Skaits (gab.)	Iztērēts (rbļ.)
marlītes	.....	.....
autiņi	.....	.....
"lāciši"	.....	.....
jaciņas	.....	.....
ziemas drēbītes	.....	.....
rotaļlietas	.....	.....
ratiņi	.....	.....
gultiņa	.....	.....
sētiņa	.....	.....
gultas veļa	.....	.....
kurpītes	.....	.....
sega	.....	.....
spilventiņš	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

Pateicamies par atbildi. Ceram, ka jūsu atbildes palīdzēs citām ģimenēm.

Godmaņlaiki Latgalē

BALVI: PIEMĀJNIEKI BEZ KOLHOZU TEHNIKAS NEIZTIKS!

Zemes reforma vairs nav galvenā sarunu tēma laukos. Ažiotāža visaugstāko vilni uzsita jūnija beigās, jūlijā noplaka, un augustā jau ir iestājušās paģiras. Eiforija ir pārgājusi. Tagad nevienam nav noslēpums, ka piesakās ne tikai tādēļ, lai zemi apstrādātu, bet arī tādēļ, ka tā ir stabila vērtība. Kaut vai krūmiem aizaugusi, tā ir vērtīgāka par rubļu un obligāciju kaudzīti. Arī valdībai tagad ir skaidrs, ka sabiedriskā doma nav noskaņota kliegt "urrā!" par godu likumīgajiem mantiniekiem, ka iedzīvotāji nejauks nost uz veco īpašumu zemes saceltās mājas, ka zemnieki ne 1992., ne 1993.gadā Latviju ar pārtiku nodrošināt nespēs. Zemnieku saimniecību ražošanas līmenis šodien atpaliek no kolhozu ražošanas līmeņa utt. Prominentas personas no Latvijas valdības aptvērušas, ka mēsli vien būs, un mēģina atkāpties. Sējumi jāsaglabā. Tas, kurš sēs, tas arī pļaus utt. Tās zemes komisijas, kuras atkāpes no likumiem netaisīja (vieni ekstrēmisti — visu mantiniekiem, otri — visu kolhoziem un draugiem), tur pārmaiņu nav. Savukārt tajos pagastos, kuros zemes komisijas bija visai iesārtas, šīs pārmaiņu vēsmas sapratuši viennozīmīgi — ne pēdu zemes mantiniekiem. Šur tur jau sāk izskanēt doma, ka atkal jāsāk stutēt kolhozus.

Kā šie procesi izpaužas Balvu rajonā? Šādu jautājumu uzdevu rajona izpildkomitejas priekšsēdētājam Voldemāram Šļakotam. Rajona vadītāja viedoklis ir viennozīmīgs: "Valsts saimniecības ir ceļš, kas mūs veda badā." Voldemārs Šļakota uzskata, ka nevajag atkal sākt stutēt kolhozus. Šī forma savu laiku jau ir nodzīvojusi, taču arī mākslīgi graut nedrīkst. Latvijas lauksaimniecības nākotne būs zemnieku lielsaimniecības. Tāpēc ir jārezervē valsts zeme, lai būtu ko iedot veiksmīgākajiem zemniekiem. Voldemārs Šļakota ir pārliecināts, ka, sabrūkot šodien kolhoziem, piemājnieki nespēs pat sevi nodrošināt ar pārtiku. Argumenti ir pārliecinoši. Piemājnieki ražo 1/5 — 1/3 lauksaimniecības produkcijas. Tas tiesa, taču piemājnieki tikpat kā neko nemaksā par savu lauku apstrādi. Lauku darbi (izņemot to, ko var pašu rokām) balstās uz kolhoza tehniku. Samaksa par tehnikas izmantošanu ir vienkārša: pudele kandžas. Ja piemājniekiem būs jāmaksā pilna traktora īre, šī sistēma ātri paputēs. Šodien būtu jāmaksā 100 rubļi par vienu traktora darba stundu (šādu taksi izvirza zemnieki — traktoru īpašnieki). Ja noteikumi būs šādi, pašapgāde būs visai iluzora. Kāda nauda būs jāizliek, lai apstrādātu tos pašus pāris hektārus!

Voldemāra Šļakotas atziņa: "Latvijas valsti mēs varēsim uzcelt tikai tad, ja pār tiltu brauksim lēnām un prātīgi." Latviešiem nepatīk steigties. Arī latgalieši karstu putru nestrēbs. Vislielākā problēma, kas kavē gan Balvu, gan Latgales, gan Latvijas uzplaukumu, ir NESTABILITĀTE. Balvu municipāldirektors Dzintars Putniņš šodienas Latvijas stabilitāti raksturoja lakoniski: "Kamēr šaus muitniekus, kāda var būt stabilitāte?" Zemnieki grib Balvos atvērt veikalu, bet... ja vara kritīs un komunisti viņiem atkal visu atņems? Lai uzņēmēji varētu strādāt pilnvērtīgi, valsts varai ir jābūt stabilai un likumiem tādiem, kas veicinātu uzņēmējdarbību. Uzņēmējdarbība pilsētā attīstās lēnām. Pagaidām kooperācijas un municipāluzņēmumu formās. Visai rosīgi ir Rīgas uzņēmēji. Taču Dz.Putniņš izsaka skepsi par naudas medniekiem izredzēm Balvos. Rīgas uzņēmēji labu slavu Balvos nav atstājuši: brauc nevis strādāt, bet nosmelt krējumu. Rajonam un pilsētai savu problēmu diezgan. Latgale nav bagātākais Latvijas novads. Pašvaldību naudas ir par maz. Balvos, tāpat kā Ludzā un Preiļos, ir ieviesta samaksa par medicīnas pakalpojumiem. Invalīdi, pensionāri, mazturīgie nemaksā neko, taču pārējiem par vienu vizīti pie ārsta jāmaksā 5 rubļi. Pēc tam pie šī paša ārsta var 10 dienu laikā griezties atkārtoti bez maksas. Kaimiņos — Ludzas rajona Malnavā — slēguši divas bibliotēkas, jo nav naudas to uzturēšanai. Balvos bibliotēkas pagaidām neaiztiek, bet ar kino sistēmu būs kā būs. Ciematos rādīt kino nav izdevīgi. Agrāk kino bija viens no ideoloģijas ieročiem, tāpēc to finansēja. Tagad katrs pauž savu ideoloģiju un katrs arī finansē kino — iedams vai neiedams uz to...

Ideoloģijas ieročus turpina kalt kompartijas Balvu komiteja. Balvos kompartijas pozīcijas vēlētajos orgānos nav visai stipras. Salīdzinot ar kaimiņos esošo Ludzas rajonu, var teikt, ka pozīciju tikpat kā nav. Taču Balvu komunisti nesnauž.

Rajona vadība nepārgāja uz DDP. Lai gan komunistu skaits krietni samazinājās, tiem izdevies saglabāt savu struktūru. Atbrīvoto biedru skaits gan krietni saruka (tikai 6 darbinieki). Kompartijai pieder īpašums — partijas komitejas ēka. Tagad lielāko daļu šīs ēkas izīrē citām organizācijām: rajona bibliotēkai, progresa savienībai, kādam kooperatīvam utt. Īres naudas pietiek gan ēkas uzturēšanai, gan tehnisko darbinieku algām. Ejot uz kompartijas komiteju, biju pārliecināts, ka satikšu kādu nāvei parādā palikušu veterānu, kurš, izvalbītām acīm zibsnot, gatavs ar savām rokām tūlīt pat nožņaugt pirmo ceļā satikto latviešu fašistu. Taču Balvu kompartijas komitejā ar mums diemžēl runāja skaidrā latviešu valodā... Kāda kompartijas darbiniece paskaidroja, ka Balvos lielākā daļa komunistu ir latvieši, liela daļa bijušo un esošo skolotāju. Jautāju, kādi ir Balvu komunistu plāni. Atbilde bija — nākamajās vēlēšanās redzēsim, par ko balsos iedzīvotāji!

Arī komunisti vēro tos mēslus, kuros mēs visi kopā vārāmies, un krāj punktus. Gaida mirkli, līdz varētu nākt atpakaļ. Tā ka, latgalieši un latvieši, — esiet modri!

JURIS PAIDERS
I.KALNIŅA foto

* Voldemārs Šļakota.

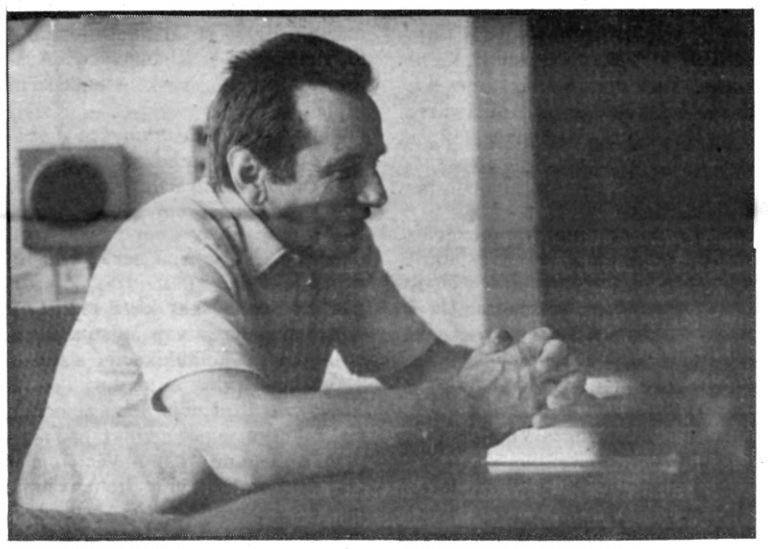

* Dzintars Putniņš.

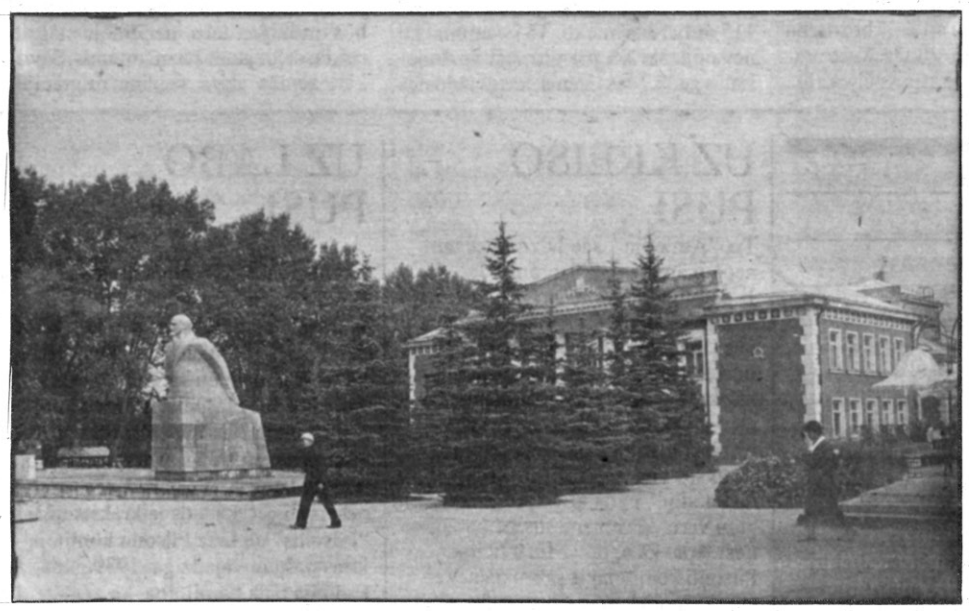

* Ļeņins Balvos.

Tirgus & BiznesS

Likumu ABC

CIK LIELI IR AMORTIZĀCIJAS ATSKAITĪJUMI PAR KAMIEĻU IZMANTOŠANU LATVIJAS REPUBLIKĀ?

Latvijas likumdevēji un instrukciju autori var savas galvas nepiepūlēt un visus Latvijas likumus un instrukcijas vienkārši paņemt no PSRS kolēģiem. Gan pašiem smadzenes tik ātri nenolietosies, gan iespējama apvērsuma gadījumā rokas būs tīras — PSRS likumi nav pārkāpti!

A.MARKOTA foto

Ja neticat šim apgalvojumam, noskaidrojiet, kādas amortizācijas atskaitījumu normas ir jāizmanto Latvijas Republikā šodien. Jums paskaidros, ka Latvijā ir spēkā LR MP 1991. gada 18.marta rīkojums nr.103-p par PSRS vienotajām normām (dublēts PSRS MP 1990.gada lēmums nr.1072).

Ekonomikas ministrija pat nepapūlējās pārtulkot šo dokumentu, vienīgi uzklabināja LR MP — un lieta darīta. PSRS dokuments tagad ir spēkā Latvijā! Kompjūteram, "balstoties" uz šo papīru, jāstrādā tikpat ilgi, cik mežcirtēja cirvim, bet Latvijai ir jānosaka speciāli normatīvi par kamieļu, nastu nesēju ēzeļu un citu eksotisku dzīvnieku izmantošanu. Dokumentā ir norādes arī par ziemeļbriežu izmantošanu saimnieciskiem mērķiem.

Tie, kuri strādā Galējo Ziemeļu teritorijās, var piemērot lielākus amortizācijas atskaitījumus. Interesanti, vai tas attiecas uz Latvijas ziemeļiem? Tad Rūjienā un Alūksnē tie arī būtu jāizmanto. Varbūt Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija jau laikus sagatavo uzņēmumus, kurus dažādu apstākļu dēļ izsūtīs uz ziemeļiem?

Tātad, Latvijas kamieļu dzinēji un kamieļvilnas ražotāji, ziniet — par katru kamieli gadā amortizācijas fondā var atskaitīt 12% no kamieļa cenas. Ja atskaitīsiet vairāk, finansu inspekcija jums parādīs, kādi likumi jāievēro neatkarīgajā Latvijā.

JURIS PAIDERS

DZĪVES DĀRDZĪBA LATVIJĀ STATISTIKAS SPOGULĪ

Pat pēc Ekonomikas ministrijas datiem, minimālās pensijas un minimālā alga ir krietni zemāka par iztikas minimumu. Varbūt kaut ko varēs līdzēt, īstenojot likumu par kompensācijām, taču, samazinoties ražošanai, preču cenu kāpums ir vienīgais līdzeklis, lai ierobežotu patēriņu. Tiktāl teorija, bet kā savilkt galus kopā ar minimālo pensiju, ja nav īpaši lielu uzkrājumu nebaltai dienai? Uz šo jautājumu mēs atbildi nezinām...

IZTIKAS MINIMUMA PATĒRIŅA GROZS
Patēriņa groza struktūra 1991. g.

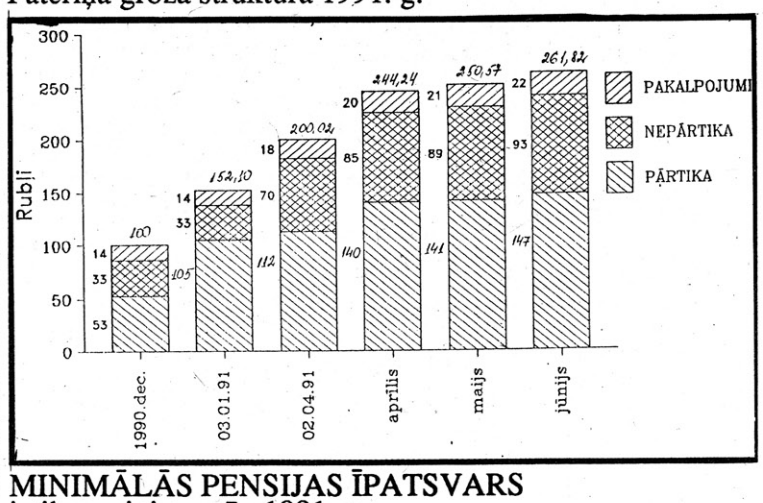

MINIMĀLĀS PENSIJAS ĪPATSVARS
iztikas minimumā 1991. g.

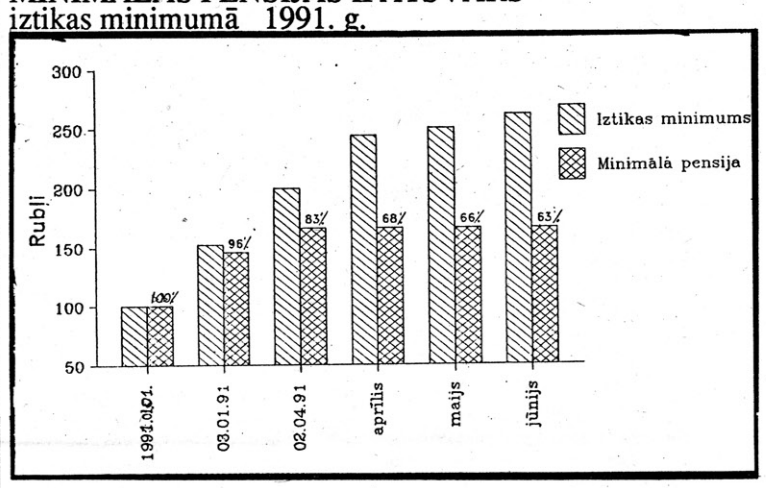

Mūsu pastā

KUR ŅEMŠU ZIRGU UN TELĪTI?

Ir doma atgriezties pie zemes. Neliela kaktiņa. Jo nav tik čakluma, izveicības, jēgas gana, lai nepaliktu zemes gadam parādā. Te radās iespēja tikt pie naudas. Iespekulēt. Proti, nopirkt mašīnu par nesamērīgi dārgo "valsts" cenu un vēl dārgāk pārdot. Teju, teju tā būtu izdarījis, bet... Te sākās paradoksi. Par latviešu mīļāko ēdienu. Par skaudību, ja kāds ko dabū. Rakstnieks Steinbeks rakstīja — sieviete pie gadījuma vienmēr var tevi nicināt — vai nu kā nelieti, vai kā gļēvuli. Cik garš, tik plats. Augstāk minētā kontekstā katru latvieti pie gadījuma var nicināt vai nu kā deputātu ar mašīnu, vai kā nabagu. Cik īss, tik šaurs.

JĀNIS BIEZAIS, LR AP deputāts
bez mašīnas, zirga un telītes

P.S. Paidera kungs, nepiekrītu Jums par bijušajiem īpašniekiem. Pārējiem jāsaņem sods. Nevar uz laupītā dzīvot. Jūs esat pozitīvists, gribat labu. Es — vairāk sliktu. Tā būs adekvātāk. Labais nāks kā noliegums nākotnei. Ubags ir uzņēmējs. Viņam jāizņem patents un jāziliet kurss (psiholoģija, mīmika, topoloģija). Interesants no bolisma viedokļa — izmisums ir tikpat neapšaubāms kā laime un otrādi.

J.B.

JAUNI SODI PAR MATERIĀLO VĒRTĪBU IZVEŠANAS NOTEIKUMU PĀRKĀPŠANU IGAUNIJĀ

Republikas parlaments pieņēmis likumu "Par administratīvo atbildību par materiālo vērtību izvešanas noteikumu pārkāpšanu". Tajā ir paredzēti šādi sodi: personām, kas neievēro materiālo vērtību izvešanas noteikumus, jāmaksā soda nauda līdz 500 rubļiem un notiek izvedamo preču konfiskācija. Atkārtoti par šādu pašu darbību sods jau ir bargāks — 500—3000 rubļu ar preču konfiskāciju. Par nelikumīgu atļauju izsniegšanu soda līdz 1000 rubļiem. Atkārtoti soda nauda tiek palielināta līdz 3000—5000 rubļiem. Par izvešanas dokumentu viltošanu paredzēts sods 500—2000 rubļu. Par pretdarbību personai, kura pilnvarota veikt kontroli, sods 500—1000 rubļu. Par neapstāšanos pie ekonomiskās robežas zonas — 1000—3000 rubļu liela soda nauda. Par uzbrukumu vai ekonomiskās muitas darbinieku goda aizskaršanu paredzēta kriminālatbildība. Par tīšu muitas īpašuma vai ēku bojāšanu sods 500—1000 rubļu apmērā. Muitnieku par nelikumīgu darbību (muitnieka pilnvaru pārkāpšana) pirmoreiz soda ar 500—1000 rubļiem, bet atkārtoti — ar 1000—5000 rubļiem, kā arī tiek ierosināta lieta par dienesta pilnvaru pārkāpšanu (dienesta noziegums).

PUSGADS IGAUNIJAS EKONOMIKĀ

Republikas statistikas departaments publicējis pārskatu par Igaunijas sociālekonomisko stāvokli 1991.gada pirmajā pusē. Kopumā preču saražots mazāk par 6,8% jeb 222 miljoniem rubļu (tajā skaitā pārtikas preču par 136,8 miljoniem rubļu un nepārtikas preču par 85,2 miljoniem rubļu). 143 republikas uzņēmumi samazināja preču ražošanu (tas ir 62,7% no republikas uzņēmumu kopskaita). Līgumsaistības neizpildīja 18 uzņēmumi — kopsummā par 44,5 miljoniem rubļu. Republikas pakļautības uzņēmumi preču ražošanu samazinājuši par 8,5%, bet vissavienības pakļautības uzņēmumi tikai par 2,2%. Īpaši samazinājās gaļas (par 17,4%), piena (18,1%), celtniecības materiālu (7,1%) un zivju (6,3%) ražošana. Nedaudz mazāk ražots ir siera (par 16,4%), maizes izstrādājumu (par 6,6%), konditorejas izstrādājumu (par 35,4%), miltu (par 7,5%), kokvilnas audumu (par 5%), linu audumu (par 5,8%), vilnas audumu (par 7,4%), zīda audumu (par 12,4%), zeķu (par 6,2%), apavu (par 12,9%) un sviesta (par 5,8%). Pārdošanā mazāk bija sāls (par 15,5%), margarīna (par 3,4%), piena produktu (par 25,3%), siera (par 15,8%), cukura (par 49%), gaļas konservu (par 64,7%). Vairāk nekā pērn analogā laikā saražots makaronu izstrādājumu (par 9,2%) un alkoholisko dzērienu (par 38,7 miljoniem rubļu).

Strādājošo skaits republikā samazinājies par 7540 strādniekiem jeb par 4,4% no strādājošo kopskaita. Pārrēķinot produkcijas daudzumu, ko saražojis viens strādājošais, jāsecina, ka tas samazinājies par 2,4%. Labāka aina nav arī lauksaimniecībā, kur liellopu skaits samazinājies par 10%, govju — par 9%, cūku — par 18%, aitu — par 22% un putnu — par 3%.

Pēc statistikas datiem, dzīves dārdzības indekss otrajā pusgadā (salīdzinot ar 1989.gada 4.ceturksni) ir 240%. Šā gada otrajā ceturksnī plaša patēriņa preces kļuvušas 1,8 reizes dārgākas, bet, salīdzinot ar 1990.gada trešo ceturksni, 2,78 reizes. Jūlijā pārtikas preces sāka pārdot par brīvajām cenām. Minimālā pensija tagad ir 190 rubļu. Bezdarbnieku pabalsts ir noteikts 160—200 rubļu. Strādnieku minimālā alga ir 200 rubļu (agrāko 135 vietā). Tuvākajā laikā paredzēts, ka elektroenerģija kļūs 2,5 reizes dārgāka, kurināmais — 3 reizes, minerālmēsli — 1,8 reizes. Ar pirmo augustu braukšanas tarifi starppilsētu autobusos ir divkāršoti. Tallinas tirgū lauksaimniecības preču cenas ir nedaudz zemākas kā veikalos, bet Tartu un Narvā pagaidām tirgus cenas ir augstākas kā veikalā.

LAUKSAIMNIECĪBAS PRODUKTU CENAS TALLINAS VEIKALOS JŪLIJA BEIGĀS:

Produkcijas nosaukums	cena rbļ./kg
liellopu gaļa	23,10—24,80
liellopu ribiņas	20,0—20,90
cūkgaļas karbonāde	18,80—23,82
cūku ribiņas	17,0—18,22
broilers	10,30—10,81
vārīta desa	17,71—18,02
žāvēta desa	30,64—34,11
olas (10 gabalas)	3,90—4,60
sviests	27,03
krējums	6,44—9,0
siers "ALET"	19,82
tomāti	6,33—6,45
gurķi	3,80—4,50
sīpoli	3,16—5,96
jaunie kartupeļi	2,78—3,22
kāposti	2,53—3,03

M.ĶIRSONS

CENAS RĪGĀ un KRASNOJARSKĀ

Importa preces	Rīgā	Krasnojarskā
Videomagnetofons	8900—1100	9000—10000
Krāsu televizors	9000—1100	8600—1000
Telefoni	4500	180—360
Fotoaparāti	800—1000	650—1000
Magnetofoni	700—1100	600—800
Divkasešu magnetofoni	2100	1800
Sieviešu kurpes	300—900	320—780
Vīriešu kurpes	640	750—1000
Džinsi	500—600	350—560
Ādas jakas	2100—3000	788—1500
Mikroviļņu krāsns	4900	3500
Ēnu komplekts	90—150	100—250
Importa smaržas	120—350	180—450

Krasnojarskas komisijas veikalos ir nopērkamas arī padomju savienībā ražotās preces, tā, piemēram, krāsu televizors "Raduga" maksā 2500, melnbaltais televizors "Rassvet" — 1000, magnetofons "Vega" (jaunākais modelis) — 1700, videomagnetofons "Elektronika—12" — 4500, elektriskā šujmašīna "Čaika" — 2500, ledusskapis "Birjuza—22" — 2500, elektriskais mikseris "Blic" — 400, adāmā mašīna "Severjanka" — 1100.

Sastopamas arī Latvijā ražotās preces, sevišķi "Dzintara" kosmētika, kā arī "Radiotehnikas" produkcija. Sieviešu smaržas "Intriga" — 100 rbļ., sieviešu kosmētikas komplekts "Dzintars—21" — 150 rbļ., dezodoranti "Līgo" un "Korts" — 40 rbļ., matu laka "Lita" — 50 rbļ., "Radiotehnika" — 2400, akustiskās sistēmas (2 gab.) S—90D — 1000, S—90 — 800 rbļ.

GUNA LAIME

ZEMES ĪPAŠUMI UN PATĒRIŅA GROZIŅŠ ASV

Kā teikts ASV Lauksaimniecības ministrijas ziņojumā, 1990.gadā amerikāņi pārtikas iegādei izdevuši 11,8% ienākumu (par 0,1% mazāk nekā 1989.gadā). 1960.gadā ASV iedzīvotāji pārtikai izlietojuši 17,6% ienākumu. Sākot ar 1988.gadu, šis rādītājs noslīdējis zem 12% līmeņa. Tas, pēc ziņojuma autoru domām, izskaidrojams ar to, ka "personiskie ienākumi pieauga straujāk nekā izdevumi pārtikai". Gaidāms, ka šogad pārtikas cenas pieaugs par 2—5%. Iepriekšējos divos gados pārtikas cenu pieaugums veidoja 5,8%.

Pēc ASV Darba ministrijas datiem, vidējā amerikāņu ģimene pārtikas iegādei izdod 4188 dolārus gadā. Ģimene ar diviem bērniem, ja vecākajam ir pāri par 6 gadiem, pārtikai izlieto 5860 dolārus gadā.

Astoņdesmitajos gados ārzemnieku īpašumā nonākušās lauksaimniecībā izmantojamās zemes platība nav palielinājusies: tās joprojām nepārsniedz 1% jeb 12,9 miljonus akru zemes. 81% ārzemnieku īpašumā esošās zemes pieder korporācijām, 10% — kopuzņēmumiem, 7% — privātpersonām. Atlikušie 2% pieder dažādām organizācijām. ASV korporācijām, kurās ir liels (10% un vairāk) ārzemju kapitāla īpatsvars, pieder 60% visas ārzemnieku īpašumā esošās zemes. Lielākā daļa ārzemniekiem piederošās lauksaimniecībā izmantojamās zemes — 23% jeb 3 043 227 akri — ir kanādiešu īpašumā. Lielbritānijas pavalstniekiem pieder 21% jeb aptuveni 2,7 miljoni akru zemes, frančiem — 915 tūkstoši akru jeb 7% zemes, Nīderlandes Antiļu salu, Šveices un Nīderlandes pilsoņu kopējais īpašums veido 12% zemes, bet japāņiem pieder tikai 2%.

A.R.

LATVIJA ĀRPUS L

1944. gada augustā Latvija tika kārtējo reizi aplaupīta. Staļins steidzās nenokavēt. Nevarēja zināt, cik lielu kumosu rietumvalstis viņam atļaus pakamt? Padomju tanki tuvojās Vidzemei, bet, lai PSRS vismaz kaut ko iegūtu par Latvijas atbrīvošanu, atbrīvotāji atdalīja no Latvijas tās ziemeļaustrumu daļu un pievienoja to Krievijai. Latvijas "tautas valdība" padevīgi būtu "piegriezusi" vēl, bet Staļins steidzās. Pietika ar šo zemes strēli. Lai gan kļūdu bija gana. Latvijā palika gandrīz pilnīgi krieviskais pagasts — Pededze, bet Kacēnus (Kačanovo), kur latviešu bija gandrīz puse, pievienoja Krievijai...

Šomēnes aprit 47 gadi, kopš no šīm zemēm padzīts pat kroplais padomju stila latviskums.

Nepiederu pie tiem, kuri, acis pārgriezuši, kliedz: vai nu Latviju 1940.gada robežās un ar 1940.gada likumiem, vai arī nevajag nekādu! Mēs nebraucām ar mērķi pārliecināt vietējos, ka laimīgi viņi būs tikai Latvijā. Tā, vismaz man, bija pirmā iepazīšanās ar novadu, kas kādreiz piederēja Latvijai, bet tagad vairs ne. Varbūt pēc gadiem 15—20, kad Latvija būs puslīdz pārtikusi zeme, mēs brauksim lūkoties, vai kas latvisks ir saglabājies Gambijā, Tobago, Minsterē vai Francijas Abrenē.

Tagad šāda pieejama svētceļojumu vieta ir Pitalova. Latvijas televīzija, "Labvakar!" ir gandrīz vienīgie informācijas avoti par to, kā tur tagad klājas... "Atmodas" brauciena mērķis bija atrast vismaz kaut ko, kas apliecinātu piederību Latvijai, un noskaidrot, ciķ lielā mērā 47 gados var sagraut gabaliņu no Latvijas valsts.

NO LATVIJAS ŠIS TAS IR SAGLABĀJIES

Karaspēka novietnes un muitas mājas jau drupās. Drupās guļ arī latviskās viensētas, taču tādu ainu var redzēt arī Latvijas pusē. Arī Latgales viensētas ir drupās. Saārdīti ir arī pret Latviju vērstie dzelzsbetona dzoti. Tas ir viss, kas palicis no izslavētās "Staļina līnijas". Tai vajadzēja pasargāt PSRS no imperiālistiskās Latvijas uzbrukuma, taču vācu tanki izgāja cauri. Nelīdzēja divmetrīgās sienas...

Šur tur vēl ir atrodami betona robežstabi un kāda Latvijas laika celtne.

Lauki, kā jau lielākoties PSRS, nolaisti. Kačalovā nepļautās pļavas sazēlušas stiebros, graudzāles pāraugušas, lauki brūni iedzelteni. Pitalovas apkārtnē lauki melni, uzarti ziemāju sējai, taču daudzus laukus uzart uzar, bet jau kuro gadu tur neko nesēj. Abrenē eksperimentē ar nomniekiem. Vietējie viensētnieki zināja stāstīt, ka daži kolhozi tagad naudu pelna ar aršanu — uzar nomnieka lauku. Nomnieks samaksā par arumu, paceļ cepuri un aizbrauc uz kādu citu novadu, laimi un kredītus meklēdams. Nākamajā gadā zemei jauns nomnieks. Atkal uzar, neko neiesēj un meklē jaunu zemi.

Gadās arī kāds veiksmīgāks fermeris, taču no daudzajiem simtiem tikai kādi 50 spējuši izveidot stabilas saimniecības. Taču tā tas ir Pitalovā. Palkino rajonā ļaudis vēl nav izauguši līdz tik drosmīgiem eksperimentiem, tur joprojām saimnieko pa vecam.

Atcerēsimies! Agrākā Latvija ir ne tikai Pitalovas rajons. Šajā rajonā ir vislielākā daļa no bijušās Latvijas, taču Latvijai piederēja arī tagadējie Kačanovo un Rodovoje pagasti Palkino rajonā un neliela teritorija tagadējā Pečoru rajonā. Pečoru rajons savukārt ir agrākā Petseri — bijusī Igaunija.

Kādreiz starp Lauriem un Kacēniem bija nosprausta Latvijas — Igaunijas robeža. Tagad tās vairs nav, taču, braucot pa šoseju, robeža ir ļoti izteikta. Agrākajā Latvijā dominē viensētas. Ciemati ir lieli. Zemnieku sētas vaļējas. Ēkas (kūts, klēts, māja) būvētas nostāk cita no citas. Arī govis te ir Latvijas Brūnās. Aiz Juškovas uzreiz jūt — tā nav Latvija. Mazi ciemati no 4—5 viensētām. Mājas un saimniecības ēkas sablīvējušās vienkopus un veido noslēgtu pagalmu. Arī govis nevis mūsējās, bet melnraibās...

LATVIJAS PILSOŅI ĀRPUS LATVIJAS

Šajā novadā dzīvo ļoti daudz eventuālu Latvijas pilsoņu un viņu pēcnācēju. Kad šo teritoriju atdalīja no Latvijas, tur dzīvoja 36 tūkstoši iedzīvotāju. Šodien iedzīvotāju skaits sarucis divkārt. Pēc izsūtīšanas lauki tukši nepalika. Tos aizpildīja iebraucēji no citiem Krievijas novadiem. Tāpēc precīzi nevar pateikt, cik Latvijas pilsoņu šeit dzīvo šobrīd.

Pleskavas muzeja filiāles vadītājs Nikolajs Cvetkovs lēš, ka no 7 tūkstošiem Pitalovas iedzīvotāju 2,2 tūkstoši atbilst Latvijas pilsoņu vissmalkākajam standartam (3 tūkstošiem pitaloviešu tuvi radinieki dzīvo Latvijā). Tuvāko kolhozu centros katrs otrais ir Latvijas pilsonis, taču lauku apvidos pilsoņi veido stabilu vairākumu. Aptuveni vērtējot, Pitalovas rajonā varētu dzīvot 10 000 Latvijas pilsoņu. Kāds tūkstotis Latvijas pilsoņu varētu dzīvot arī Palkino rajonā. Precīzu datu nav, bet, vērtējot pēc mūsu sarunām, Latvijas pilsoņu īpatsvars šī rajona pagastos varētu tuvoties 80%.

Jautāju: vai pilsoņi apzinās, ka, Latvijai kļūstot neatkarīgai, viņi varētu pretendēt uz Latvijas pilsonību? Lielākai daļai šis jautājums ir abstrakts. Citi saka — ņemiet mūs atpakaļ, citi — Latvija te nekad nav bijusi!

Muzeja vadītājs Nikolajs Cvetkovs arī ir pilntiesīgs Latvijas pilsonis, taču arī viņš nekad nav nopietni domājis par iespēju pieņemt Latvijas pilsonību. Šāda iespēja viņam netraucē dzīvot un nepatikšanas nesagādā. Varbūt vienīgi jaunie labākas dzīves meklējumos varētu izmantot savas tiesības un braukt šurp. Cita lieta, ja radīsies jauns totalitārisms, bads vai pilsoņu karš Krievijā, tad varbūt...

Varbūt mūsu Pilsoņu komiteja varētu veikt arī kādu svētīgu darbu — apzināt, cik Latvijas pilsoņu dzīvo šeit, un veicināt Latvijas pilsoņu pēcnācēju repatriāciju no Pitalovas, Višgorodas, Nosovas un citām bijušās Latvijas zemēm. Ja jau aizstāv un pārstāv Latvijas pilsoņus, tad kādas rezolūcijas sacerēšanas vietā labāk būtu palīdzējuši LATVIJAS PILSOŅIEM atgriezties mājās.

"HEIL HITLER! LAI DZIVO LATVIA!"

Satikām arī latviešu valodas pratējus. Lielākā daļa veco ļaužu latviešu valodu ir piemirsusi. Atceras labi ja 'labdien' un 'sveiki'. Taču vecākās paaudzes pilsoņi labprāt dalās atmiņās par vecajiem laikiem. Neko sliktu dzirdēt negadījās. Ja arī kādas nedienas bija, tad tas, ko sagādāja sociālisms, aizēnoja visas Latvijas laika grūtības. Tāpēc atmiņās Latvijas laiks nostabilizējies kā "vecie, labie laiki". Kāda sieviņa, kad nomaldījušies jautājām ceļu uz Latviju, atbildēja: "Zdes Latvia" (šeit ir Latvija). Viņas apziņā Kačanovas apkārtne bija palikusi kā Krievijas Latvija.

Kačanovā dzīvojot kāds vīrs, kurš pagūvis izkaroties Latvijas armijā, taču mums viņu sastapt neizdevās. Vienīgo latviešu valodas pratēju Kačanovas apkārtnē satikām kādā nomaļā viensētu pudurī. Vīrs latviski runāja krietni labāk nekā Rīgas krievi. Saprata visu un aicināja atgūt šīs zemes. Kad braucām projām, viņš par visām varītēm centās apliecināt patriotiskas (?) jūtas un kliedza, cik jaudāja: "Heil Hitler! Lai dzivo Latvia!"

No visa XX gadsimtā notikušā vīrs bija sapratis, ka krievi uzvarēja karu, bet zaudēja mieru. Tāpēc "Heil Hitler!"...

Tādu vīru nav daudz. Zemnieki vēlas, lai viņus netraucētu. Kāda būs vara — latviešu, krievu, igauņu, vienalga. Latvieši nevienu neapspieda. Krievi apspieda, bet tie taču pašu ļaudis, savējie, krievi...

PITALOVIEŠI NEGRIB LATVIJU. VIŅI GRIB BOSFORA ŠAURUMU

Marta plebiscīts Pitalovā pagāja Latvijas preses nepamanīts. Marta referendumā līdztekus jautājumam par PSRS saglabāšanu un jautājumam par Krievijas prezidentūru pitaloviešiem bija jāatbild: vai viņi vēlas dzīvot ārpus Krievijas, vai vietējiem iedzīvotājiem ir iebildumi, ka viņi dzīvo Krievijā? Pirms aptaujas viņiem visu izskaidroja — atbrauks latvieši, aizliegs runāt krieviski, atņems visu zemi, migrantus izsūtīs vai padarīs par vergiem. Jūs gribat kļūt par vergiem? Jūs gribat, lai jūsu kungi kļūtu Latvijas fašisti? 93% aptaujas dalībnieku neiedziļinājās notiekošajā un atbildēja: "Nē! Mēs negribam kļūt par vergiem!"

Pitalovas rajona kompartijas partijas un politiskā darba nodaļas vadītājs Genādijs Ivanovs ar lepnumu nosauca šo skaitli. 93% — tas ir arguments. Nākamais jautājums: kāds ir politiskais noskaņojums rajonā? Par ko balsoja vietējie? Genādijs Ivanovs paskaidro. Vietējās padomēs komunisti ir dominējošais spēks. Rajona padomē komunistu ir 70%. Pilsētā un ciemu padomēs nedaudz mazāk, taču citu sabiedrisku kustību rajonā nav, tāpēc arī kompartijas vara nav mazinājusies. Jeļcina dekrēts par departizāciju neko nemainīs. Labi. Viņi var teikt: no rītdienas pārejam uz partijas teritoriālo principu. Katrai teritoriālai organizācijai dosim numuru. Par organizāciju nr. 1 turpmāk dēvēs pārtikas kombināta pirmorganizāciju, par nr. 2 — mehāniskās darbnīcas utt. Dekrēts izpildīts, bet mainījies nav nekas. Rajonā nav lielu rūpnīcu, tāpēc nebūs arī lielas problēmas ar t.s. departizāciju.

Vietējie pitalovieši ir visai konservatīvi. Krievijas prezidenta vēlēšanās rajona favorīts bija infarkta slimnieks — bijušais PSRS premjers N.Rižkovs. No viņa tikai nedaudz atpalika misters Žirinovskis, kas solīja atgūt Krievijai Bosforu un Dardaneļus*. Jeļcins Dardaneļus nesolīja, tāpēc par viņu balsoja tikai 17% vēlētāju. Rajonā komunisti tik tiešām ir vienīgais nopietnais politiskais spēks. Esot gan nodibinājusies kadetu (konstitucionālo demokrātu) grupa. Pēc kompartijas vērtējuma rajonā ir seši kadeti, pēc pašu kadetu ziņām — tādu ir veseli vienpadsmit...

KO VAR NOPIRKT PITALOVĀ?

Pitalova ir Latvijas robežrajons, un tam ir cieši ekonomiskie sakari ar Latviju. Cenu starpība stimulē savstarpējo tirdzniecību. Latvieši ieved kombinēto lopbarību, šīferi, traktoru rezerves daļas; pitalovieši izved visu ko. Muita nav šķērslis. Balvu rajonā ir tikai viens muitas postenis, bet esot vēl seši ceļi, pa kuriem var šķērsot robežu, neuzrādot bagāžnieka saturu. Nomaļā ciemā, pirms pagūsi pajautāt pareizo ceļu, tūdaļ prasīs: ko jūs varat pārdot?

Rajonā ieviestas vizītkartes un kartītes. Maize arī ir uz kartītēm. Tiesa — pilsētā var nopirkt maizi, kuru piegādā Rēzeknes uzņēmēji — 1,7 rbļ. par saldskābmaizes klaipiņu. Veikalā svešiem nepārdod sērkociņus, sāli, degvīnu (izņemot komercdegvīnu — par 20 rbļ. puslitrs), papirosus, makaronus utt. Tas viss ir uz kartītēm. Toties var nopirkt gaļu 13,9 rbļ./kg, desu — 22 rbļ./kg un importa cigaretes (divreiz lētāk nekā Latvijā!!!).

Veikali pilni ar cūku galvām (krietni dārgākas nekā Rīgā). Palika iespaids, ka visas cūku galvas no pagājušā gada Latvijas atceļojušas uz šejieni.

Vietējie ir pārliecināti, ka nevis Latvijai būtu jāceļ muitas posteņi, bet gan Pleskavas apgabalam jāslēdz robeža uz Igauniju. Cenas šeit ir krietni mazākas, tāpēc putraimus maisiem vien vedot uz Igauniju izbarot lopiem utt.

TAUTU DRAUDZĪBAS MUZEJS

Šāds muzejs atrodas Pitalovas centrā. Acīmredzot tautu draudzība ir kļuvusi par tādu retumu, ka to redzēt var tikai muzejā. Domāju, ka muzejā galvenokārt aplūkos tautu draudzības triumfu — Abrenes pievienošanu Krievijai. Taču — nē! Lielākā eksponātu daļa veltīta Latvijas laikam. Izstādītas mācību grāmatas. Informācija par krievu biedrībām un skolām Jaunlatgales apriņķī. Šis tas arī par otro pasaules karu, mākslinieku gleznas, cara laika dokumenti.

Muzejs ierīkots vecajā Abrenes luterāņu baznīcā. Muzeja zāles centrā novietots bijušais PSRS robežstabs, tas laikam arī būtu tautu draudzības simbols.

Partijas komitejas pirmā sekretāra pieņemamajā telpā karājas vimpelītis ar veco Abrenes ģerboni — melni dzeltens lauks ar pakaviem. Ar šo pašu ģerbonīti un uzrakstu latiņu burtiem 'ABRENE' vietējā avizīte ilustrē materiālus par novada vēsturi. Vēl ir viens veikals ar uzrakstu "Pārtikas preces" un kafejnīcas "Rītupe" nosaukums latviešu burtiem.

Kaut kas latvisks šajā novadā ir saglabājies.

JURIS PAIDERS

* — jūras šaurumi — atdala Āziju un Eiropu, pieder Turcijai.

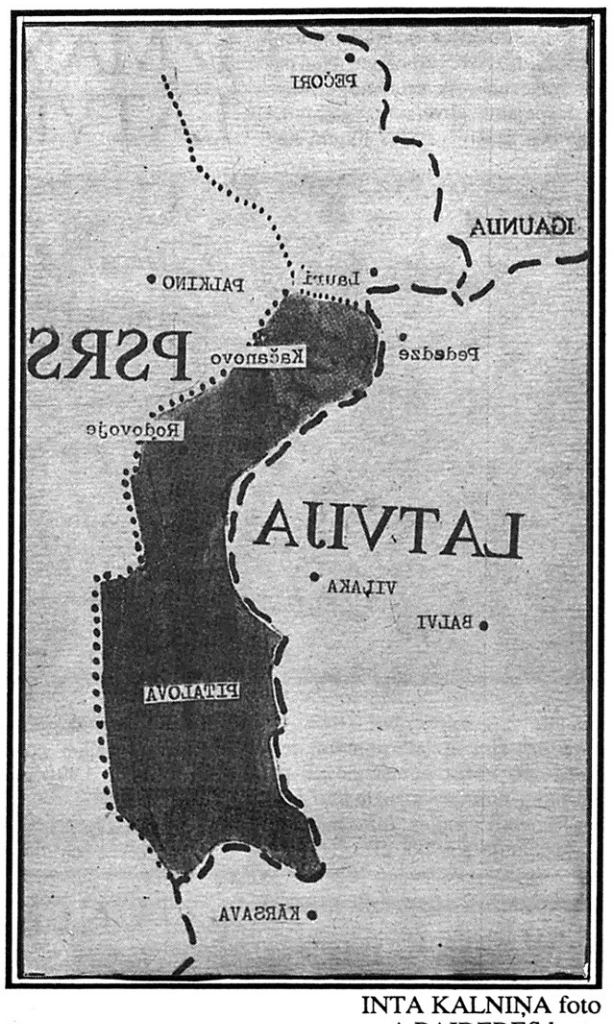

INTA KALNIŅA foto
A.PAIDERES karte

"Latvijas robeža bija tur..."

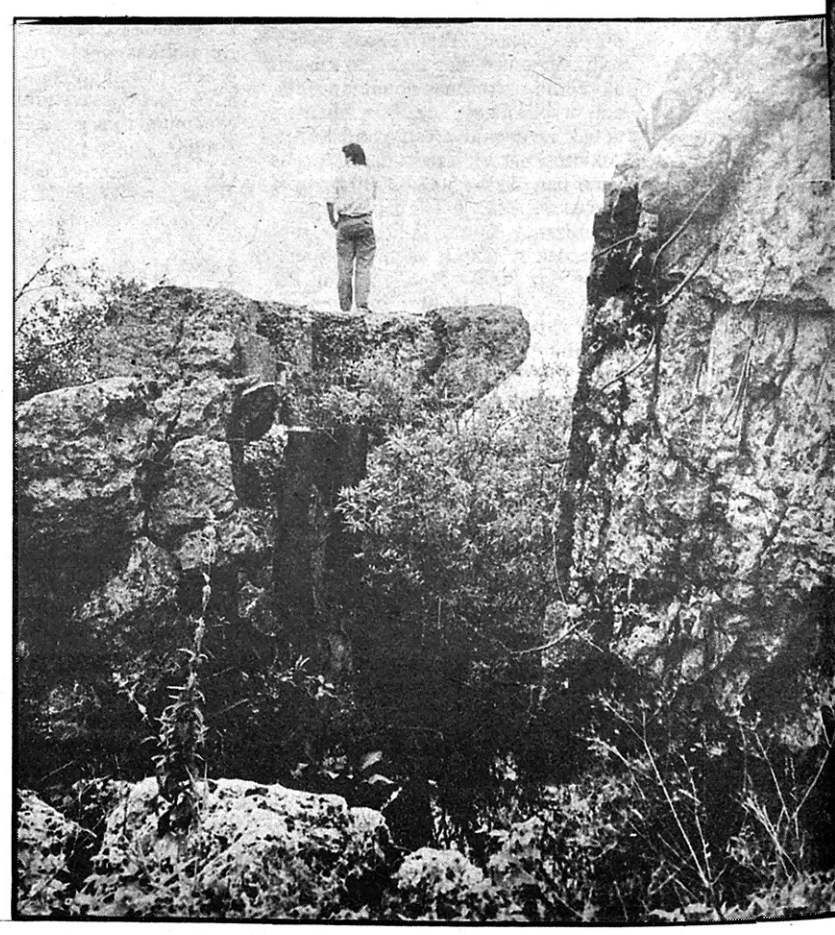

"Citreiz dzērumā braucu, sajaucu braslu un iebraucu Krievijā..."

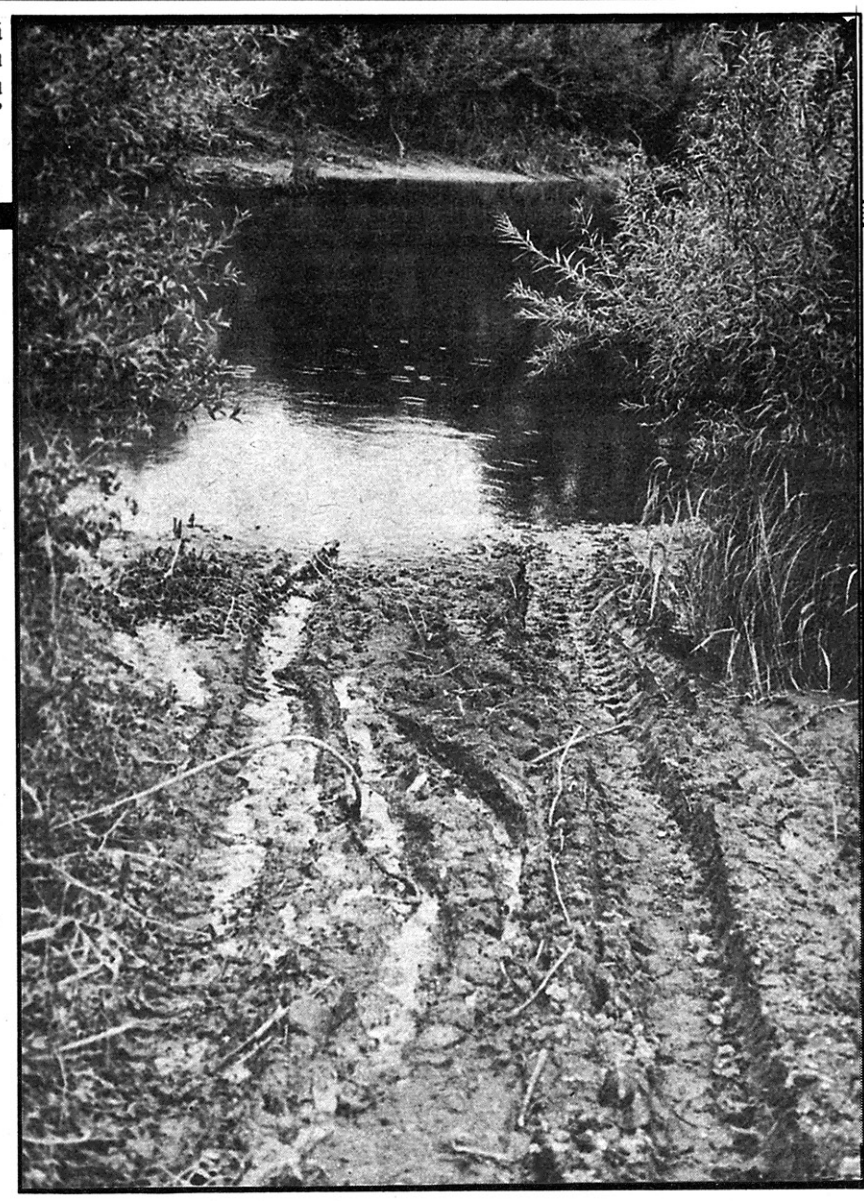

LATVIJAS

Šeit kādreiz bija apsargāta robeža.

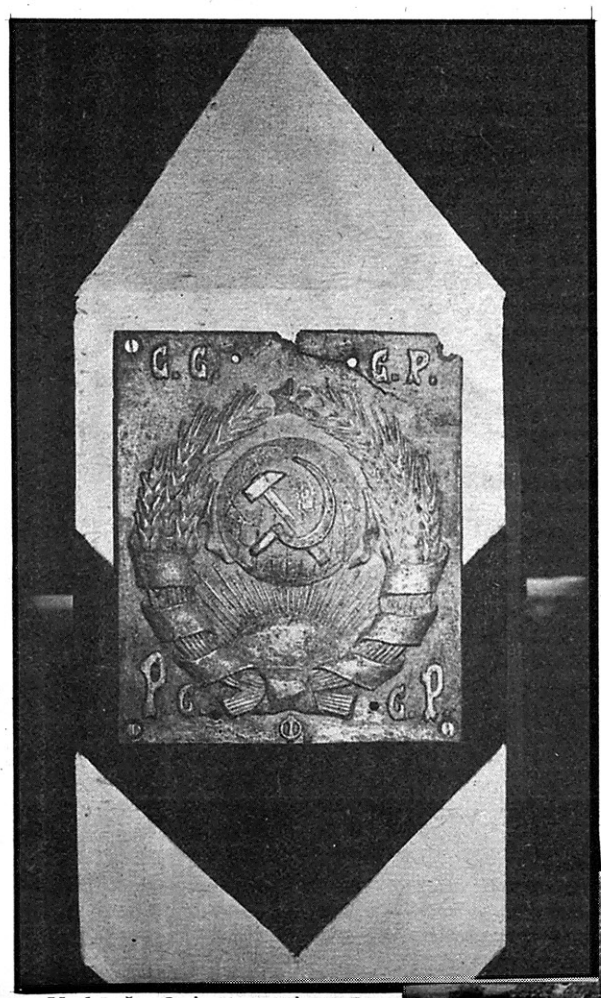

Varbūt šo zīmi no muzeja varēs pārvietot uz robežu jau visai drīz...

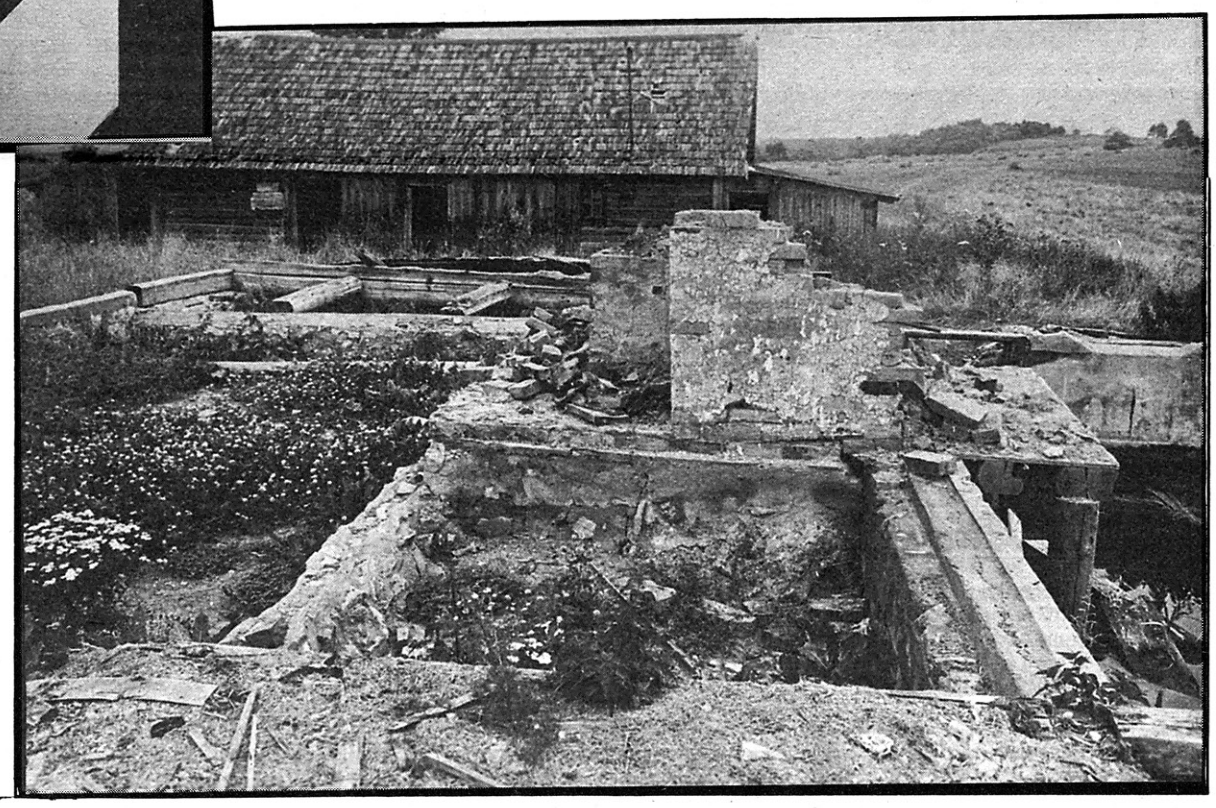

Latviskās viensētas izjauc malkai.

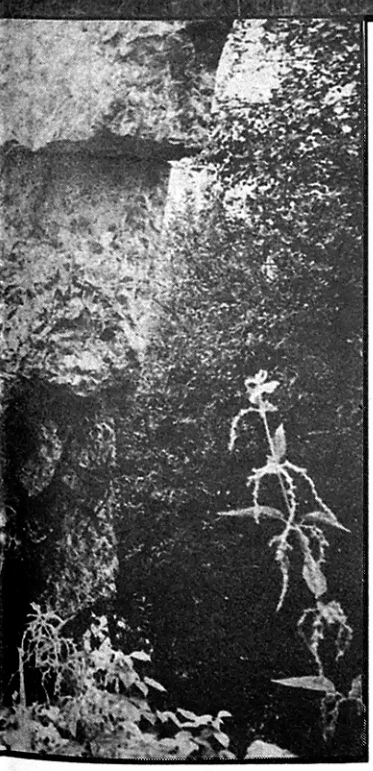

Staļins no Latvijas baidījās. Pret Latviju vērsto dzotu sienu biezums.

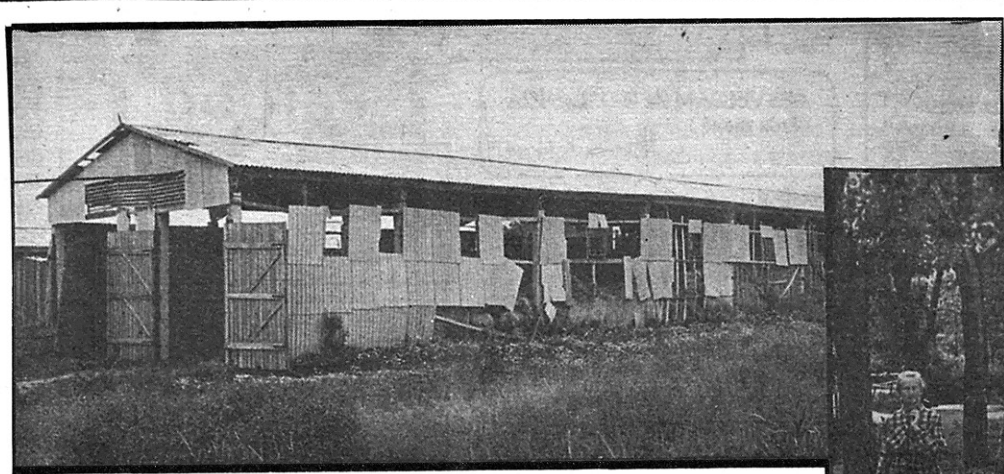

Ziemai Pitalovas rajons ir sagatavojies — tā paskaidroja vietējie komunisti.

Eventuālās Latvijas pilsones.

«ATMODAS» REKLĀMAS PRAKTIĶI PIEDĀVĀ

Pirmo reizi Latvijā un pasaulē!

Uzņēmuma ATMODA balvas izcīņa

BMX

24.augustā plkst. 12.00 jaunajā BMX trasē AUCĒ (pie vidusskolas) visās vecuma grupās zēniem, tīņiem, jaunskungiem un kungiem, un — arī pirmo reizi Latvijā — eksperimentālajā SUPERKLASĒ (vecums — 13-24 g.).
Dalībnieku vidū būs arī Eiropas un pasaules BMX čempionātu laureāti, finālisti un pusfinālisti.
Piedalīšanās sacensībās pa vecuma grupām bez maksas — sponsorē "ATMODA".
Skatītājiem ieeja par ziedojumiem. Nāciet, jūs redzēsiet ne tikai BMX, varēsiet piedalīties arī Eksperimentālās SUPERKLASES TOTALIZATORĀ!

VISI INTERESENTI UN DRAUGI IEKŠ BMX — UZ "ATMODAS" BALVAS IZCĪŅU AUCĒ Š.G. 24.AUGUSTĀ — PIRMO REIZI PASAULĒ UN LATVIJĀ!

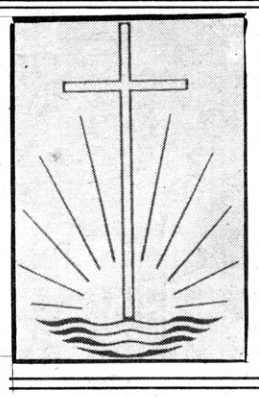

Für Übersetzungstätigkeiten in den Gottesdienszen der Neuapostolischen Kirche

und zur gelegentlichen Begleitung an Wochentagen suchen wir interessierte lettische Bürger, die deutsch und russisch sicher beherrschen.

Kontaktaufnahme ist am 25. August 1991 um 9.30 Uhr im Universitätsgebeude der Fakultät Ökonomie (Eingang Ecke Kr.Barona/Aspazijas bulv.) Raum 413 möglich. Interessenten können auch an Herrn Burkhardt in Riga Puškina iela 1—64 schreiben.

Pateicamies visiem,

kuri atvieglojuši mūsu papīra sagādes problēmas, nododot makulatūru tieši 'Atmodai'!

AICINĀM ARĪ TURPMĀK DARĪT TĀPAT!

Īpaši gaidīsim atsaucību no iestādēm un organizācijām, kurām ir neizmantoti baltā papīra atgriezumi. Mums derīga jebkura veida makulatūra!

Vēlos sarakstīties ar vecāku kungu, kas varētu materiāli pabalstīt. Esmu latviete, Latvijas armijas virsnieka meita, politiski represētā. Varbūt materiāli var palīdzēt kāda organizācija?

Adrese: Rita Orleāne, Zvirbuļu ielā 15—15, Cēsis, Latvijā.

KOMERCFIRMA **Auseklītis**

Sevi cienoša dāma vai kungs latviešu tautas daiļamata meistaru darinājumus iegādājas tikai komercfirmas "Auseklītis" mākslas salonā Rīgā,
Bruņinieku ielā 49, katru dienu no pulksten 10 līdz 18.

APSVEICAM ZENTU L. NĪCĀ vārda dienā !

Viktors & Inese

Meklē

ERNESTU RŪDOLFU GULBI — Liepājas novada vecāko agronomu līdz 1940.gada augustam. Apcietināts 1940.gada 13.jūlijā, ievietots Liepājas cietumā, no kurienes, domājams, izsūtīts 1941.gadā. Ja par viņu kas zināms, lūdzu rakstiet:
226069 Rīgā, J.Sudrabkalna ielā 40 — 20, A.Lukstraupam.
(Meklē brāļameita Kanādā.)

Pārdod

jaunu MTZ — 80.
Tālr. Aizkraukle 41250.

M — 2141
(1989.gads) un apbūves gabalu (somu projekts) Rīgas tuvumā. Ir varianti.
Tālr. 940155.

IŽ—KOMBI
un jaunu pārvietojamo kompresoru CO — 7Б.
Tālr. 343542 no 10 līdz 11.

Īrē

"Atmodas" korespondents — dzīvokli vai atsevišķu istabu Rīgā, Salaspilī, Jūrmalā vai citur ar ērtu satiksmi.
Zvanīt lūdz uz "Atmodas" redakciju pa tālruni 210452
Modrim.

B.Zeltiņa Austrālijā — JĀNI DUNCMANI, dz. 1924.g., mācījies 1.Valsts ģimnāzijā, absolvējis to 1943.g. Dzīvojis Rīgā, Mārupes ielā, arī Jaunraunas "Melču" mājās.

Rakstīt: 229060 Saulkrastos, "Gravās", Ojāram Kregždem

PĒRKvai ĪRĒ

māju, dzīvokli Rīgā, Jūrmalā, Rīgas rajonā. Iespējama daļēja samaksa valūtā.
Rakstīt: 226024 Rīga, a/k 44.

PĒRK

māju vai dzīvokli Rīgā, Jūrmalā, Rīgas rajonā.
Tālr. 362070 darba dienās no 9 līdz 14.

«ATMODAS» REKLĀMAS PRAKTIĶI PIEŅEM tālr. 210452

REPRESĒTAIS UZRUNĀ GODMANI

Ilmārs Knaģis (trešais no labās) kopā ar Rīgas kinostudijas filmas "Saules pilsēta" uzņemšanas grupu 1990.gada augustā pēc piemiņas krusta uzstādīšanas represēto mirušajiem bērniem Jeņisejas krastā aiz Ziemeļu polārā loka netālu no Igarkas.

Tā saucamā pirmā atkušņa laikā, t.i., kad pie varas nāca Hruščovs, lielā krievu dzejniece Anna Ahmatova sacīja: "...tagad arestanti nāks mājās un divas Krievijas ielūkosies viena otrai acīs — tā, kura sēdēja, un tā, kura sēdināja."

Es ļoti labi atceros to laiku. Es toreiz atrados savā otrreizējās izsūtīšanas vietā — Igarkā. Šī ziemeļu pilsēta toreiz kalpoja par daudzu tūkstošu dažāda veida un tautību politisko "noziedznieku" ieslodzījuma un izsūtīšanas vietu. Krietnu daļu no viņiem sastādīja krievu inteliģence, iesēdināta trīsdesmitajos gados ar slaveno 58.pantu. Daudziem viņu nevainība tika atzīta gandrīz nekavējoši pēc Staļina nāves. Līdz XX kongresam bija vēl trīs gadi. Viņi atgriezās savās vecajās dzīves vietās, no kurām bija izrauti pirms 15 — 20 gadiem. Saņēma maksimālās pensijas (daudzi — personālās), labiekārtotus dzīvokļus. Droši vien savu lomu spēlēja partijas piederība, kura viņiem tika atjaunota.

Atbrīvoja viņus, bet ne mūs. Mēs, kā bijām, tā arī palikām otrās šķiras pilsoņi — "tautas ienaidnieki" — latvieši, lietuvieši, vācieši, kalmiki, somi, grieķi, tatāri, ukraiņi. Pat 1956.gadā pēc XX kongresa mūs tikai atbrīvoja, it kā amnestēja, it kā atzina, ka sievietes un bērni (no kuriem dažs labs 1941.gadā restotajos vagonos vēl krūti zīda, un daudzi savā īsajā mūžā bija paspējuši ceļu uz Sibīriju mērot pat pa divi lāgi) beidzot sodu ir izcietuši. Un nevienam pat neienāca prātā atvainoties partijas un valdības vārdā. Un pat līdz šim laikam tas nav dzirdēts nevienā partijas kongresā.

Es nestāstīšu par tām grūtībām un pazemojumiem, ar kādiem nācās sastapties bijušajiem represētajiem, atgriežoties Latvijā, kur vienu okupāciju bija nomainījusi otra. Tā ir atsevišķa tēma. Daudzi atguva pilntiesīga pilsoņa apziņu tikai nesen. Krievijā jau sen oficiāli bija atzīta trīsdesmito gadu upuru nevainība, atzīts visu toreizējo politisko apsūdzību idiotisms un galu galā nosodītas arī kolektivizācijas nejēdzības, bet citās republikās un attiecībā pret mazajām tautām attieksme bija citāda. Attiecībā pret mazajām tautām parastos noziegumus vēl papildināja apvainojumi "buržuāziskajā nacionālismā". Un Latvija, pateicoties 1959.gada notikumiem, Latvijas KP CK, bija republika, kurā sāka atžirgt "vecais labais" staļinisma gars. Ne viens vien no bijušajiem represētajiem bija spiests atgriezties Krievijā, kur viņus, pretēji Latvijai, saņēma ar atplestām rokām.

Tas, kas bija noticis Padomju Savienībā trīsdesmitajos gados, bija kļūda un pat noziegums, bet to, kas bija noticis Latvijā padomju varas pastāvēšanas gados, negribēja atzīt par kļūdu, par netaisnību un vēl tagad negrib atzīt.

Tas viss ir pilnīgi saprotams, un būtu jābrīnās, ja tie, kuri atradās pie varas vēl pirms dažiem gadiem, raudzītos uz to citādi. Esmu nesaprašanā par ko citu — par to attieksmi pret represētajiem, kāda šad un tad ir jaušama republikas vadībā, iestādēs, organizācijās, izdevniecībās.

Esmu diezgan labi informēts par apstākļiem un attieksmi pret represētajiem citās republikās, un jāatzīst, ka Latvijā pret viņiem ir laikam visvēsākā, visvienaldzīgākā attieksme. Kā piemēru var minēt, ka daudzās Krievijas un citu republiku pilsētās jau pirms vairākiem gadiem politiski represētajiem ir piešķirtas tādas pašas privilēģijas kā LTK dalībniekiem.

Bet runa nav par privilēģijām. Kas attiecas uz pēdējām, tad, manuprāt, tās nebūtu piešķiramas nevienam, izņemot invalīdus. Vienīgajām privilēģijām vajadzētu būt medicīniskajā aprūpē. Un lielām! Un visiem pensionāriem!

Es nevaru pat iedomāties, ka šinī visiem grūtajā laikā, mēs, represētie, līstu kaut kur pēc kaut kā bez rindas, tā, kā to vēl nesen darīja daudzi kara veterāni un daži vēl tagad cenšas to darīt. Manī tas vienmēr ir radījis sašutumu. Tāpat kā specveikali veterāniem un turklāt vēl partijas veterāniem! Veči, kuri paši ir noveduši valsti līdz kliņķim, nekaunas izmantot privilēģijas! Bet tiem, kuri desmitiem gadu ir vergojuši šahtās vai, vēl bērni un pusaudži būdami, ir saluši un mirkuši ledainā ūdenī, jāpārtiek no tā, kas paliek pāri. Tur, kur bija viņi, medaļas nedeva.

Latvijas politiski represēto stāvokli sarežģī tas, ka mēs jau gadu dzīvojam it kā brīvā Latvijas valstī. Salīdzinot ar Padomju Savienībā dzīvojošiem mūsu kolēģiem, mēs atrodamies kaut kādā divdomīgā stāvoklī. Padomju Savienībā praktiski valda tā pati vecā — sociālistiskās orientācijas valdība, un, ja es dzīvotu tur un ja tas būtu manos spēkos, es no tās valdības trīs ādas plēstu, tāpat kā viņa kādreiz no manis. Bet ko lai es pieprasu no šīs — mūsu jaunās valsts valdības, uz kuru es un visi man līdzīgie liekam lielas cerības?

Varbūt arī mums uzcelt teltis Doma laukumā un pieprasīt no Latvijas valdības atdot visu to, kas mums kādreiz tika atņemts, un atlīdzināt arī par morāliem pāridarījumiem, tāpat kā Amerikas valdība atlīdzināja japāņiem, kurus tā represēja pēc savas Klusā okeāna flotes sakāves pie Pirlharboras. Ja nemaldos, 200 000 dolāru katram. (Mums nav ne mazāko šaubu, kas vadīja černobiliešu akciju Doma laukumā, un mūsu apvienība uz to attiecīgi reaģēja presē.) Černobiliešu teltīm vajadzēja stāvēt Sarkanajā, bet ne Doma laukumā.

Katram vajadzētu saprast, ka valdība atrodas grūtā stāvoklī un visvieglāk ir kritizēt, pašam nekā nedarot, un nav iespējams izdarīt katram pa prātam, bet tomēr...

Es un, cik man zināms, daudzi represētie un ne tikai viņi nevarējām vienaldzīgi palaist gar ausīm mūsu valdības vadītāja vārdus: kādēļ gan viņam, kurš nav ne pie kā vainīgs, būtu jāmaksā kompensācija par kādreiz atņemtajiem īpašumiem. Es saprotu, ka viņš to neattiecināja tieši uz sevi, bet runāja visas tās tautas daļas vārdā, kura nebija vainīga. Un galu galā represēta jau bija visa tauta.

Tiešām gan, Godmaņa kungs, Jūs nevar vainot, un, ja Jūs būtu parastais mirstīgais, pret šiem vārdiem nevarētu iebilst. Bet Jūsu "nelaime" ir tā, ka Jūs esat valdības galva, un, lai kā arī būtu, jaunajai valdībai nav tiesības atteikties labot iepriekšējo valdību kļūdas, nemēģināt griezt par labu pat veco valdību noziegumus.

Gribētos zināt, ko tieši Jūs, Godmaņa kungs, esat darījis, lai piespiestu Padomju Savienību atdot mums, represētajiem, to, ko tā mums ir parādā? Cik es esmu nopratis no Jūsu runām, tad, kā tautā saka: "Pacel roku — un strauji nolaid!" T.i., Jūs esat pārliecināts, ka mēs no viņiem neko nedabūsim. Nupat Jūs ar vieglu roku atdevāt savam kolēģim Pavlova kungam 250 miljonus rubļu, uzskatīdams, ka esat viegli ticis cauri. Bet vai Jums neienāca prātā, ka tajos 250 miljonos ir arī mani tūkstoši? 250 miljoni nav ne desmitā daļa no summas, ko mums pienāktos saņemt no Padomju Savienības ne tikai par mums nolaupīto, bet arī par mūsu darbu, ieguldītu Vorkutas, Noriļskas un Karagandas šahtās, metalurģijas kombinātos, elektrostacijās, kanālos, bezjēdzīgajā, tagad purvos iegrimušajā Lielajā Transpolārajā dzelzceļa maģistrālē?

Vēl gribētos Jums atgādināt, ka Padomju Savienībā no laika gala ir valdījis nerakstīts likums "pieprasi neiespējamo, tad dabūsi desmito daļu no nepieciešamā, no tā, kas tev patiešām pienāktos".

Patiesi, Jūs, Godmaņa kungs, neesat ne pie kā vainīgs (ko gan nevar teikt par itin visiem Jūsu valdības aparātā). Ne pie tā, ka mēs vispār tikām represēti, ne tie tā, ka mums viss tika atņemts. Neesat arī vainīgs, ka, atšķirībā no Jums un pārējiem, kurus nebija skārušas represijas, katrs solis augšup izglītībā, darba karjerā, sadzīvē no represētajiem prasīja daudz lielākas pūles un šķēršļu pārvarēšanu, un tādēļ daudzi palika bez pietiekamas izglītības vai sev piemērotas specialitātes apgūšanas, kas arī atstāja iespaidu uz viņu materiālajiem apstākļiem uz visu mūžu.

Bet ir tomēr lietas, kas atkarīgas arī no tagadējās valdības, proti, ja vidējās algas ir palielinājušās trīs un četras reizes (turklāt nav redzama atdeve), tad pensijas labākajā gadījumā ir dubultojušās, ieskaitot kompensāciju. Es nesaprotu arī, kādēļ pensionāriem kompensācijai jābūt mazākai nekā strādājošiem. Tik un tā pēc neilga laika starpība starp reālo darba algu un pensiju būs daudz lielāka nekā tagad. Nekāda indeksācija nevar palīdzēt šo starpību daudzmaz regulēt. Nevaru saprast, kādēļ tieši pensionāriem un tajā skaitā arī represētajiem, kuri ir vismazāk vainīgi, būtu tagad visdārgāk jāmaksā par pagājušo un arī tagadējās valdības kļūdām?

Arī medicīnas jautājumos valdība, kā rādās, ir apmaldījusies "trijās priedēs" ceļā uz slimokases sistēmu. Nekavējoša medicīniskās aprūpes uzlabošana daudziem pensionāriem ir dzīvības un nāves jautājums.

Kas attiecas uz kompensācijām par kādreiz nolaupītajiem īpašumiem, tad ir cilvēki, kuri var gaidīt, kamēr valdība atradīs iespēju to izmaksāt, bet daudzi vairs gaidīt nevar, un tādējādi kompensācijas izmaksa var viņiem pat dzīvi pagarināt.

Es domāju, ka represētajiem nevajadzētu no valdības kaut ko pieprasīt vai lūgt. Mēs jau tā esam bijuši pietiekami pazemoti no agrākajām valdībām. Galu galā šī ir mūsu valdība, un gribētos cerēt, ka tā pati mūs atcerēsies ne tikai 14.jūnijā un 25.martā.

Un vēl valdības vīriem vajadzētu padomāt par to, ka arī viņi kādreiz ies pensijā, un es šaubos, ka ap to laiku pensionāriem galvenā problēma būs izvēlēties, uz kurieni braukt atpūsties — uz Havaju salām vai Floridu. Lai nu Dieviņš dotu, ka es maldos.

Esmu pārliecināts, ka neatradīsies neviens represētais, kurš nebūtu ar mieru jaunajā, brīvajā Latvijā pirmajā laikā pat vīzēs staigāt un krietni vien savilkt jostu, jo šis laiciņš, tāpat kā pirmajā brīvajā Latvijā, nebūs pārāk ilgs. Bet josta ciešāk jāsajož būtu ne tikai pensionāriem, bet arī visiem pārējiem. Kas to nesaprot, kas domā, ka brīvību un labklājību kaut vai saviem bērniem var iegūt īsā un vieglā ceļā, strādājot un vadot tāpat kā "attīstītā sociālisma" laikā, vai arī ar medaļu žvadzināšanu, bļaustīšanos un ienaida celšanu, lai laižas prom no šejienes citur laimi meklēt.

Un nebūt nav nepieciešams, lai kompānijas pēc vīzēs staigātu arī valdība un deputāti. Lai braukā kaut vai kadiljakos, lai tikai no viņiem būtu kāda jēga.

ILMĀRS KNAĢIS

Igaunijas hronika

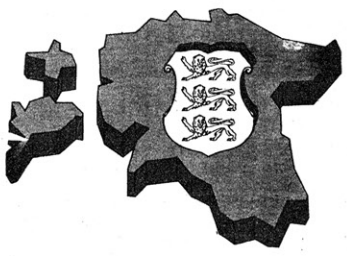

NO EKONOMISKĀS VERDZĪBAS UZ EKONOMISKO BRĪVĪBU

Kamēr Igaunijā nav atjaunota pilnīga valstiskā neatkarība, tikmēr tās teritorijā darbojas svešas valsts naudas sistēma, kas diktē savus noteikumus. Cenas nemitīgi aug, bet kompensācija maznodrošinātajiem ļaužu slāņiem paliek iepriekšējā līmenī. Valdība paziņojusi, ka dzīves dārdzība salīdzinājumā ar 1989.gadu pieaugusi 3,4 reizes. Arī iedzīvotāju ienākumi aug, taču daudz lēnāk.
Vai pēdējā gada laikā ir mainījusies pārtikas iegāde, un ko domājat par tuvojošos ziemu? Kāda 23 gadus veca milicijas darbiniece atbild, ka nevarot vairs atļauties nopirkt kilogramu desas, bet jāsamierinoties ar 200-300 gramiem gaļas vai zivju konserviem.Visi ienākumi tiekot iztērēti pārtikas iegādei.
51 gadu vecs igauņu pensionārs iesaka staigāt pa rajoniem un meklēt lētāku gaļu, viņam, lūk, esot izdevies kādā rajona veikalā nopirkt gaļu par 13 rbļ. kilogramā. Viņš iesaka ekonomēt - piemēram, ja ēd sviestmaizi ar gaļu, tad jāatsakoties no sviesta.
Kādu padzīvojušu pensionāri uztrauc cukura iegāde, esot kauns teikt mazdēliem, lai liek mazāk cukura pie kafijas.
Kāda 40 gadu veca krievu sieviete, kura audzina bērnu, atzinās, ka esot ekonomējusi visu mūžu, bet tagad tik un tā neizdodas normāli dzīvot. Gaļu ēdot daudz mazāk, palīdzot arī radi, sūtot no Baltkrievijas gaļas konservus.
39 gadus veca krievu sieviete, pat strādādama kooperatīvā, tik un tā nevarot iztikt bez problēmām, kaut arī mēnešalga tikai nedaudz mazāka par 1000 rbļ. Pārtikas iegādē gan šobrīd savas vēlmes viņa varot apmierināt.
Sieviete pensionāre, kura pārdod uz ielas puķes, vaino valdību, jo tā palielinot nodokļus ziedu pārdevējiem. Nekādas dotācijas no valsts nesaņemot, un pašiem vien esot jālauza galva, kā sevi pabarot. Trīs pusaudžiem arī vairs neizdodoties sātīgi paēst, jo ledusskapji mājās bieži vien esot patukši. Bet par to varētu arī neuztraukties, jo vai tad tas dzīvē ir galvenais.
Ekonomiskā situācija Igaunijā uztrauc arī trimdas igauņus. Viņi uzskata, ka neviena valdība neatļautos paaugstināt cenas, kompensāciju atstājot tādu pašu. Pirmo reizi brīva cenu regulēšana vairākiem produktiem Igaunijā tika ieviesta pagājušā gada 15.oktobrī. Tad arī ieviesa kompensācijas mehānismu maznodrošinātajiem ļaužu slāņiem. Šī sistēma darbojās tikai līdz janvārim, kad pēc "demonstrētāju par vienlīdzīgām tiesībām" pieprasījuma valdība bija spiesta cenas iesaldēt. Tad notika cenu izmaiņas PSRS, bija jāatjauno brīvu cenu regulēšana gaļas, piena un tabakas izstrādājumiem arī Igaunijā. No 1.jūlija cenu departaments ieviesa brīvu cenu veidošanos kurināmam, elektroenerģijai, kombinētai lopbarībai, kolhozu tehnikai. Atsevišķiem produktiem saglabājas pazeminātas cenas, jo valdība piešķir dotāciju. Igaunijā nav likuma par konkurenci, bet cenu departaments ir sastādījis to piena un gaļas produktu izgatavotāju sarakstu, kurus varētu uzskatīt par monopolistiem. Departamenta inspekcija katru nedēļu kontrolē monopoluzņēmumu noteiktās cenas. Bez atļaujas šīs cenas nedrīkst mainīt.
Valdība noteikusi monopoluzņēmumiem tirdzniecības peļņu - 10%. Vietējām pašvaldībām ir atļauts to palielināt vēl par 5%, līdzekļus pārskaitot pašvaldību budžetā. Augstākais summārais uzcenojums ir Tallinā — līdz 15%.
Organizācijas un uzņēmumi, lai nodrošinātu savus darbiniekus, var saņemt produktus tieši no ražotnēm.
Igaunijas Ekonomikas ministrijas cenu departamenta direktora vietnieks Enns Annuks uzskata, ka līdz septembrim monopoluzņēmumu skaits ievērojami samazināsies, jo radīšoties arvien vairāk privātveikalu un akciju sabiedrību.
Komerccenas Igaunijas veikalos nosaka vietējās pašvaldības, tāpēc katrā pilsētā tās ir atšķirīgas.
Līdzekļi, kurus iegūst no cigarešu pārdošanas par divarpus reizes lielāku cenu, tiek sadalīti uz pusēm valsts un pašvaldību budžetā.
Uzcenojuma ierobežojumi nav noteikti. Pēc zinātnieku domām, veiksmīgs cenu veidošanās problēmas atrisinājums ir savas valūtas ieviešana iekšējā tirgus aizsardzībai, jo neatkarība vien negarantē brīvu tirgus ekonomiku.
6.augustā Igaunijas TV raidījumā "Opozīcijas vārds" uzstājās zinātnieki Juhans Silaste un Heido Vitsurs. Viņi informēja, ka ražošanas pieaugums Latvijā ir plus 1%, Igaunijā - mīnus 6,8%.
Oficiālais iztikas minimums noteikts 190 rubļi (PSRS tas ir 220 rubļi). Ko darīt? Mūžam populārais krievu jautājums uzdots arī Baltijai. Rietumiem, kā vienmēr, atbilde ir sagatavota. Eksperti izstrādājuši vairākus variantus, kā Austrumeiropas valstīm panākt ekonomisko uzplaukumu. Tie ir pieņemami arī igauņiem. Piemēram, Bulgārijā 1990.gada oktobrī izstrādātā gada programma paredz — pirmajā posmā īstenot privatizāciju, naudas reformu, sagatavot apstākļus brīvas valūtas ieviešanai, izveidot sociālās aizsardzības sistēmu, likumdošanu par uzņēmējdarbību. Otrajā posmā jārada kredīta tirgus, jāpārtrauc uzņēmumu subsidēšana. Trešajā posmā jārada apkārtējās vides aizsardzības likumdošanas reforma, kā arī jāpārveido izglītības sistēma.

VALĒRIJS KALABUGINS

Lietuvas notikumu atbalsis

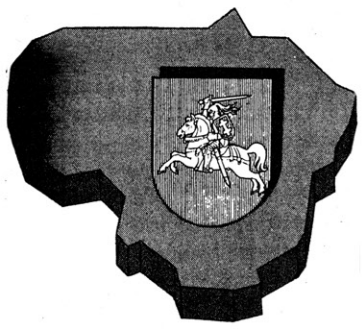

KO MUMS BŪS MĀCĪTIES NO MEDININKIEM?

"Kad VIŅI ir izsekoti, VIŅI vienmēr maina taktiku. VIŅU varā ir daudz traucēšanas veidu, daudz cilvēku noniecināšanas metožu... Aizsargājoties no VIŅIEM, pat domājot par VIŅIEM, nedrīkst ļauties jūtām — īpaši bailēm. Svarīgākais ir nepadoties ieaijāšanai vai iebaidīšanai, ir jāsaglabā skaidrs prāts. Savā ziņā VIŅI uzvedas loģiski, bet tā ir īpaša loģika, kuru normālam cilvēkam grūti saprast, tomer tā ir loģika. Un tā ir vienīgā VIŅU vājā vieta. Uzmanība jāpievērš tikai prātam, loģikai un piesardzībai." Tā grāmatā "Viļņas pokeris" raksta Ričards Gavelis.
Dienvidslāvijas federālās armijas iebrukums Slovēnijā kļuva par izšķirošo notikumu, pēc kura vairākkārt palielinājās republikas iedzīvotāju apņemšanās būt brīviem. Pirms agresijas vēl bija iespējami dažādi "kompromisu suverenitātes" varianti, savukārt tagad diezin vai izdosies atrast kādu slovēni, kas šaubītos par Slovēnijas neatkarību. Boļševistiskais terors balstās uz *a la Sibérie* un *viva Cuba* principiem, tam ir sveša domājošas civilizācijas pieredze.
Pēc slepkavības Medininkos Lietuva mainījās. Šis notikums kļuva par katalizatoru arī Lietuvas parlamentam, kas savā ārkārtējā sesijā nolēma, ka turpmāk vairs nav iespējams balstīties tikai uz nevardarbīgas cīņas metodēm, bet pretoties agresijai vajag ar valsts institūciju palīdzību, tāpēc līdz rudenim ir jāizstrādā valsts aizsardzības koncepcija, ko uzdots sagatavot valdībai.
Deputāts Romualds Ozols uzskata, ka vardarbība Medininkos ir pilnīgs absurds, tādēļ iespējams, ka nozieguma vienīgā būtība ir nāves bezjēdzība, iedzenot cilvēkos šausmas. Tātad šeit VIŅI kļūdās, bet ja nu tā ir VIŅU loģika? Tauta apvienojas. Lietuva apvienojas. Šī gada laikā tas notiek jau otro reizi. Bija janvāris, kuru neaizmirst, bet tagad atkal sēras un atkal jāapvienojas... Bet varbūt arī tā ir VIŅU loģika?
Ševardnadze brīdināja Lietuvas pārstāvi Maskavā Bičkausku, ka Baltijai būs grūti laiki. Ševardnadze izteica vēlēšanos ierasties Lietuvā un Latvijā (nezin kāpēc bijušais PSRS ārlietu ministrs nesteidzas uz Gruziju?). Baltijas vienība pamazām sāk darboties — šī darbošanās tīri vai sakrīt ar *Gorby* principu *step by step* (soli pa solim), bet pēc slepkavības Medininkos Latvija sabijās vairāk nekā Lietuva. Kas noticis ar Latvijas Republikas muitas punktu "Rainis"? Kad Medininkos tika iesvētīts noslepkavotajiem muitniekiem un policistiem novietotais krusts, lietuvieši nesauca pēc atriebības, bet apņēmās ziedot savas dzīvības par Dzimtenes neatkarību. Medininku postenī darbs atsākās jau nākamajā dienā, jo tikai tā var tikt attaisnoti cilvēku upuri. Pēc vairāku reižu nodedzināšanas turpina darboties Saloču postenis. Bet kas ir Latvijas Republikas pusē? Iebraucot LR teritorijā, par ko liecina lepns uzraksts, valda klusums un tikai spokojas pamestā Latvijas muitnīca ar izsistajiem logiem un izgāztajām durvīm. Varbūt šī muitnīca simbolizē arī mūsu attieksmi pret savas valsts robežu un pašu valsti? Apmēram pirms pusgada par Latvijas robežposteņiem Lietuvā runāja ar skaudību, bet šobrīd situācija ir krasi mainījusies. Runa jau nav par "urā patriotismu" — sak, metīsimies tik ar plikām rokām pret tankiem, jo neviens normāls cilvēks negrib ciest fiziskus pazemojumus, izrēķināšanos vai zaudēt dzīvību. Kādēļ gan pastāv attiecīgi departamenti, kuriem arī attiecīgi jārīkojas? Lietuvas posteņi drīzumā tiks izveidoti par maziem cietoksnīšiem, jo ir taču jārūpējas par savas valsts un pilsoņu drošību. Ko darīs Latvijas varasvīri? Joprojām "neļausies provokācijām" un likvidēs visu, ko prasa, nepārtraukti atbrīvos likumpārkāpējus no OMON, pieļaus kompromisus par visu un visur? "Neviens negrib saredzēt, ka gaismas un tumsas divciņā parasti uzvar pelēcīgums un krēsla. Bet, kamēr eksistē kontrasti — baltais un melnais, Dievs un Velns — vēl nekas nav zaudēts. Gals atnāk tad, kad viss ir saplūdis vienmuļā saldenā miglā, kad viss kļuvis vienāds," raksta Ričards Gavelis "Viļņas pokerī".

VALDIS MARTINSONS,
"Atmodas" speciālkorespondents
Viļņā

PAR ROBEŽĀM, KARTĒM, NAFTU UN...

1990.gada nogalē LR Ministru Padomē tika izveidots jauns departaments, kura kompetencē atrodas ģeodēzija, ģeoloģija un kartogrāfija. Ģeodēzijas dienests darbojās jau divdesmitajos gados zemes reformas laikā, bet 1937.—1938.gadā šajā dienestā jau bija ap 500 cilvēku. Pēc 1940.gada darbi apsīka un ieguva pavisam citu raksturu un virzību. LPSR laikā Latvijas ģeodēzisti drīkstēja veikt tikai noteiktus darbus noteiktā platībā. Kopš pagājušā gada ģeodēzistu darbs sācies jaunā kvalitātē, jo kļuvis skaidrs, ka kartogrāfijai, ģeodēzijai un ģeoloģijai jāatrodas Latvijas valsts uzraudzībā.
Ģeoloģijas, ģeodēzijas un kartogrāfijas departamenta direktors ULDIS ZUMENTS informēja sīkāk par departamenta darbu, problēmām un perspektīvām.
— Kā funkcionē darbs jūsu vadītajā departamentā, ar kādu jautājumu risināšanu nodarbojaties?
— Mūsu galvenais mērķis ir apgādāt visus republikas iedzīvotājus un iestādes ar ģeoloģisko, ģeodēzisko un kartogrāfisko informāciju. Turklāt departaments ir izveidots arī tādēļ, lai realizētu zemes reformu. Mūsu uzdevums ir to nodrošināt tehniski. 1993.gada otrajā pusē, kad sāksies zemes uzmērīšana, ir jābūt sagatavotam materiālam par robežām. Ģeoloģiskie darbi saistīti ar derīgo izrakteņu atradnēm Latvijā — gan rūpniecisko, gan citu kategoriju. Departamentam ir jāseko, lai šīs atradnes netiktu piešķirtas kādam privātuzņēmējam. Kodekss par zemes dzīlēm vēl nav izstrādāts, tāpēc nevaram būt pārliecināti, kam piederēs dzīles. Pašvaldībām ir jādara zināmas neizmantojamās zemes. Gatavojoties zemes reformai, ir jāatjauno valsts ģeodēziskais tīkls, kas sastāv no apmēram 1200 punktiem. Balstoties uz šiem punktiem, jāveic tālāka ģeodēziskā darbība — topogrāfiskā izmērīšana. Mēs esam tagad uzsākuši šī tīkla inventarizāciju, ko neviena organizācija vēl līdz šim nav darījusi. Otrs aspekts šajā jomā ir visu mērniecības, ģeodēzijas darbu uzraudzīšana. Darbu apgrūtina fakts, ka visi mūsu departamenta darbības virzieni joprojām lielākā vai mazākā mērā atrodas PSRS rokās. R/a "Latvijas ģeoloģija" oficiāli ir PSRS Ģeoloģijas ministrijas pakļautībā. Arī visi ģeodēziskie darbi tiek veikti saistībā ar PSRS Ģeodēzijas un kartogrāfijas komiteju, kaut arī jau pērngada maijā runājām par šo darbu pārņemšanu republikas pārziņā.
— Kādā situācijā tagad atrodas republikas kartogrāfija? Kāds kartogrāfiskais materiāls tiek gatavots?
— Ar kartogrāfiju mums ir visbēdīgāk, jo mūsu iestādes republikā nekādas kartes neizdeva. Arī te saimniekoja PSRS Ģeodēzijas un kartogrāfijas komiteja, kurai republikā ir uzņēmums "Latvijas ģeodēzijas karte". Viņi izdeva visu kartogrāfisko materiālu pēc savām interesēm. Visas kartes bija krievu valodā. Līdz ar departamenta nodibināšanos ir parādījušies ieinteresēti cilvēki, kas būtu gatavi iesaistīties šajā visnotaļ izdevīgajā darbības sfērā. Faksimilizdevums "Latvijas kartes", ko šobrīd var iegādāties Rīgā, nav tapis saistībā ar mūsu departamentu. Pirmkārt, tur ir sagrozīts mērogs un, otrkārt, zema kvalitāte. Turpmāk visa kartogrāfiskā materiāla izdošana tiks veikta tikai ar mūsu departamenta ziņu. Tas attiecas arī uz PSRS uzņēmumiem. Kartogrāfijas jomā patlaban strādā uzņēmums ar ierobežotu atbildību "Vade mecum", kas jau ir saskaņojis līniju un krāsu provi Talsu, Rīgas pilsētas, Rīgas rajona un Jūrmalas kartēm. Šis uzņēmums strādā arī pie jauna Latvijas ceļu atlanta. Darbs būs gatavs 1992.gada sākumā. Vēl tiek gatavota Latvijas ģeogrāfijas karte, kurai otrā pusē esam iecerējuši visu republikas rajonu centru plānus. Ir iecerēta arī republikas karte ar administratīvo iedalījumu. Tur varēs redzēt jaunās pagastu robežas un vietvārdus. Labākajā gadījumā šis darbs varētu būt gatavs 1992.gada nogalē. Problēmas būs arī ar materiālu, jo pēc līguma noslēgšanas PSRS nodrošinās tikai savus pasūtījumus. Mēs kopā ar Materiālo resursu ministriju domāsim, kādā veidā apmaksāsim šo pasūtījumu. Liksim iekšā visu jaunāko: vietvārdus, hidrogrāfiju, vietējo ceļu tīklu. Šobrīd ir reģistrējušies 9 uzņēmumi, kas gatavi strādāt kartogrāfijas jomā.
— Vai departaments darbojas arī republikas rajonos?
— Ģeologi strādā visā republikā. Piemēram, Skrundā ir viena ekspedīcija, kas nodarbojas ar naftas meklēšanu. Ar laiku mēs gribam atjaunot republikas mērniecības revidenta amatu, kurš zinātu visu, kas attiecīgajā rajonā notiek. Kad sāksim robežu uzmērīšanu jaunsaimniekiem, revidents būs informēts par strīdiem starp kaimiņiem un citām problēmām.
Darbu mums traucē arī Baltijas teritoriālā ģeodēzijas darbu uzraudzības inspekcija, kas atrodas Rīgā. Lielākā daļa materiālu, kas nepieciešami darbam, ir slepeni.
Uzskatu, ka šī inspekcija līdz gada beigām ir jālikvidē un tās funkcijas jāpārņem mūsu departamentam. Citādi mēs nevaram piekļūt nevienam kartogrāfiskam materiālam. Tas traucē arī ekonomikas jomā. Slepenības saglabāšanā ir ieinteresēts militārais resors. No PSRS puses darbojas princips: kamēr nebūs parakstīts savienības līgums, tikmēr nekādi darbi netiks uzsākti.
— Vai perspektīvē iespējama naftas ieguve arī Latvijā?
— Tas, ka Latvijā ir nafta, nav apšaubāms. Kuldīgas pacēlumā atklāja jaunu potenciālu naftas atradni. Problēma ir urbumu dārdzībā — katrs izmaksā apmēram miljonu rubļu. Jūrā urbums var izmaksāt vēl dārgāk — astoņus miljonus. Otra problēma — naftas potenciālās ieguves atrodas gar valsts robežu — pie Latvijas, Lietuvas, Kaļiņingradas robežas un pie Zviedrijas robežas. Zviedru firma ir jau lūgusi pārdot informāciju. Tie krājumi, kas atrastos Latvijā, spētu nodrošināt Latvijas vajadzības pēc naftas, taču ieguve ir dārga. Ja uz robežas nafta tiks atklāta, tad skaidrs, ka zviedri tūlīt izdarīs urbumu un forsēs tās izsūknēšanu, un mums būs nekavējoties tas pats jādara otrpus robežas, jo Latvijas pusē atrodas lielākā daļa naftas krājumu.
— Jūsu kompetencē ietilpst arī valsts robežu noteikšana...
— Vistālāk mēs esam tikuši ar Igauniju. Ir izveidotas darba grupas. Robeža ir jāatjauno, nevis jāierīko no jauna, tāpēc jācer, ka tuvākajā laikā šajā jautājumā tiks noslēgts līgums starp Latviju un Igauniju. Visgrūtākais moments šeit ir jūras robeža. Mēs uzskatām, ka arī jūrā jāatjauno robežas, bet igauņi iestājas par pašreizējo situāciju, tāpēc meklējam LR laika dokumentus, kas palīdzētu risināt problēmu. Ja robežu veidosim pēc jauniem starptautiskiem noteikumiem, tad Latvija zaudē. Tas attiecas uz Roņu salu, kur atrodas bagātas zivju vietas.
Interesanta problēma izveidojusies Valkā un Valgā. Kā zināms, Valkā ir 8 tūkstoši, bet Valgā 18 tūkstoši iedzīvotāju. Pilsētu pašvaldības ir neapmierinātas, ka pilsēta sadalīta divās daļās, jo ir kopīga autosistēma, dzelzceļa stacija, tirgus, traucēts arī "Ātrās palīdzības" darbs. Sadalījums traucē tieši saimnieciskajai dzīvei, tāpēc pašvaldības ir iesniegušas priekšlikumu, lai Valku un Valgu veidotu par brīvu pilsētu. Muitas posteņi tiktu izvietoti ārpus pilsētas.

Intervējis GINTS GRŪBE

BALTIEŠU REZULTĀTI NEATKARĪBAS CĪŅĀ

Kā trim Baltijas republikām veicas cīņā par neatkarību? Viņu stratēģijā ir atšķirības. Pēc ietekmīgā britu žurnāla *Economist* vērtējuma, pagaidām igauņi ir priekšā pēc punktiem, lai gan lietuvieši pelna uzslavu par drosmi.

Konstitucionāli tikai Lietuva ir pasludinājusi pilnīgas neatkarības atjaunošanu. Tāpēc tā kļuvusi par mērķi visasākajai padomju atmaksai: četru lietuviešu policistu un triju muitnieku nogalināšana muitas postenī uz robežas ar Baltkrieviju 31.jūlijā ir visnežēlīgākais uzbrukums kopš izrēķināšanās šā gada janvārī. Latvija un Igaunija, kurām jārēķinās ar daudz lielāku krievu minoritāti, vēl atrodas "pārejas posmā".

Taču visas trīs republikas uzskata, ka padomju aneksija 1940.gadā nav pārtraukusi to tiesisko neatkarību, un pretojas ekonomiskajam, politiskajam un militārajam spiedienam atzīt padomju izstāšanās likumu un piedalīties jaunas Padomju Savienības veidošanā. Sarunas par neatkarību joprojām bremzē Kremlis. Padomju sarunvedēji pēdējās tikšanās laikā ar Latvijas delegāciju strupi paziņoja, ka viņiem nav mandāta apspriest šo jautājumu. Taču attiecības ar B.Jeļcina Krievijas Republiku ir labas. Lietuva un Krievija jūlija beigās parakstīja starpvalstu līgumu. Jau pirms tam Krievija atzina Igaunijas un Latvijas suverenitāti.

Lietuvas pilnīgā atteikšanās atzīt padomju likumus ir kaitējusi tās mēģinājumiem pārveidot savu finansu sistēmu un uzsākt ekonomiskus sakarus ar Rietumiem. Ārzemniekiem, nevēloties nonākt konfliktā ar padomju iestādēm, reālām izmaiņām vajadzīga padomju piekrišana vai vismaz kluša neievērošana.

Igaunija ir rīkojusies diplomātiskāk. Izmantojot jaunos padomijas finansu likumus un ciešos sakarus ar Somiju, tā būtiski ir pavirzījusi uz priekšu finansu reformu un veicinājusi Rietumu ieguldījumus. Ārzemju ieguldījumi tagad dod trīs procentus no tās nacionālā kopprodukta — divreiz vairāk nekā Latvijā un 16 reizes vairāk nekā Lietuvā.

Igaunija ir vienīgā republika, kur tagad visus maksājumus ārzemju valūtā izdara vietējās (ne padomju) bankas. Pēc vienošanās ar Maskavu Igaunijas banka pārņēmusi padomju ārējo ekonomisko sakaru bankas Tallinas nodaļu. Tā ir organizējusi valūtas izsoles un līdz ar divām Igaunijas komercbankām atvērusi rēķinu Skandināvijas bankās. Arī Latvijā aug privātās bankas. Taču Lietuvā nelielās privātās finansu nozares attīstību kavē konflikts ar Maskavu un Lietuvas valdības tendence noturēt ekonomikas grožus valsts rokās.

Igaunija ir priekšā arī privatizācijas jomā. Lai gan Igaunijā ir tikai 1,6 miljoni iedzīvotāju, salīdzinot ar 2,7 miljoniem Latvijā un 3,7 miljoniem Lietuvā, tajā ir divreiz vairāk privāto fermeru. Te jau privatizēti vairāki desmiti veikalu un mazu uzņēmumu. Sākusies arī septiņu lielfirmu eksperimentāla privatizācija, to darbiniekiem dodot priekšroku akciju pirkšanā.

Lietuva paredz sākt veikalu privatizāciju augustā un sākusi izdalīt iedzīvotājiem ieguldījumu sertifikātus, ko daudzi izmanto dzīvokļu pirkšanai. Sašķeltais Latvijas parlaments joprojām diskutē par likumprojektiem šajos jautājumos.

Etniskās attiecības labākas ir Latvijā. Vēlēšanās pērngada martā liela Latvijas krievu minoritātes daļa balsoja par neatkarību. Toties, Maskavas stingrās līnijas piekritēju mudināti, Lietuvas poļi izveidojuši autonomijas kustību, un krievu apdzīvotais Narvas reģions grib atdalīties no Igaunijas. Arī paši lietuvieši ir bīstami sadalījušies radikālos nacionālistos un mērenākos neatkarības piekritējos.

Tomēr baltiešiem nav veicies slikti. Pērngad daudzi pareģoja, ka neatkarības centieni pēc gada tikšot apturēti. Kā izteicies kāds lietuviešu deputāts, "mūsu lielākais panākums ir vienkārši izdzīvošana".

TRAĢĒDIJA BALKĀNOS

Jau otro mēnesi turpinās sadursmes Dienvidslāvijā. Bojā gājuši vairāki simti cilvēku, galvenokārt horvātu tautības civiliedzīvotāji. Konflikta formālais iemesls bija Slovēnijas un Horvātijas neatkarības pasludināšana 25.jūnijā, kas izraisīja Serbijas neokomunistiskā līdera S.Miloševiča un federālajā prezidijā un armijā atrodošos domubiedru asu pretreakciju. Var uzskatīt, ka cīņa par Slovēniju faktiski jau ir beigusies. 1,8 miljoniem slovēņu (tas ir vairāk nekā 90 procenti republikas iedzīvotāju) izdevās nobloķēt federālās armijas ne visai sparīgās invāzijas mēģinājumu. Slovēnijai ceļš uz neatkarību ir vaļā.

Situācija Horvātijā ir daudz sarežģītāka. Aptuveni 12 procenti no 4,6 miljoniem iedzīvotāju ir serbi. Serbijas patvaldnieka S.Miloševiča mudināti un federālās armijas atbalstīti, viņi izveidojuši bruņotas vienības apgabalos, kur serbu ir vairākums. Uzskata, ka S.Miloševiča plāns ir sašķelt Horvātiju trīs daļās un tikai tad piekrist sarunām par konflikta noregulēšanu. Serbu propaganda nereti izmanto brežņevisko argumentu, ko piesauc arī Gorbačovs: pārāk daudz mūsējo ir kritis, jūs atbrīvojot no vācu fašisma. It kā tas dotu tiesības lemt par tautu likteņiem.

Horvāti runā par serbu apdzīvotajiem rajoniem kā par savu "Sudetiju", velkot paralēles ar nacistiskās Vācijas ekspansiju 1938.g. un Serbijas politiķiem, kuri apgalvo: ja Dienvidslāvija sabruks, visiem serbiem esot jādzīvo vienā valstī. Serbu kaujinieki ar palīdzību no ārienes sagrābj vienu ciemu pēc otra, padzenot vāji bruņotos horvātu pašaizsardzības spēkus, kuru ekipējumā nav pat bruņucepuru. Horvātija ir gatava piedāvāt "politisku autonomiju" serbu apdzīvotajiem rajoniem, bet šis piedāvājums var nākt par vēlu, jo serbi nebūs ieinteresēti vest sarunas par teritorijām, kas jau ir viņu kontrolē.

Pirms četriem gadiem pie varas nākušā S.Miloševiča politika liecina, ka viņš apņēmies atjaunot "Lielo Serbiju". Parādījušās dažādas kartes ar pārdalītas Dienvidslāvijas kontūrām. Dažās no tām Lielā Serbija plešas vai līdz pašai Zagrebai, citās Horvātijas robežas atvirzījušās līdz Belgradas priekšpilsētām. Vēl kādā variantā Bosnijas un Hercegovinas republika ir sadalīta starp Serbiju un Horvātiju. Taču tie ir tikai kartogrāfiski iekarojumi. Nākotnes teritoriālā konfigurācija Dienvidslāvijā izšķiras cīņās Horvātijas austrumos un dienvidos, kur viegli uzvar Serbija un federālā armija.

Tāpēc S.Miloševičs varēja atļauties sabotēt Eiropas asociācijas mēģinājumus veicināt konflikta politisku izkārtojumu. Horvātija ir ieinteresēta internacionalizēt šo krīzi, no kuras par katru cenu grib izvairīties Serbija. Kāpēc aicināt arbitru, ja var uzvarēt tāpat? S.Miloševičam izdevās uzturēt serbu interešu aizstāvja lomu, likvidējot autonomiju Kosovas un Vojvodinas provincēs. Pērngad viņš panāca, ka jaunajā Serbijas konstitūcijā tika iekļauta prerogatīva, kas dod Serbijai tiesības iestāties par diviem miljoniem serbu, kas dzīvo Horvātijā, Bosnijā un Hercegovinā. Serbu kaujinieku aktivitātes Horvātijā liecina, ka viņš cenšas panākt šī konstitūcijas panta īstenošanu, anektējot minētās teritorijas un tad ļaujot sadalītajai Horvātijai izstāties no Dienvidslāvijas. Velnišķīgs plāns, kura varianti, izmantojot klasisko "skaldi un valdi" formulu, šķiet, tiek apspriesti arī Igaunijas ziemeļrietumos, Latvijas dienvidaustrumos un Lietuvas dienvidrietumos.

Serbijas līderi centās pārliecināt Bosnijā dzīvojošos musulmaņus, ka viņi rīkotos pareizi, palikdami jaunajā Dienvidslāvijā, ko veidotu četras republikas — Serbija, Melnkalne, Maķedonija un Bosnija—Hercegovina, kā arī Horvātijas sadalīšanā iegūtie rajoni. Serbu apdzīvotajā Krajinas apgabalā jau izveidota vietējā pašpārvalde. Ja S.Miloševičam izdosies realizēt savu plānu, Horvātija var zaudēt ap 40 procentiem teritorijas, kas to vājinātu kā politiski, tā ekonomiski. Uzskata, ka Serbija centīsies iegūt arī kādu ostu Adrijas jūras piekrastē. Tā varētu būt Šibenika, kas atrodas netālu no Kninas — serbu opozīcijas centra Horvātijā. Turklāt Šibenikas ņemšana sadalītu Horvātiju divās daļās (serbiem iegūstot Karlovacu, pat trīs daļās), un tās prezidents F.Tudžmans būtu spiests sākt sarunas ļoti neizdevīgos apstākļos.

S. Miloševičs: «Uz priekšu, uz Eiropu!» *VJESTNIK*

Par Serbijas ekspansionistisko rīcību liecina kaujinieku sagatavošanas nometnes. Viena no tām atrodas Samarikas kalna rajonā meža vidū, ap 100 km uz dienvidiem no Zagrebas, bijušā tūristu bāzē. Pieeja nometnei ir mīnēta, kā apgalvo laikraksts *Washington Post* korespondents. Nometnes komandieris ir 36 gadus vecais kapteinis Dragans, serbu izcelsmes Austrālijas pilsonis, profesionāls algotnis, kas apmāca serbu partizānus. Viņš dzimis jauktā serbu—vācu ģimenē, guvis militāru izglītību. Viņa mērķis ir "atbrīvot to Horvātijas daļu, ko apdzīvo galvenokārt serbi, no horvātiem". Dragans lielās, ka drīz viņam pakļauto vairāku simtu vīru rīcībā būšot helikopteri un lielgabali. Strēlnieku ieroči, kravas auto, pārtika un medikamenti ir pietiekami. Iesaiņojums liecina, ka tie nākuši no federālās armijas noliktavām.

Serbu partizānu izveidotajā "Krajinas republikā" vien ir 18 kaujinieku sagatavošanas nometņu, kurās ir ap 12 tūkstošiem bruņotu vīru.

Kapteinis Dragans neslēpj, ka serbu partizāniem ir atbalstītāji armijā, arī vecāko virsnieku vidū. Partizāni lieto armijas topogrāfijas kartes, valkā armijas tērpus. Viņš noliedz, ka saņem palīdzību tieši no Serbijas iestādēm, taču atzina, ka S.Miloševičs ir serbu dumpja iedvesmotājs.

Konflikta pirmajās dienās Slovēnijā federālā armija nepakļāvās Dienvidslāvijas politiskās vadības rīkojumiem, un arī tagad armiju nevar uzskatīt par vienotu spēku. Ap 80 procentu virsnieku pēc tautības ir serbi, bet Serbijā (tāpat Horvātijā) nav aizmirsuši slaktiņu 2.pasaules kara laikā. Uzskata, ka no 1,7 miljoniem dienvidslāvu, kas gāja bojā šajā periodā, vairāk nekā miljons tika nogalināti, serbu četnikiem un horvātu ustašiem savstarpējus rēķinus kārtojot.

Dienvidslāvijas federālās armijas štāba priekšnieks, 59 gadus vecais serbs Blagoje Adžičs ir šo drūmo notikumu liecinieks. Viņam bija 10 gadi, kad 40 viņa ģimenes locekļus Bosnijas un Hercegovinas ciemā Pridvoricā nogalināja horvātu fašisti. Šī psiholoģiskā trauma uz mūžu iededza viņā naidu pret horvātiem un arī slovēņiem, kurus viņš sauc par "brutāliem un neizvēlīgiem mugurā dūrējiem". Ģenerālis Adžičs gandrīz sakāvās ar horvātu Stipi Mesiču, kurš jūlija sākumā kļuva par federālā prezidija priekšsēdētāju un bruņoto spēku virspavēlnieku, apgalvojot, ka horvātu nacionālists nevar kļūt par Dienvidslāvijas valsts galvu. Tā nu izrīkojies liktenis, ka arī horvātam S.Mesičam, kurš precējies ar serbieti, radiniekus kara laikā nogalinājuši horvātu fašisti. Stājies amatā, S.Mesičs solījās atlaist B.Adžiču kā personu, kam nav vietas demokrātiskā valstī. Toties ģenerālis ir tuvs draugs Serbijas stingrās līnijas prezidentam S.Miloševičam. Viņš ir arī viens no Dienvidslāvijas jaunās kompartijas veidotājiem, kas apvieno atvaļinātos virsniekus. Ja vēl pieminam, ka B.Adžičs jau divreiz, martā un maijā, gan neveiksmīgi, jo pēc slimības atgriezās aizsardzības ministrs V.Kadijevičs, centās ieviest ārkārtēju stāvokli, varētu viņu saukt par dienvidslāvu Alksni, kura sazvērnieciskā darbība, domājams, arī drīz sagādās viņam ģenerāļa uzplečus, kas būtu tik piemēroti Baltijas ģenerālgubernatoram. (Tikmēr impērijas "liberāļu" līderis V.Žirinovskis, pabijis Somijā par vietējās partijas naudu, jau paguvis piedraudēt, ka, kļuvis par padomju impērijas prezidentu, nekavējoties likvidēs arī Somijas neatkarību un atgriezīs to padomijas apkampienos! — V.B.)

S.Miloševiča kompartijas kontrolētajā serbu presē un TV arvien biežāk parādās materiāli par horvātu ustašu pastrādātajām slepkavībām 2.pasaules kara gados. Pašreizējā Horvātijas valdība attēlota kā bijušā režīma mantiniece un potenciāla genocīda drauds 600 tūkstošiem Horvātijā dzīvojošajiem serbiem. Diemžēl mūsdienu Dienvidslāvijā atmiņas par serbu un horvātu asiņaino ienaidu nav tikai drūma vēsture. Par to liecina ārkārtīgā nežēlība, serbu partizāniem uzbrūkot horvātu ciemam Strugā, ap 120 km no Zagrebas. Stundas laikā pret to tika raidītas apmēram 260 mīnas. Sagūstījuši ap 40 horvātu kā ķīlniekus kaimiņos esošajā Zamlaces ciemā, serbu partizāni viņus (arī sievietes un bērnus) izmantoja kā dzīvu aizsegu automašīnā ievietotajam smagajam ložmetējam. Ciema aizstāvji un horvātu policija nespēja atbildēt uz viņu atklāto uguni. Šajā sadursmē gāja bojā deviņi horvātu policisti un septiņi civiliedzīvotāji. Daudziem no viņiem bija pārgrieztas rīkles un izspiestas acis. Grūti ticēt, ka tas notiek mūsu dienās Eiropā (lai gan no Kalnu Karabahas pienāk ne mazāk šaušalīgas vēstis). Pusmūža zemniece Marija Krezevica laikraksta *Guardian* korespondentam stāsta, ka pazinusi vai visus uzbrucējus, jo strādājusi skolā netālajā serbu ciemā. Serbu bandītu grupas vadonis Predrags Orlovičs, kuru personiski pazina M.Krezevica, pēc pāris dienām uzstājās Belgradas TV, lieloties ar saviem "varoņdarbiem" Strugā (!). Iebrucēji izdemolēja divdesmitgadīgās Milas Blazevicas māju un viņu nežēlīgi piekāva, prasot uzrādīt viņas brāļa Zdravko uzturēšanās vietu. Kad iebrucēju bruņumašīna sasniedza ciema centru, nodārdēja eksplozija. Divi ciema ļaudis liecina, ka horvāts Mije Blazovičs, kura mājai draudēja uzbrukums, meties pretī serbiem ar granātu saišķi. Arī kāds horvātu policists kā dzīva bumba uzbrucis bruņuauto ar sprāgstvielu saini. Apjukumā pēc sprādziena ap simts zemniekiem izdevies aizbēgt. Kad viss bija galā, ieradās armija (nu gluži kā Karabahā — V.B.), un nu bija kārta bēgt serbu teroristiem, kuri pēc tam apšaudīja karavīrus.

Armiju nevar izvietot katrā apdzīvotā vietā, turklāt tiek apstrīdēta tās neitralitāte kā buferspēkam starp naidīgajām pusēm. Pat ja serbu dominētajai armijas pavēlniecībai izdotos saturēt kopā Dienvidslāviju, tā būtu nolemta nīkuļošanai. Visveiksmīgāk tirgus saimniecība Dienvidslāvijā funkcionē Slovēnijā un Horvātijā. Tā tiks dezorganizēta, ja Serbija uzspiedīs šīm republikām savu diktātu. Kā atzīmē Londonas Karaliskā starptautisko attiecību institūta eksperts P.Ferdinands, laika gaitā Serbija ir bijusi uzvarētāja daudzos militāros konfliktos, taču tai nekad nav izdevies panākt labklājību miera laikā. Šajā vēstures mācībā ir morāle. Izeju no krīzes var rast tikai pašas Dienvidslāvijas tautas atklātā, saprātīgā un civilizētā dialogā, kas jāveicina pasaules sabiedrībai. Taču vispirms jāpanāk, lai Serbija sēstos pie sarunu galda.

VALDIS BĒRZIŅŠ

Nedēļas citāts

ASV PREZIDENTS DŽ.BUŠS ATSTĀJA NEPIEPILDĪTAS BALTIEŠU CERĪBAS, KA VIŅŠ IZDARĪS SPIEDIENU UZ GORBAČOVU BALTIJAS NEATKARĪBAS JAUTĀJUMĀ MASKAVAS SAMITA LAIKĀ JŪLIJA BEIGĀS.

THE BALTIC INDEPENDENT

Ministru Padomē

✱ KOMPENSĀCIJU MEHĀNISMU ŠOREIZ NEIZSKATĪJA
✱ PRIVATIZĒJAMAJIEM UZŅĒMUMIEM DZĒŠ KREDĪTUS
✱ MELIORĀCIJAS OBJEKTU PIEŅEMŠANA — NODOŠANA ZEMES LIETOTĀJIEM
✱ MINIMĀLĀS DARBA ALGAS SPORTA IESTĀŽU DARBINIEKIEM
✱ "LITTA" LIETA
✱ PĀRTIKAS NORMAS IeM KURSANTIEM, HOSPITĀLĪ UN "ZONĀ"
✱ BENZĪNS KĻŪST DĀRGĀKS
✱ ZINĀTNIEKU DARBA SAMAKSA

Kā jau ierasts, trešdienās parasti notiek Ministru Padomes sēdes. Izņēmums nebija arī 14. augusts. Valdības sēde sākās ar ļoti sarežģīta jautājuma izskatīšanu. Tomēr klātesošie ministri un departamentu vadītāji jautājumu "Par iedzīvotāju naudas ienākumu indeksāciju 1991.gada otrajā ceturksnī" bez īpašām diskusijām vienojās izskatīt citreiz.

Par kārtību, kādā no LR budžeta dzēšami privatizējamo uzņēmumu kredīti, un kārtību, kādā nododami vai pieņemami par valsts budžeta līdzekļiem izbūvētie privatizējamo lauksaimniecības uzņēmumu un zvejnieku kolhozu meliorācijas un zemes kapitālās ielabošanas objekti, ziņoja lauksaimniecības ministra pirmais vietnieks A.Šķēle. Abi minētie lēmumprojekti tika pieņemti bez liekām iebildēm. Lēmums paredz, ka privatizējamiem lauksaimniecības uzņēmumiem kredīti, kas saņemti līdz 1991. gada 1.jūlijam, var tikt dzēsti: ja summa atbilst atlikušajai vērtībai uz noteikto dienu; ja atlikusī banku ilgtermiņa kredītu summa ir tik liela kā fizisko personu vai to grupu atsavinātā kapitāla daļa un individuālo dzīvojamo māju celtniecības finansēšanai saņemto kredītu daļa, kura jādzēš par saimniecības līdzekļiem. Ar šo kārtību netiks dzēsti ilgtermiņa aizdevumi līdz 1983.gadam (tos dzēš saskaņā ar AP likumu "Par agrārās reformas nodrošināšanu"). Kredīti tiek dzēsti uz privatizācijas komisijas iesnieguma pamata ar rajona lauksaimniecības departamenta apstiprinājumu. Minētajā iesniegumā jānorāda (ja ir) ilgtermiņa kredīti, kuri saņemti pēc 1991. gada 1.jūlija. Pieņemtais lēmums stājas spēkā ar šā gada 1.oktobri.

Otrs lēmums nosaka kārtību, kādā meliorācijas objekti un zemes kapitālās ielabošanas pamatfondi ir nododami zemes lietotāju rīcībā. Lielsaimniecības vai zvejnieku kolhozi nodod minētos objektus Lauksaimniecības ministrijas meliorāciju sistēmu pārvaldes bilancē. Savukārt šī iestāde ar pieņemšanas—nodošanas aktu nodod tos lietošanā juridiskām un fiziskām personām, kam piešķirta attiecīgā zemes platība.

"Par fiziskās kultūras un sporta iestāžu un organizāciju darbinieku darba samaksas sistēmas pilnveidošanu" referēja D.Šveica. Par iesniegto lēmumprojektu valdība uzdeva daudz jautājumu. Kā paskaidroja ziņotāja, lēmumprojektā minētās ir minimālās algas. Valdība šo lēmumprojektu akceptēja ar piezīmi, ka sporta komiteja ņems vērā valdības locekļu iebildumus. Tas nozīmē, ka mēneša minimālā alga sporta skolas amatpersonām tiek noteikta atkarībā no skolēnu skaita. Treneru minimālā alga 280—350 rubļu, galvenajam trenerim 400—450 (atkarībā no sporta veida). Sporta būvju vadībai minimālā alga paredzēta 350—500 rubļu (atkarīga no būves nozīmes); ja minēto organizāciju rīcībā ir viesnīcas, tad paredzēta piemaksa 25% apmērā. Noteikta arī šo iestāžu strādnieku minimālā stundu likme: 1,13—1,73 rubļi stundā atkarībā no ieņemamā amata un kvalifikācijas kategorijas.

Visasākās iebildes saņēma J.Blukas k-gs, kurš ziņoja "Par valsts uzņēmumu "LITTA"". Valdība pamatoti kritizēja iesniegto statūtu projektu, līdz beidzot to noraidīja, iesakot veidot a/s ar ierobežotu atbildību.

Bez nopietnām iebildēm tika akceptēti nākamie lēmumprojekti "Par pārtikas normām IeM mācību iestādēs un hospitālī" un "Par pārtikas un ziepju normām IeM personu izolācijas iestādēs", par kuriem ziņoja A.Vaznis. Tas nozīmē, ka kursanti, ierindnieki un jaunākais komandējošais sastāvs, kas atrodas kazarmu apstākļos un saņem uzturu par valsts līdzekļiem (5,20 rbl. dienā), nesaņem ikmēneša piemaksu pie amatalgas (uzturnaudu). Tie, kas atrodas ieslodzījuma zonā, saņems lielāku cukura un cigarešu devu nekā tie, kuri atrodas brīvībā. Lai nerastos pārpratumi par pārtikas normu lielumu, valdība uzdeva Veselības aizsardzības ministrijai kopā ar IeM izstrādāt un apstiprināt pārtikas normas.

"Par benzīna cenām" runāja ekonomikas ministra vietnieks A.Gūtmanis. Iepriekšējā reizē atliktais projekts par benzīna cenu paaugstināšanu tika akceptēts, pamatojoties uz prognozi, ka naftas cenas pieaugs no 60 līdz 200 rubļiem par t (pretēji PSRS premjera paziņojumam). Tāpēc ar 15.augustu valdība palielina cenas banzīnam par 10 kapeikām litrā. A—76 maksā 50 kapeikas par litru vai 650 rubļu par tonnu, Ai—93 un Ai—95 markas benzīns — 60 kapeikas par litru vai 780 rubļu par tonnu. No pārcenošanas iegūtie līdzekļi paliks Enerģētikas ministrijas rīcībā. Minētā benzīna cena tiek ietverta ceļu nodokļu likmēs.

Valdības sēdes beigās izskatīja jautājumu "Par zinātniskā darba samaksas jautājumos pieņemto republikas valdības lēmumu un rīkojumu atzīšanu par spēku zaudējušiem" (ziņoja valdības padomnieks Ē.Ikaunieks).

Valdības sēdē piedalījās
M.ĶIRSONS

Imigrācijas padomē

✱ REĢIONOS
✱ 46. LĒMUMS SĀK DARBOTIES
✱ PARLAMENTA LTF FRAKCIJĀ
✱ IMIGRĀCIJAS SEMINĀRS 27. UN 28.AUGUSTĀ
✱ LASĪTĀJI JAUTĀ

✱ Lai arī Republikas padomei tagad likumdošanas jomā darba ir daudz vairāk, reģionālās padomes savu darbu nav pārtraukušas.

10.augustā Jūrmalā sēdē piedalījās pilsētas TDP priekšsēdētājs Jānis Liepiņš, kas ir likumsakarīgi, jo migrācijas un ar to saistītā kompleksa problēma pati par sevi ir pietiekami nozīmīga, lai tā būtu TDP priekšsēdētāja personīgā kontrolē.

Šoreiz galvenie apspriežamie jautājumi bija TDP lēmuma projekts par dažiem pierakstīšanās un starprepubliku dzīvokļu apmaiņas noteikumiem Jūrmalā un kadru sagatavošanas jautājums, t.i. — kas būs tie cilvēki, kuriem no 1992.gada 1.janvāra tiks uzticēts pārreģistrēt jūrmalniekus un vadīt departamenta Jūrmalas nodaļu.

✱ Pamazām reāli sāk darboties 46.lēmums. 1990.gadā paredzētās iemaksu summas bija uz pirkstiem saskaitāmas. Šogad situācija sāk mainīties — Rīgas izpildkomitejai 600 000 rubļu bija spiesta "uzdāvināt" Rīgas elektrorūpnīca, vēl 25 000 — Rīgas ekskursiju birojs. Mūsu pilsētas budžetu gatavojas papildināt arī virkne tekstiluzņēmumu. Pašreiz lielākais loms sagaidāms Saldus rajonā — IK ārpusbudžeta kontu papildinās rajonu saimniecību "kolekte", kopsummā 2 miljoni 865 tūkstoši rubļu. Vislielāko devīgumu nāksies parādīt kopsaimniecībai "Draudzība", kura 1990.gadā bez IK atļaujas nodarbinājusi 57 personas, par ko attiecīgi būs jāmaksā 855 000 rbl. Iemaksas tiks iekasētas arī no saimniecībām "Gaiķi", "Druva", "Rosme", "Ruba", "Blīdene", "Zaņa", "Pampāļi", "Nīgrande". Vienīgais, kas sarūgtina, ir fakts, ka vēl tikai sagatavošanas stadijā ir papildinājumi 46.lēmumam par soda naudām, kur paredzēts šādos atklātos "pagrīdes" nodarbināšanas gadījumos iekasēt dubultīgu summu. Pašreiz iznāk, ka nodarbojamies ar apjomīgu un darbietilpīgu saraksti, lai rezultātā no uzņēmumiem saņemtu to summu, kura tiem bija jāiemaksā, ja tie būtu bijuši godīgi.

✱ Laikraksts "Sovetskaja molodjož" 10.augustā divos rakstos skar migrācijas problēmu. Titullapā ar virsrakstu "Pēc likuma viss tīrs..." komentēta kopmītnes likvidēšana Vangažos. Kā lasām rakstā, kopmītnes iemītnieki nav apmierināti, ka viņus pārvieto uz citu kopmītni, nevis iedod labiekārtotus dzīvokļus, un viņi ieņēmuši riņķveida aizsardzību. Otrs raksts — "Dzīvsudraba lietā" — vienā no rindkopām vēsta, ka Latgales priekšpilsētas IK priekšsēdētāja vietnieks par īpašu "labvēlību" kooperatīviem ir arestēts un ierosināta kriminālliet a. Papildinot šo informāciju, varam piebilst, ka šīs īpašās simpātijas pret "vajadzīgiem" kooperatīviem mums ir zināmas jau sen, jo aptuveni gadu ilgst kooperatīva "Rododendrona" lieta sakarā ar nelikumīgu dzīvojamās mājas celtniecību kafejnīcai iedalītajā apbūves gabalā Jenotu ielā 4. Tā vietā, lai novērstu nelikumības, minētā amatpersona noslēdza vienošanos ar "kooperatīva" priekšsēdētāju N.Saļnikovu — darīt visu, lai "izsistu" Rīgas IK lēmumu šo nelikumību legalizēt. Par laimi, Rīgas IK to atteicās darīt.

Pirmdien, 12.augustā, Augstākās Padomes LTF frakcija sāka darbu ar pilsonības, reģistra un imigrācijas dokumentu paketi. Laika un kvoruma trūkuma dēļ (jautājumu sāka skatīt jau vēlā vakara stundā) aprobežojāmies tikai ar deputātu iepazīstināšanu konceptuālā līmenī. Līdz nākamajai frakcijas sēdei, kurā šī pakete darba kārtībā būs nr.1, saņemsim deputātu ieteikumus, lai tad paketi varētu pamatīgi izdiskutēt un vienoties par nepieciešamajiem labojumiem.

Tuvojas jau izsludinātais imigrācijas jautājumu seminārs. Šodien varam nosaukt precīzus darba datumus un vietu: 27. un 28.augusts, Zinātņu akadēmijas prezidija zāle. Pirmajā darba dienā noklausīsimies Lietuvas, Igaunijas un Latvijas departamentu ziņojumus un referātu par pasaules valstu praksi. 28. augustā lekcijas lasīs Dānijas speciālisti Johanness Hansens un Kirstena Johansena. Darba noslēgumā imigrācijas aktīva darba jautājumi, tādējādi šis seminārs vienlaikus paredzēts arī kā Imigrācijas padomes 3. konference. 29.augustā ieplānota četru valstu darba apspriede un dienas otrajā pusē parakstīsim sadarbības līgumu starp Latvijas, Lietuvas un Igaunijas departamentiem, kā arī vienosimies par principiem, kādus uzskatām par nepieciešamiem ievērot mūsu starpvalstu politikā, ņemot vērā līdz 1940. gadam noslēgtos līgumus attiecībā uz mūsu valstu pilsoņiem. Pēc līgumu noslēgšanas paredzēta preses konference, kurā līgumslēdzējas puses informēs preses pārstāvjus — kā reāli iecerēts realizēt šo līgumu.

Kārtējā republikas Imigrācijas padomes sēde 14.augustā apsprieda Baltijas "migrācijas antantes" līguma projektu, kā arī nedaudz papildināja nolikumu, paredzot, ka turpmāk organizācijas uzturēšanas izdevumu segšanai mēs varēsim veikt arī saimnieciskā rakstura darbību. Vairākkārt mums lūgts izskaidrot republikas Imigrācijas padomes būtību. Šī starporganizāciju sabiedriski politiskā organizācija izveidota 1.imigrācijas aktīva konferencē 1990. gada augustā specifiskas problēmas risināšanai. Lai objektīvāk ieviestu vienotu migrācijas ierobežošanas politiku, republikas sabiedriski politiskās organizācijas partiju un deputātu padomes darbības koordinēšanai deleģēja savus pārstāvjus. Strukturāli organizācija veidojās no 10 reģionālajām padomēm, kurās apvienoti ģeogrāfiski tuvie rajoni. Republikas padomi veido reģionālo padomju koordinatori, sabiedriski politisko organizāciju (kurām ir šāds veidojums) centrālās migrācijas komisijas vadītājs, kā arī pa pārstāvim no Augstākās un Ministru Padomes. Augstākā lēmējstruktūra ir konference. Galvenie darbības virzieni — likumdošanas joma un profesionālu kadru gatavošana Migrācijas lietu departamenta rajonu nodaļām.

Republikas padomes koordinators
M.PĻAVNIEKS

HORVĀTIJA
JOPROJĀM ASIŅO — VAI EIROPA REAĢĒS?

Vai nu tas pasaulei patīk vai ne, bet Dienvidslāvijas vairs nav. Starp Zagrebu un Belgradu jau labu laiku vairs nekursē ne vilcieni, ne lidmašīnas. Joprojām turpinās federālās armijas atbalstīto serbu teroristu zvērības Horvātijā, un uzbrucēji nav tikai Krajinas (serbu apdzīvotie rajoni pie Horvātijas austrumu robežām) ekstrēmistu saujiņa, bet milzīga militāra mašīna, kas, tukšgaitā vairākus gadus darbināta, ir sakustējusies un nebūs tik viegli apturama. Vismaz no iekšpuses ne. Jo briesmīgais mehānisms, kam kurtuvē ik pa brīdim piešāvusi ogles kāda no lielvarām (un ne tikai tās), laikam apturams tikai ar ārēju spēku iejaukšanos. Par labu "zilajām ķiverēm" — ANO miera spēkiem — izteikušās vairākas Eiropas valstis (PSRS šādu iespēju kategoriski noraida), sevišķi Vācija un Austrija, bet pēdējā laikā arī Francija. Daudzi sāk uzskatīt, ka stāvoklis atrisinātos, vienīgi atzīstot Horvātijas un Slovēnijas neatkarību.

Protams, baltieši var iebilst, ka esot aizmirsti. Tā tiešām ir — vienīgi Lietuvu pasaules prese atcerējās uz īsu brīdi, pēc slepkavībām Medininkos. Diemžēl mēs vēl aizvien esam nebūt ne tik strauji grūstošās Padomju Savienības daļa (par to būtu prasāma atbildība arī no Vācijas, gluži tāpat kā Kuriļu salas PSRS vis neanektēja uz savu roku, bet saņēma kā dāvanu no Rūzvelta par iestāšanos karā pret Japānu). Dažas iezīmes mums ar Slovēniju un Horvātiju patiešām kopīgas, taču daudz vairāk ir atšķirību. Pirmkārt, Dienvidslāvijas republiku valdības uzskatāmas par patiesi, nevis šķietami likumīgām, jo tās tikušas izraudzītas patiesi, nevis inscenēti brīvās vēlēšanās (lai man piedod čehu un ungāru prezidenti, kuru kandidatūras apmēram pusgadu pirms t.s. brīvajām vēlēšanām bija zināmas gan Maskavā, gan Vašingtonā). Ikvienai Dienvidslāvijas republikai bija savas teritoriālās aizsardzības vienības — pirms trīsdesmit gadiem izveidotais Tito auklējums — lai papildinātu armiju iespējamā ienaidnieka uzbrukuma gadījumā. (Tito līdz pat mūža galam baidījās no PSRS agresijas. Pēc viņa nāves aizritējuši desmit gadi — pietiekami ilgs laiks spiegu un kontrspiegu darbības izvēršanai.) Šīs vienības federālā valdība pirms pusgada centās izformēt — horvātu gvardei trūkst pat ķiveru, nemaz nerunājot par šautenēm. Liela atšķirība ir mūsu ekonomiskajā potenciālā — Dienvidslāvijas ekonomika jau vairāk nekā trīsdesmit gadu bijusi orientēta uz Rietumu tirgu, tā ir krietni priekšā savām Rietumu kaimiņienēm, federālās saites rūpniecībā nav speciālas. Horvātijas un Slovēnijas banku sistēma, pēc Rietumu ekspertu domām, jau pilnīgi gatava atdalīties. Horvātijā dzīvo 11,6 procenti serbu. Ja gribam salīdzināt ar mums, līdzīga situācija izveidotos, ja, piemēram, Lietuvas poļi uzbruktu lietuviešiem vai Narvas rajona krievi — igauņiem, pieprasot pilnīgu politisku un teritoriālu autonomiju, savu policiju utt.

Spekulēt ar Eiropas integrēšanos daudziem šķiet izdevīgi. Vara un kapitāls Eiropā patiešām tuvinās, bet vai tāpēc Dānija gribētu apvienoties ar Zviedriju? Vai Austrija anektēs Lihtenšteinu? Dienvidslāviju salīdzināt ar Šveici būtu pavisam muļķīgi — šveiciešiem taču nav dažādi alfabēti, dažādas reliģijas, civilizācijas, šai zemei nekad nav gājusi cauri Austrumu — Rietumu robeža. Eiropa, kura allaž teikusies aizstāvam minoritātes un cilvēktiesības, mierīgi pievēra acis (lielākoties pat nepieminot), kad Serbija pagājušajā gadā likvidēja Kosovas un Vojevodinas autonomiju, kad mierīgās demonstrācijās tika nogalināti cilvēki. Par to nav jābrīnās, jo arī Baltiju atceras tikai tad, kad šeit šauj (bet Ziemeļirijā taču šauj daudz ilgāk un biežāk!) Zagrebas hotelī "I" joprojām uzturas Eiropas Asociācijas novērotāji — viņu darbalauks gan attiecas tikai uz Slovēniju. Misija nav vainīga, ka veic tik ierobežotu uzdevumu — to noteikusi starptautiskā vienošanās. Pasaule gaida — vai patiešām jāaiziet bojā vēl simtiem nevainīgu cilvēku, lai tā iekustētos? Bet pa to laiku Melnkalnes ostā Barā pienāk kuģi ar ieroču kravu...

LAIMA ŽIHARE

Nedēļa Latvijā

KULDĪGAS BALTVĀCIEŠI

Pagājušajā nedēļā Kuldīgu apmeklēja trīsdesmit baltvācieši. Lielākajai daļai no viņiem Kuldīgā un tās apkārtnē atrodas bērnības vietas. Baltvācieši Kuldīgā viesojās četras dienas, apskatīja pilsētu, bija arī rajonā. Daudzi no viesiem Latvijā bija pirmo reizi pēc piecdesmit gadiem. Baltvācieši tikās arī ar Kuldīgas tautiešiem, kā arī pabija savu tuvinieku piemiņas vietās.

BEZDARBA DRAUDI

Kuldīgā 13 iestādēs notikusi reorganizācija, tās rezultātā daudzi šo uzņēmumu darbinieki zaudējuši savas vietas. 57 cilvēki bija spiesti atstāt savu darbu, 6 reģistrējās kā bezdarbnieki. Turlavā un Laidos likvidēti bērnudārzi, tāpēc arī tur aktuāls bezdarba jautājums. Štatu samazināšana turpinās vairākos pilsētas uzņēmumos. Lai iestādei nebūtu lieki izdevumi, štata vietu samazināšana ir neizbēgama. Arī bezdarba loģiskums apdraud līdzšinējo ierasto mieru.

ARĪ TĀ VAR RAST NAUDU

Dobeles pilsētas padomes sociālās nodrošināšanas komisija atradusi iespēju, kā palīdzēt daudzbērnu ģimenēm, kuras pirms neilga laika bija lūgušas sniegt materiālu palīdzību. Komisija piešķīrusi šīm ģimenēm pabalstu no ārpusbudžeta līdzekļos ieskaitītās soda naudas. Tagad deviņas daudzbērnu ģimenes Dobelē varēs dzīvot mazliet rocīgāk, jo tām piešķirti 2100 rubļi.

KURZEMNIEKI GATAVOJAS 23.AUGUSTAM

Bauskā 12.augustā pulcējās tuvāko nodaļu tautfrontieši, lai sadalītu pienākumus, gatavojoties "Liesmojošajam Baltijas ceļam". Dobeles nodaļai jāorganizē pieci ugunskuri, bet Auces nodaļai — trīs. Sapulcē sadalīja atbildīgos par ugunskuriem, sagatavoja informāciju, sprieda par pasākumiem pulcēšanās vietās.

NORVĒĢIS FILMĒ LATVIJU

Jau otro nedēļu norvēģu režisors Bjorns Roars veido filmu par Latviju. Režisors bija Saldus un Kuldīgas rajonā, apmeklēja Kuldīgas godapilsoņa Ēvalda Valtera "Ostus", filmēja audēju darbu, Kuldīgas dejotājas, Ventas rumbu... Bjorns Roars tikās arī ar Marinu Kosteņecku un izrādīja interesi par neatkarīgo radiostaciju *AA*.

VALKĀ GAIDA ANDREJU KRASTIŅU

Valkas rajona Tautas frontes nodaļas gatavojas 23.augusta pasākumiem. "Liesmojošajā Baltijas ceļā" rajona tautfrontieši piedalīsies ceļa posmā no Rūjienas līdz Igaunijai. Lielākie Valkas uzņēmumi šajā dienā LTF nodaļas rīcībā nodos savus autobusus. Malku ugunskuriem apsolījis sagādāt starpsaimniecību mežu kombināts "Agrokoks".
LTF nodaļu sēdē tika precizēts, kuri cilvēki būs atbildīgi par katru ugunskuru, lai nerastos situācija, ka pie viena ugunskura būs simt, bet pie otra — neviena dalībnieka. LTF Strenču nodaļas priekšsēdētāja Velga Graumane zināja stāstīt, ka 23.augustā "Liesmojošā Baltijas ceļā" kopā ar saviem vēlētājiem apsolījies būt LR AP priekšsēdētāja vietnieks Andrejs Krastiņš, ja vien tajā laikā atradīšoties Latvijā. Ierašanās gadījumā viņš kopā ar rajona iedzīvotājiem uz Igaunijas robežas piedalīsies abu tautu kopējā mītiņā.

GULBENIEŠU SADARBĪBA AR FRANCIJU

Nesen no Francijas atgriezies Gulbenes Lauktehnikas deju kolektīvs "Ratiņš". Dejotāji tur veiksmīgi piedalījās trijos folkloras festivālos. Braucienu organizēja Francijas latvieši. Augustā Gulbenē viesojās Edvīns Vītols. Arī viņš bija viens no brauciena organizētājiem. Edvīns Vītols brauciena laikā apskatīja rajonu, viesojās laikraksta "Dzirkstele" redakcijā.

OGRE KURS UGUNSKURUS VIDZEMĒ

Ogres iedzīvotāji jau ilgāku laiku gatavojas "Liesmojošajam Baltijas ceļam". Ogres rajona LTF nodaļa apņēmusies palīdzēt Cēsu rajonam, kur viņi kurs divpadsmit ugunskurus. Šobrīd nodaļa sadarbībā ar Cēsu tautfrontiešiem veic organizatorisku sagatavošanās darbu 23.augustam.

PRIEKŠLIKUMI PAR TAUTAS FRONTI

14.augustā notika LTF Ogres nodaļas pārstāvju sanāksme. Jau divus mēnešus Ogrē bija organizēta LTF darbības novērtēšana un tālākā darba stratēģijas noteikšana. Priekšlikumu iesniegšana par šiem jautājumiem bijusi ļoti aktīva. Iesniegtie priekšlikumi pēc apkopošanas darba grupā nodoti pārstāvjiem izvērtēšanai. Pēc mēneša, kad notiks nākamā pārstāvju sanāksme, tiks dots vērtējums šiem priekšlikumiem. Kopējo rezumējumu nodos LTF Valdei.

Informāciju sagatavojis
GINTS GRŪBE

VIDZEMES PRIEKŠPILSĒTA

Kārtējā LTF Valdes sēde notika 14.augustā. Valde tika informēta par AP LTF frakcijas sēdes gaitu un rezultātiem. Valde nolēma 21.augustā sasaukt paplašinātu valdes sēdi. Paredzēta tikšanās ar Latvijas Komitejas priekšsēdi Māri Grīnblatu. Nolemts uz domi uzaicināt arī visus 11 AP LTF frakcijas deputātus un saņemt no viņiem informāciju par valdības pārskata izskatīšanas gaitu pastāvīgajās komisijās.
Domē paredzēts precizēt rīcību 23.augusta akcijā. Tāpēc Valde aicina ierasties visu grupu un teritoriālo grupu pārstāvjus 21.augustā plkst.18 Vidzemes priekšpilsētas TDP IK konferenču zālē Brīvības ielā 266. Informāciju var saņemt koordinācijas centrā, zvanot pa tālruni 270723.

DŽINA BRIŠKA

Drīz 23. augusts

AICINĀJUMS

Tuvojas 23.augusts. Viena no Latvijas Republikas vēstures melnajām dienām.
Tautas fronte ir aicinājusi veidot Baltijas liesmojošo ceļu.
Latvijas Zemnieku savienība dedzīgi atbalsta šo ierosmi un iesaka zemniekiem aktīvi piedalīties vistautas akcijā.
Ko darīt tiem, kuri nevar būt klāt Baltijas liesmojošajā ceļā?
Latvijas Zemnieku savienība vēršas pie zemniekiem, pie visiem zemnieciības atbalstītājiem, pie pilsētniekiem, kuri šajā piektdienas vakarā būs ieradušies pie radiem un paziņām, — dedzināt ugunskurus savos pagastos. Tautas frontes ugunskuru aizdedzināšanas brīdī — pulksten 20 un 15 minūtēs — iedegsim arī savējos. Brīdi klusēsim un sirdīs būsim vienoti ar visu Latvijas tautu, vienoti Baltijai, vienoti brīvības ideāliem.
Pēc tam pie saviem ugunskuriem apspriedīsim vienu no šodienas vissvarīgākajiem jautājumiem — pagastu vietējās pašaizsardzības lietas, lemsim par zemessardzes izveidošanu katrā pagastā un Latvijā kopumā.
Pa Latvijas laukiem jau klīst sirotāji. Valdība šo situāciju nekontrolē. Tāpēc zemniekiem pašiem jādomā par aizsardzību. Mājas pavarda drošība, bērnu nākotne, viss Latvijas liktenis zemniekiem jāņem savās stiprajās rokās.
Lai senie krīvi 23.augusta vakarā redz — Tautas frontes iedegtās *Baltijas liesmojošā ceļa* ugunis zemnieki izplata visā Latvijā. Lai katrā pagastā degošie ugunskuri ir protests pret tiem, kuri mūs 50 gadus nebrīves jūgā dzinuši, un lai tie simbolizē mūsu neatkarības, brīvības un demokrātijas alkas.

LATVIJAS ZEMNIEKU SAVIENĪBAS CENTRĀLĀ PADOME

SADARBĪBA TIEK ATJAUNOTA PĒC PUSGADSIMTA

12.augustā Arhitektūras un celtniecības ministrijā tika parakstīts nodomu protokols starp Latvijas Republiku un interešu grupu (starptautisko kopuzņēmumu) *ABL* (tajā ietilpst tādas celtniecības materiālus ražojošas firmas kā *Euroc, Partex, Louha*). Notika arī preses konference, kuru atklāja celtniecības ministrs A.Prūsis, kurš teica, ka pēdējā gada laikā ir noslēgta vesela virkne līgumu ar vairākām firmām par Latvijas būvmateriālu ražošanas uzņēmumu rekonstrukciju. Kā turpinājums iesāktajam darbam ir jau minētais parakstītais līgums par Brocēnu cementa rūpnīcas rekonstrukciju. Tas paredz, ka otra līgumslēdzējpuse investē Brocēnu rūpnīcai 5 miljonus ASV dolāru. Par to minētā interešu grupa *(ABL)* saņem 25% uzņēmuma akciju.
Ulfs Linderots — *ABL* interešu grupas pārstāvis (viņš ir arī firmas *Euroc* viceprezidents) klātesošos informēja par savu firmu. Tā ir dominējošā firma būvmateriālu ražošanā Ziemeļeiropā ar filiālēm Spānijā, Lielbritānijā, ASV, Āfrikā un citur. *ABL* gada apgrozījums sastāda 2 miljardus ASV dolāru.
Viceprezidents atzīmēja, ka kādreiz (1938.gadā) Brocēnu kombināts esot sadarbojies ar *Euroc*, un priecājās, ka sadarbība atsākusies. Zviedru puses pārstāvis pastāstīja par plānoto un pieņemto trīspakāpju shēmu Brocēnu cementa rūpnīcas atdzimšanai. Minētās shēmas pirmajā posmā Brocēni ražo cementu apmēram 600 tūkstošus tonnu gadā. Turklāt cements ir labas kvalitātes un nepiesārņo apkārtējo vidi. Otrs posms paredz palielināt gada ražošanas apjomu virs 600 tūkstošiem. Pēdējais posms ir jaunas cementa rūpnīcas celtniecība Brocēnos.
Brocēnu CŠK direktors J.Reisons teica, ka pēdējais posms ir nereāls, jo jaunas rūpnīcas celtniecībai naudas nav. Direktors izteicās, ka pēc uzņēmuma pārveides par a/s, iespējams, mainīsies strādājošo attieksme pret darbu, bet pašreiz tā ir liela problēma. Zviedru kolēģi apņēmušies palīdzēt arī speciālistu sagatavošanā.
Saldus rajona IK priekšsēdētājs S.Upenieks informēja žurnālistus, ka vietējā pašvaldība ir ieinteresēta spēcīga uzņēmuma izveidē. Lai turpmāk nebūtu darbā jāpieņem jaunieši ārpus republikas, vietējā lauksaimniecības tehnikumā ir izveidota mācību bāze. Viņš atzīmēja, ka ar pašreizējo apstrādes tehnoloģiju kaļķakmens pietiks apmēram 1000 gadiem (tādas esot speciālistu domas).
Linderota k-gs apsolīja, ka tuvākajos pāris gados Latvijai par ieguldīto naudu dividendes nebūs jāmaksā.
Vēl viena būtiska nolīguma iezīme — pagaidām cementa ražošanas iekārtas varēs iegādāties par rubļiem. Tas nozīmē, ka Brocēni sadarbosies ar *Volgacemmaš* rūpnīcu. Un tai kā partnerim varētu pārdot arī apmēram 3% savu akciju.
Nobeigumā arhitektūras un celtniecības ministrs A.Prūsis pastāstīja, cik cementa izlieto Latvijā. 1990.gadā — 1 miljonu tonnu, 700 tūkstoši no šī daudzuma ir Latvijā ražotais cements, bet 300 tūkstoši tonnas ir iepirktas Akmenes kombinātā Lietuvā. Kopumā cementa patēriņš samazinājies par 400 tūkstošiem tonnu — to ministrs izskaidroja ar celtniecības apjomu samazināšanos un cementa ekonomiskāku izmantošanu.
Ģenerālā nolīguma parakstīšana ar *ABL* notiks tad, kad Brocēni būs pārveidoti par akciju sabiedrību.

M.ĶIRSONS

Mums raksta

PIESAKOS PALĪDZĒT

Daudz tiek darīts, lai uzturētu sakarus ar tautiešiem Rietumos, stipri mazāk — ar tautiešiem Austrumos. Es domāju, ka mums, Latvijas latviešiem, jābūt vienotiem ar visiem tautiešiem neatkarīgi no tā, kurp liktenis viņus aizvedis. Tagad gan jau uz Sibīriju tiek sūtīti skolotāji, kas turp aiznes daļu Latvijas, ir cilvēki, kas domā, kā atvieglot svešatnes tautiešu atgriešanos Dzimtenē. Zinu, ka manas iespējas nav lielas, tomēr, ja es varētu palīdzēt kaut vienam tautietim Krievijā, Tālajos Austrumos vai Vidusāzijā saglabāt latvietību, labprāt to darītu. Gribētu palīdzēt tautiešiem svešumā uzturēt saikni ar Latviju un sarakstīties ar latviešiem Austrumos. Varu sarakstīties arī ar tiem tautiešiem, kas latviešu valodu neprot. Apsolu, ka atbildēšu uz visām vēstulēm. Nedaudz par sevi. Mani sauc Katrīna Ozola. Dzīvoju Rīgā, šogad beidzu vidusskolu un turpmāko dzīvi domāju saistīt ar medicīnu. Man patīk arī lauku darbi, laba mūzika un dzīvnieki.
Arī manu vecvecāku ģimenes tika izsūtītas uz Sibīriju, vectēva māte neatgriezās. Ļoti ceru, ka man kāds atrakstīs.
Mana adrese: Latvija, 226035 Rīgā, Sesku ielā 11/1, dzīv.73.

KATRĪNA OZOLA

KATRS ŠAJĀ LAUKUMĀ PAR 100 RBĻ. VAR
DZEJOT, PROKLAMĒT, AĢITĒT, SMIETIES
TEIKT, KLIEGT, MUDINĀT, RAKSTĪT, ZĪMĒT,
SVEICIENS
Rīgas Neatkarīgā Raidītāja jaunajai programmai
«Stacija AA»!
Mūzika, ko jūs raidāt, ir brīnišķīga!
Rīga!
Klausies RNR!
Mums patīk!
RUDĪTE, RIKARDS
STRIPOT, NERAKSTĪT NEKO, SKAITĪT,

SENNA — MANSELS: KURŠ KURU?

Šāgada čempionāts ir zaudēts, — tā pavasarī pēc pirmajām trim Sennas uzvarām pesimistiski konstatēja *"Williams — Renault"* pilots Naidžels Mansels. Vēlāk kuluāros runāja, ka Manselam ir bijušas nelielas nepatikšanas ar *Renault* motorbūvētājiem, kuriem šis paziņojums bija ķēries pie sirds... Sešus posmus vēlāk — Ungārijā — Mansels bija lieliskā garastāvoklī un visu uzmanības centrā. Iemesli? Pirmkārt, Mansels pēdējos posmos bija izcīnījis trīs uzvaras pēc kārtas; otrkārt, Ungārijas *Grand Prix* priekšvakarā viņš kļuva 38 gadus

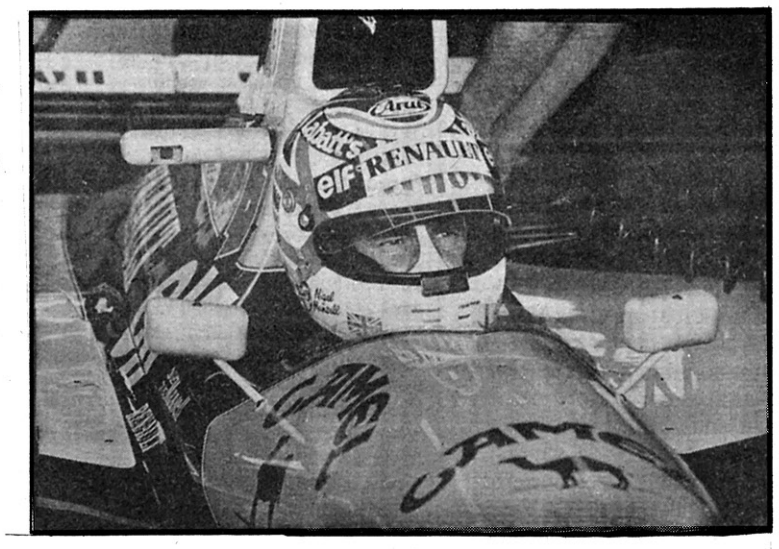

* Mansels nopietns — viss vēl nav zaudēts.

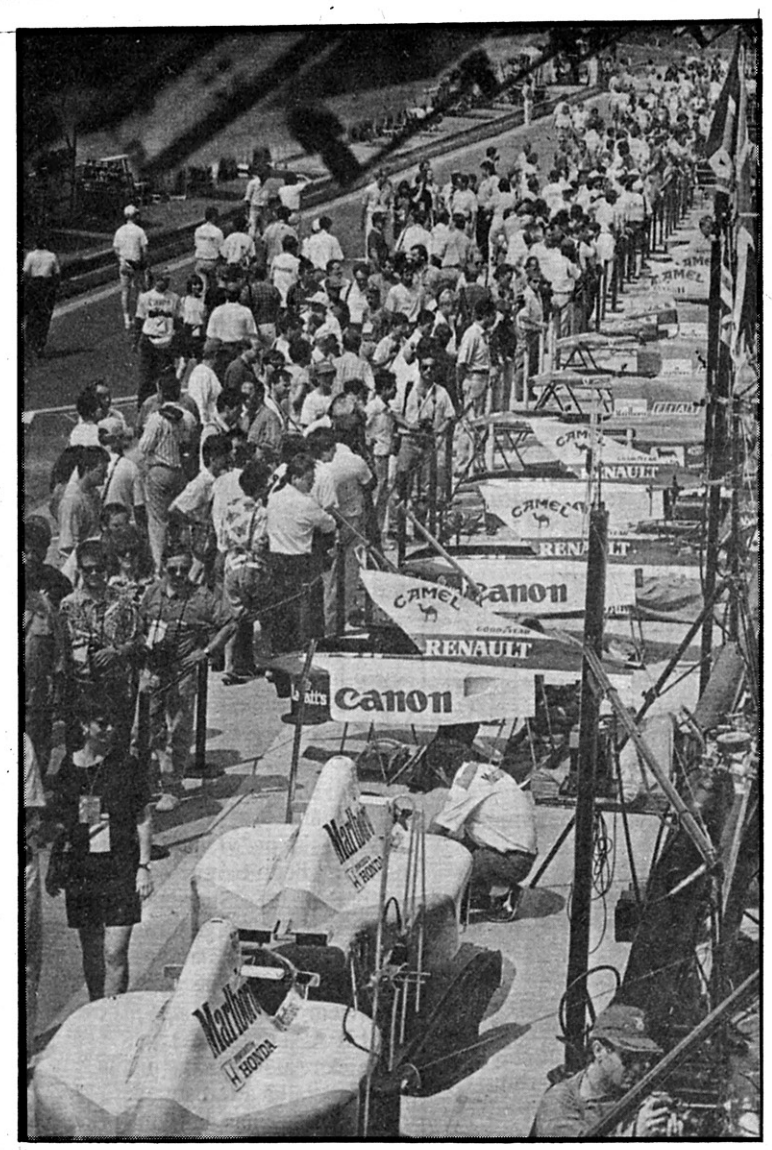

* Pēcpusdiena.

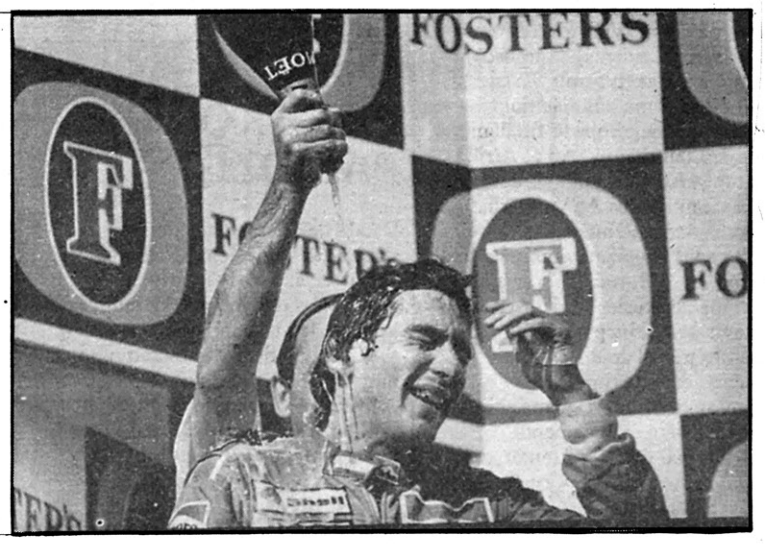

* Senna šogad svin savu piekto uzvaru. Šampanieti viņam "servē" komandas šefs Rons Dennis.

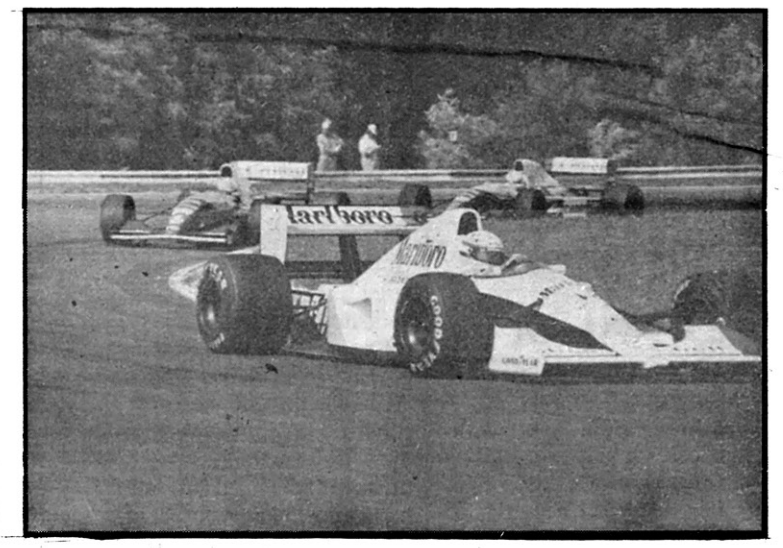

* Ungārijas *Grand Prix* pirmie apļi. Priekšā Senna, tālāk Patrēze un Mansels.

AIVARA LIEPIŅA foto

* *Williams* komandas boksā pēdējo apļu laikā. Priekšplānā invalīdu ratiņos komandas šefs Frenks Viljamss.

vecs. Dzimšanas dienas dāvanu klāsts bija diezgan raibs: no ungāriem viņš saņēma dzīvu zirgu, bet no komandas — torti, kas bija ļoti līdzīga viņa ķiverei. Grūti spriest, kur Mansels lika zirgu, bet ar torti viņam problēmas neradās...

No Mansela pozīcijām raugoties, arī situācija kopvērtējuma tabulā pa šo laiku bija krietni vien uzlabojusies. Gadījumā ja Senna *(McLaren)* arī Ungārijā izstātos (divos iepriekšējos posmos tas jau bija noticis) un Mansels uzvarētu, tad viņš arī izvirzītos par čempionāta līderi. Par to, kā viņam tas neizdevās, mirkli vēlāk, bet tagad atliek tikai konstatēt faktu: no virsotnes ir tikai viens ceļš — uz leju. *McLaren* komandai līderpozīcijas pamazām slīd no pirkstiem ārā, bet grožus arvien stingrāk rokās saņem *Williams* tandēms — Naidžels Mansels un Rikardo Patrēze. Viņi šogad jau ir izcīnījuši četras uzvaras (Naidžels — Francijā, Anglijā un Vācijā, Rikardo — Meksikā), un nevar nepieminēt Mansela nežēlīgo likteni, kad Kanādas *Grand Prix* izcīņā viņš izstājās, pēdējā aplī atrazdamies pārliecinoši pirmajā vietā.

Līdz ar *Williams* pirmajiem panākumiem sākās runas, ka liela loma komandas rezultātos ir *Elf* firmas degvielai un tās lieliskajai saderībai ar *Renault* V 10 motoriem. Būtu dīvaini, ja tas tā nebūtu, — F-1 vajadzībām *Elf* firmā strādā 200 cilvēku, bet kopš sezonas sākuma *Elf* ar *Williams* mašīnām ir izmēģinājusi ap 20 dažādu sastāvu degvielas. — Kopīgi ar *Renault* un *Elf* mēs esam radījuši šāmirkļa labāko auto, taču jau rīt tas var būt novecojis. Es nezinu, ko *Honda* ir sagatavojusi no jauna, tāpat man nav nekāda priekšstata par to, ko *Ferrari* izmēģināja pagājušajā nedēļā. Es nebūt neesmu pesimists — es tikai raugos uz lietām reāli, — tā pirms Ungārijas *Grand Prix* teica *Williams* komandas šefs Frenks Viljamss. Viņam neapšaubāmi bija taisnība. Īsi pirms Ungārijas *Grand Prix McLaren* komanda paziņoja, ka tās budžets šajā gadā tikai izmēģinājumbraucieniem vien ir apaļi 20 miljoni dolāru, bet treniņos Senna izmēģināja jaunu septiņu pārnesumu pusautomātisko pārnesumu kārbu (līdzīgu kā *Ferrari* un *Williams*) un speciālu *Shell* kvalifikācijas degvielu. Mašīnu ar pusautomātisko ātrumkārbu Sennas kļūdas dēļ (viņš aizķēra apmales akmeni) nācās atstāt rezervē, bet jaunā degviela palīdzēja brazīlietim izbraukt savu 57 *pole position*. Viņš bija 1,2 sekundes ātrāks nekā tuvākais sekotājs Patrēze, un "Formulā 1" tā ir vesela mūžība. Arī sacensībās Senna atkal bija nepārspējams. Viņš brauca taktiski perfektu sacīksti, un, ja arī abas sekojošās *Williams* mašīnas Hungaroringas līkločos brīžiem likās ātrākas, — garām tās netika. Ilgu laiku Mansels sēdēja Sennas ēnā, taču pēdējos apļos atpalika un finišēja 4,5 sekundes aiz pasaules čempiona. Trešais finišēja R.Patrēze.

Līdz čempionāta beigām atlikuši seši posmi. Cīņa par čempiona titulu un konstruktoru kausu saasinās. *McLaren* vai *Williams, Honda* vai *Renault* un visbeidzot Senna vai Mansels? Anglim pēc 11 gadiem "Formulā 1", pēc 159 *Grand Prix* izcīņām un 19 uzvarām tas būtu pirmais čempiona tituls!

Kopvērtējums pēc 10 posmiem:
1. A.Senna — 61,
2. N.Mansels — 49,
3. R.Patrēze — 32,
4. G.Bergers — 22,
5. A.Prosts — 21,
6. N.Pikē — 18 punkti utt.

Kopvērtējumā cīņā par Konstruktoru kausu: 1. *McLaren — Honda* — 83, 2. *Williams — Renault* — 81, 3. *Ferrari* — 35, 4. *Benetton — Ford* — 23, 5. *Jordan — Ford* — 13,6, 6. *Tyrrell — Honda* — 11 punkti utt.

Ak jā — neaizmirstiet laikā no 29.augusta līdz 1.septembrim atnākt uz Rīgas motormuzeju. Tur apskatei būs izstādīts Airtona Sennas *McLaren* braucamrīks. Bieži tas nenotiek...

EDGARS SKULTE

SEND TO; PASTA ATZĪMĒM

© Latvijas Tautas fronte. Iespiests Rīgā.

Salikts ar *Macintosh* datoru. 4 uzsk. iespiedloksnes. Metiens 70 000 eks. Indekss 68109. Reģ.apl.nr. 0069.

"Atmoda" pieņem manuskriptus mašīnrakstā divos eksemplāros. Tos nerecenzē un atpakaļ neizsniedz.

Redakcijas adrese: 226250 Rīgā, Basteja bulvāri 16. Tālrunis 210452.

"Atmodā" publicētie materiāli ne vienmēr atspoguļo redakcijas vai LTF vadības viedokli.

*** Redaktore E. VEIDEMANE